

Aktørers strukturelt betingede valg: En analyse af Ghanas demokratisering

Vejleder: Anne Mette Kjær

Antal ord: 35999

Abstract

On a continent marred by instability and authoritarianism, Ghana is often described as a beacon of democracy. This dissertation attempts to grasp the issue of the democratization of Ghana both theoretically and empirically. The research question that this dissertation seeks to answer is why Ghana as opposed to most African countries has been able to continuously democratize their political system. Through a multi-case comparison of Ghana and number of African countries, it is discovered that conventional, structural explanations, that are often associated with democracy, offer very little in explaining why Ghana differs in this respect. This article employs an analytical model based on structured contingency and process tracing as a means of explaining the democratization of Ghana. It is discovered that the choices of agents in defining moments in history, have been of profound importance in driving the process towards democratization. In particular a pact between key actors led to the transition to civilian rule and facilitated the subsequent peace and stability. In particular the acceptance by the military of civilian rule paved the way for further efforts in the area of democratic consolidation. This stability secured adequate time for the process of institutionalization of new power structures and practices to begin. Albeit initially weak, civil society has played an important role in enforcing democratic practices, both before and after the transition, often aided by international donors. At the same time the decisions by electorally defeated presidents to accept the transfer of power to opposition in 2000 and 2008 have constituted landmarks in the area of democratization. In all, the process of democratization has left Ghana in a situation where it can genuinely be claimed that democracy has become the “only game in town”.

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning og begrebsafklaring	6
1.1	Begrebsafklaring	7
1.2.	Demokrati	8
1.3.	Demokratisering og konsolidering	10
2.	Caseudvælgelse og gængse forklaringer.....	15
2.1.	Undersøgelhedsdesign.....	15
2.1.1.	Afhængig variabel.....	15
2.2.	Gængse strukturelle forklaringer på demokrati.....	17
2.2.1.	Moderniseringsteori	18
2.2.2.	Patrimonialisme.....	20
2.2.3.	Koloniel arv.....	23
2.2.4.	Demografiske faktorer	26
2.2.5.	Politisk kultur.....	27
2.2.6.	Religion.....	29
2.3.	Opsummering	30
3.	Teori om analytiske teorier	31
3.1.	Historisk institutionalisme	34
	Transition	36
3.2.	Process Tracing.....	38
3.3.	Teoretisk model – Analysedesign	40
4.	Delanalyse 1: Præ-transitionelle år 1981 – 1992.....	49
4.1.	Historisk kontekst.....	50
4.2.	Tiden frem til økonomisk liberalisering	51
4.2.1.	Strukturer	52
4.2.2.	Internationale aktører	53
4.2.3.	Rawlings	54
4.2.4.	Civilsamfundet.....	57
4.3.	Frem til transitionen	57

4.3.1.	Rawlings	58
4.3.2.	Civilsamfundet.....	60
4.3.3.	Militæret.....	61
4.4.	En pagt bliver til.....	62
4.4.1.	Civilsamfundet.....	63
4.4.2.	Rawlings	64
4.4.3.	Militæret.....	65
4.5.	Delkonklusion 1.....	66
5.	Delanalyse 2: Demokratiets spæde år fra 1993 – 2000.....	68
5.1.	Op til 1996.....	69
5.1.1.	Strukturelle faktorer.....	69
5.1.2.	Civilsamfundet.....	72
5.1.3.	Rawlings	73
5.1.4.	Militære aktører.....	74
5.1.5.	Demokratiske institutioner	76
5.2.	Valget i 1996.....	78
5.3.	Op til valget i 2000.....	80
5.3.1.	De politiske aktører.....	80
5.4.	Valget i 2000.....	82
6.	Delanalyse 3: Demokratiet institutionaliseres 2000 – 2010.....	85
6.1.	Op til 2004.....	86
6.1.1.	Strukturer faktorer.....	86
6.1.2.	Kufuor.....	88
6.1.3.	Militære aktører.....	89
7.1.5.	Demokratiske institutioner	91
6.2.	Valget i 2004.....	91
6.3.	Op til 2008.....	92
6.3.1.	Strukturelle faktorer.....	92
6.3.2.	Politiske aktører	93
6.3.3.	Civilsamfundsaktører.....	94
6.3.4.	Demokratiske institutioner	95
6.4.	Valget i 2008.....	96
6.5.	Delkonklusion.....	98
7.	Konklusion.....	100

7.1. Overvejelser: Analysedesign og empiri.....	105
Litteraturliste	108
Appendix 1.....	125

1. Indledning og begrebsafklaring

Demokratiet har historisk set haft svære kår på det afrikanske kontinent, hvor diktaturer, autoritære regimer og magtoverdragelse gennem statskup ofte har kendetegnet det politiske billede. Flere lande på kontinentet har oplevet korte perioder med demokrati for siden at falde tilbage til det autoritære styreform. Ghana fremstår i den sammenhæng som en af de eneste demokratiske succeshistorier på det afrikanske kontinent, idet landet siden 1992 har været i stand til at afholde frie valg, der har levet op til demokratiske standarder. Samtidig har landet siden 1992, i henholdsvis 2000 og 2008, oplevet relativt fredelige overdragelser af magten mellem de to dominerende partier National Democratic Congress (NDC) og New Patriotic Party (NPP). Ghana har således været i stand til at fastholde den demokratiske kurs og over en årrække forbedret sig på demokratiske indikatorer, hvilket har fået mange internationale observatører og statsleder, herunder USA's præsident Obama, til at hylde Ghana som lysende stjerne for demokratisering i Afrika.

"The 21st century will be shaped by what happens not just in Rome or Moscow or Washington, but by what happens in Accra as well..." "And the strength of your democracy can help advance human rights for people everywhere." (Barack Obama, 11/07/2009, Accra)

Den positive udvikling i Ghana indbyder til et nærmere studie af demokratiseringen i Ghana, med særlig vægt lagt på centrale baggrundsfaktorer. Det forekommer ved første øjekast besynderligt at Ghana, der på mange områder ikke skiller sig synderligt ud fra andre lande på det afrikanske kontinent, har adskilt sig så markant på det politiske område. Afro-pessimister som Kaplan (1994) og Chege (1995) fremførte i løbet af 1990'erne dystre profetier for kontinentets fremtid. Kaplan udråbte således Afrika til at stå på afgrundens rand (Kaplan, 1994). Chege fremhævede dels de mange forhindringer, som afrikanske lande stod overfor i form af autokratiske ledere og dels afrikanske nationers manglende evne til at holde demokratiske valg af tilfredsstillende standard. Han udråbte samtidig Afrika som den eneste region i verden, hvor fattigdom og politisk vold ville stige i første del af det nye århundrede (Chege, 1995). Pessimismen er i vidt omfang i behold efter overgangen til det nye årtusind, hvor troen er lav, hvad angår hidtidige initiativer til at forbedre den økonomiske og politiske situation (Ayodele et al., 2005). Omend ikke alle forskere er lige så pessimistiske på vegne af

Afrikas muligheder for demokrati som ovennævnte, er antallet af forskere, der anfægter omfanget af de udfordringer, som kontinentet står overfor, faldende. Ghana har med sin fortsatte afstivning af demokratisk praksisser gjort de dystre spådomme til skamme på trods af betingelser, der ikke udmærker sig ved at være gunstigere for demokratisering, end det er tilfældet i andre afrikanske lande. Det er en grundlæggende undren over dette paradoks, der danner baggrund for specialets problemformulering:

Hovedspørgsmål: Hvad kan forklare, hvorfor Ghana, med sin fortsatte demokratisering, skiller sig ud fra andre afrikanske lande?

Som problemformuleringen antyder, vil baggrunden for Ghanas demokratisering blive analyseret for derigennem at påvise hvilke faktorer, der kan forklare hvorfor landet, i modsætning til størstedelen af de øvrige lande på kontinentet, har demokratiseret succesfuldt. En række afrikanske lande vil blive inddraget under caseudvælgelsen, hvor en række traditionelle forklaringer på demokratisering vil blive afprøvet. Formålet med dette er at vise, at en række traditionelle forklaringer af økonomisk, kulturel, demografisk og historisk art ikke kan forklare, hvorfor Ghana har lykkedes med at fastholde sin demokratiske udvikling. I stedet er ambitionen at anvende en mere processorienteret tilgang med historisk institutionalisme som overordnet analyseramme. Påstanden vil være, at nøgleaktører ud fra strukturelle betingelser har truffet valg på særlige tidspunkter i historien, der har haft afgørende betydning for udformningen af policies af faciliterende karakter for demokratisering af landet. Indledningsvis er det dog nødvendigt kort at gøre rede for centrale begreber, der danner grundlag for den basale konceptuelle forståelse af Ghanas demokrati.

1.1 Begrebsafklaring

Grundlæggende begreber indenfor demokratiteori vil i det følgende blive gennemgået for derigennem at klarlægge det teoretiske baggrundsstof, som er relevant i forhold til forståelsen af Ghanas demokrati. Indledningsvist vil centrale begreber som demokrati, demokratisering og demokratisk konsolidering blive klarlagt og differentieringer imellem dem klarlagt. Begreberne bruges således til at illustrere, hvor langt Ghana er kommet i udviklingen

af deres demokrati og dermed hvor stor kontrast, der er mellem Ghana og de øvrige afrikanske lande på dette punkt.

1.2. Demokrati

At skabe klarhed over betydningen af begreberne demokrati og demokratisering indebærer en risiko for definatorisk forvirring på grund af grundlæggende uenigheder mellem forskere om begreberne. Det er ikke desto mindre helt afgørende at foretage en sådan skabe gennemgang for at skabe klarhed over forståelsen af basale begreber, der danner baggrund for en senere analyse med demokratisering som centralt analysepunkt og afhængig variabel. I det følgende vil konkurrerende teorier og begrebsdefinitioner indenfor demokratiteori således blive gennemgået for at danne et overblik over specialets begrebsapparat.

Helt grundlæggende er ordet demokrati dannet ud fra de to ord demos (folket) og kratos (styre), i forening, folkestyre. I sin sammenligning af demokrati og oligarki fastlagde Aristoteles, at det underliggende princip for demokratiet er frihed, idet frihed må anses om mål for demokrati. Han fastholder samtidig, at denne frihed er todelt, idet den for det første indebærer at regere over andre og omvendt selv blive regeret over, og for det andet at være i stand til at leve som man ønsker (Everson(red.), 1988). Der er grundlæggende tre overordnede konceptualiseringer af demokrati blandt politologer. Én udgave er det deliberative demokrati, hvor der regeres på baggrund af diskussion og dialog. En anden udgave er radikalt demokrati, der bygger på idéen om, at demokrati skal være med til at tillade uenighed og uvilje fra modstående magtfaktorer i den politiske process. Endelig findes det aggregerede demokrati, der bygger på ideen om, at borgernes ønsker aggregeres gennem demokratiske processer, der herigennem fastlægger hvilken politik, der skal føres. Sidstnævnte har givet næring til yderligere en række underliggende demokrati-typer, som minimalisme, hvor et hold af ledere vælges ved regelmæssige valg af befolkningen, idet sidstnævnte ikke har klart definerede holdninger til alle issues (Shumpeter, 1950), eller direkte demokrati, hvor befolkningen er direkte involveret i den politiske process. Endelig er Dahls teori om polyarkiet også en del af denne teoretiske subgruppe. Idet Dahls polyarki ofte sidestilles med det liberale demokrati, som foruden at kendetegne Ghana, er den mest

udbredte form af eksisterende demokratier, er polyarkiets 7 karakteristika væsentlige kort at gennemgå. *For det første* er regeringens politiske beslutninger grundlovssikret hos de folkevalgte. *For det andet*, bliver valgte repræsentanter valgt og udskiftet ved hyppige, fair og frie valg med lav grad af tvang. *For det tredje* har praktisk talt alle voksne ret til at stemme ved disse valg. *For det fjerde*, har de flest voksne også ret til at stille op til de offentlige embeder, der stemmes om. *For det femte*, har borgere ytringsfrihed, især hvad angår politiske processer. *For det sjette*, har borgere adgang til alternative informationskilder, som ikke er monopoliseret af regeringen eller en enkelt gruppe. Endelig har borgere som *det syvende og sidste kriterie*, ret til at danne og deltage i politiske sammenslutninger, fx partier og IO, der forsøger at påvirke regeringen (Dahl, 1989: 233). De fleste af de ovenfor berørte definitioner har dog et fælles grundlag i tanken om, at demokrati indebærer lighed for loven og lige adgang til magten samt en række grundlovssikrede rettigheder.

I praksis, som i teorien, findes demokrati i varierende udgaver, hvoraf den mest udbredte form for demokrati de seneste 100 år, som nævnt ovenfor, er det liberale demokrati. Grundlæggende er det liberale demokrati kendetegnet ved, at individets rettigheder overfor staten er grundlovsmæssigt sikret, ligesom det forudsættes, at systemet er kendetegnet ved at tillade flere partier at konkurrere om magten. Igen kan det liberale demokrati splittes op i yderligere undergrupper som republikker eller konstitutionelle monarkier. Som det vil fremgå under caseudvælgelsen er Ghana samt de øvrige lande, der inddrages i caseudvælgelsen, alle republikker med enten præsidentielle eller semipræsidentielle systemer, hvorfor en fuldstændig gennemgang af alle demokratityper ikke vurderes at tjene noget formål i forhold til den videre analyse. Det bør dog holdes for øje, at klassificeringen af de respektive landes politiske systemer ikke siger noget om kvaliteten af demokratiet, det vil sige om de rettigheder, som systemet giver borgeren i det enkelte land, rent faktisk holdes i hævd. I forhold til demokrati i Afrika og Ghana i særdeleshed er det relevant at belyse både processen hen imod demokrati samt den endelige konsolidering. Det er derfor nødvendigt kort at redegøre for begrebsapparatet i forbindelse med disse.

1.3. Demokratisering og konsolidering

Demokratisering er et nøglebegreb i dette speciale idet, det er netop denne process, der analyseres i senere kapitler. Samtidig er demokratisering nært forbundet med demokratisk konsolidering, idet de to begreber langt hen af vejen beskriver samme process. Analysen vil anvende elementer af begge begreber hvorfor en nærmere diskussion af, og distinktion mellem, begreber er afgørende. Demokratisering defineres af Jakobsen som:

”Den bevægelse eller proces hvorigennem ’demokrati’ etableres og/eller et allerede etableret demokrati udvides eller uddybes” (Jakobsen, 1999: 153-154)

Jakobsens definition forholder sig altså både til ikke-demokratier under demokratisering samt til videreudvikling af allerede etablerede – eller konsoliderede – demokratier. Ofte oplever flere lande en demokratisering i samme periode. Sådanne grupper af simultant demokratiserende lande udgør det, som Huntington (1991a) kalder ”bølger” og er kendetegnet ved, at en stor gruppe lande indenfor et givet tidsrum overgår fra ikke-demokratisk til demokratisk styre. Samtidig er det en forudsætning, at antallet af demokratiserende lande langt overgår antallet af tilbagefald til autoritarisme indenfor samme periode. Huntington identificerer grundlæggende tre demokratiseringsbølger, hvoraf de to første historisk kan placeres fra den amerikanske borgerkrig frem til 1. Verdenskrig for den første bølges vedkommende og i perioden fra efterkrigstiden frem til sen-1970’erne for den anden bølges vedkommende. Den tidsmæssige placering af Ghanas demokratiske transition gør, at den sammen med en række østeuropæiske og post-sovjetiske stater indgår i den tredje bølge (Huntington, 1991b).

Med hensyn til begrebet demokratisk konsolidering er der en vis uenighed blandt forskere om, hvad begrebet indebærer og i hvor høj grad, der kan sættes lighedstegn mellem det og demokratiseringbegrebet. Grundlæggende kan demokratisk konsolidering anskues fra to vinkler. På den ene side anvendes begrebet som et mål for demokratiets modstandsdygtighed overfor tilbagefald til autoritarisme (Alexander, 2002). Omvendt mener andre, at begrebet dækker over en situation, hvor fokus er på muligheden for videre udvikling og forbedring af demokratiet (Jakobsen, 1999: 154). Schedler tager disse konkurrerende op til debat, idet han

anser denne begrebsmæssige uklarhed som værende problematisk. Han konkluderer, at fokus udelukkende bør lægges på regimets evne til at undgå tilbagefald til autoritarisme, idet et fremadskuende syn på konsolidering har svært ved at definere et egentligt endemål eller succeskriterie for denne proces, hvorved begrebet bliver åbent og udvandet. Demokratisk konsolidering defineres således af Schedler som:

The term "democratic consolidation" was meant to describe the challenge of making new democracies secure, of extending their life expectancy beyond the short term, of making them immune against the threat of authoritarian regression, of building dams against eventual "reverse waves." (Schedler, 1998: 102)

Ved at anlægge dette syn undgår man ifølge Schedler problemer med definatoriske afgrænsninger, som er forbundet med et fremadskuende syn på den demokratiske proces.¹ Uanset hvilken forståelse af demokratisk konsolidering, som anvendes, hænger begrebet dog uløseligt sammen med demokratiseringsprocessen, idet en situation med rodfæstet demokrati udgør endemålet for sidstnævnte. En definitions-mæssig udfordring er dog åbenbar i forhold til at afgøre, hvornår og ud fra hvilke kriterier at skiftet fra en stat i demokratisk udvikling til et endeligt konsolideret demokrati sker, og dermed også hvornår et demokrati er tilstrækkeligt sikret mod tilbagefald. Problematikken understreges desuden ud fra det grundlæggende metodiske problem, som er forbundet med at placere enkelte lande indenfor dikotomien konsolideret versus ikke-konsolideret demokrati, idet ikke to lande er på nøjagtigt samme niveau i den demokratiske process. En dikotomisering vil desuden forenkle en sammenligning mellem lande, hvorved information uomtvisteligt vil gå tabt. På trods af de metodiske problemer forbundet hermed er det, qua dette speciales fokus, ikke desto mindre relevant at definere, ud fra hvilke kriterier demokratiet i Ghana vil blive vurderet. Ifølge Linz' klassiske definition er et demokrati konsolideret når:

"...none of the major political actors, parties, or organized interests, forces, or institutions consider that there is any alternative to democratic processes to gain power, and that no political institution or group has a claim to veto the action of democratically elected decision makers. This does not mean that there are no minorities

¹ Afsnittet baseret på: Schedler, 1998, p. 91-105

ready to challenge and question the legitimacy of the democratic process by nondemocratic means. It means, however, that the major actors do not turn to them and they remain politically isolated. To put it simply, democracy must be seen as the only game in town.“ (Linz, 1990: 158)

En fortæller for dette syn er Gerard Alexander, der hævder, at et konsolideret demokrati er kendetegnet ved, at næsten alle aktører har prodemokratiske holdninger, der ikke rutinemæssigt vil ændres (Alexander, 2002: 59). Schedler og Linz' udlægninger af begrebet har, omend forskellige i ordlyd, et fælles fokus på at undgå tilbageslag til autoritarisme. Hvornår et demokrati er ”tilstrækkeligt” sikret, er dog svært at give et entydigt svar på, idet svaret på et sådant spørgsmål synes at være tautologisk. Samtidig er Linz' tidlige definition, omend kort og præcist formuleret, i sig selv vanskeligt applicerbar på en case som Ghana, grundet dens mangel på målbare indikatorer. Sådanne indikatorer tilbydes dog senere af Huntington (1991a) samt af Linz & Stepan (1996). Huntington definerer et regime som konsolideret, når magten to gange er blevet overgivet mellem konkurrerende partier ved demokratiske valg (Huntington, 1991a: 266 – 267). Omend let anvendelig, siger denne indikator dog ikke noget om, hvorvidt de afholdte valg har tilbudt flere reelle alternativer for vælgerne, eller om de udelukkende har fungeret som legitimering for stærke ledere (Bratton & van de Walle, 1997: 235). Derfor må Huntingtons kriterier anses som utilstrækkelige som eneste værktøj til at sige noget om kvaliteten af Ghanas demokrati. Linz og Stepan tilbyder 3 minimumskriterier for konsoliderede demokratier, idet de hævder, at det *for det første* er afgørende, at der eksisterer en stat, uden hvilken afholdelse af valg, udøvelse af vinderens magtmonopol og beskyttelsen af borgerrettigheder ikke kan finde sted. *For det andet*, skal demokratisk valg i landet være frie og leve op til Dahls 7 kriterier for valg i polyarkier. For det tredje, skal magthaverne regere demokratisk, det vil sige ikke bryde grundloven, undertrykke minoriteter eller individer eller på anden måde regere udenfor lovens grænser (Dahl, 1971: 3). Det kan på baggrund af disse kriterier, godt forsvares at omtale Ghana som et konsolideret demokrati. Dette skyldes for det første, at man, jævnfør Huntingtons kriterie, har oplevet to på hinanden følgende magtoverdragelser i 2000 og 2008 mellem de to største partier i Ghana, National Democratic Congress (NDC) og New Patriotic Party (NPP), der begge blev anset som fair og frie af internationale valgobservatører (EUEOM, 2009). Også

Linz & Stepan's kriterier er i tilstrækkelig grad opfyldt, idet landet opfylder kravene til et polyarki, dels i kraft af grundlovssikrede rettigheder, herunder sikring af politisk rettigheder, samt gennemførelse af demokratiske valg². Med hensyn til magthaveres evne/vilje til at regere demokratisk, afstå fra undertrykkelse af minoriteter samt til regere indenfor lovens rammer er Ghana trods problemer med korruption i en lang periode efter uafhængigheden i 1956, bedre stillet end andre lande på kontinentet. Siden grundlovsændringen har menneskerettigheder, herunder minoriteters rettigheder, været højt på agendaen, og markante forbedringer er opnået på området (Gyimah-Boadi & Asante, 2003: 21 - 22). Et komparativt multicase studie ud fra disse kriterier er dog ingenlunde indenfor dette speciales omfang og formål. Der fokuseres på Ghanas demokratiseringsproces, hvorfor gennemgangen af kriterierne for konsolideret demokrati tjente som en synliggørelse af Ghanas fremskridt på demokratiske indikatorer. Med hensyn til en sammenligning af Ghana demokratisering med andre afrikanske lande synes det mere brugbart at anvende et mere kvantificerbart sammenligneligt mål for demokrati. Dette skyldes, at Linz & Stepan's kriterier i sagens natur beskriver idealtypen på et konsolideret demokrati, som få eller ingen stater til fulde vil kunne leve op til. Derfor vil Freedom House Ratings, der måler politiske og civile rettigheder, blive anvendt under caseudvælgelsen, idet det synes rimeligt at antage, at lande, der på grundlæggende politiske og civile rettigheder anses som frie, samtidig må anses at leve op til forudsætningerne for et konsolideret demokrati. Dermed vil vurderinger foretaget ud fra en dybereborende analyse med overvejende sandsynlig ikke afvige afgørende fra de enkelte landes Freedom House Ratings.

Fremgangsmåden i den resterende del af specialet vil være som følger. I kapitel to vil valget af Ghana som case blive motiveret og forsvaret gennem en overordnet sammenligning af forudsætninger for demokrati med en række lande på det afrikanske kontinent. Herunder vil en række gængse teoretiske forklaringer på demokratisk succes eller fiasko blive undersøgt på et strukturelt plan, for derigennem at illustrere disse teoriers begrænsede brugbarhed i forhold til specialets case. Kapitel tre vil redegøre for de teoretiske værktøjer og metodiske

² Lovfæstede rettigheder findes i Ghanas Grundlov (Parlamentets hjemmeside) samt øvrige valgløve (GEC hjemmeside)

tilgange, der skal styre analysen. Herunder vil analysedesignet for specialet blive udspecificeret. Analysen vil strække sig over kapitlerne fire til og med seks, der hver især beskæftiger sig med en afgrænset tidsperiode i Ghanas historie. Den første delanalyse vil fokusere på perioden fra Rawlings magtovertagelse i 1981 frem til transitionen i 1992, en periode, hvor grundlaget for Ghanas demokrati blev lagt. Den anden delanalyse vil beskæftige sig med tiden frem til 2000, hvor det første demokratiske magtskifte mellem NDC og NPP fandt sted. Endelig vil det sidste analysekapitel beskæftige sig med de efterfølgende to valgperioder frem til valget i 2008, hvor magten endnu engang med demokratiske midler skiftede hænder. I hvert af disse perioder vil sammenspillet mellem forskellige kombinationer af aktører og interesser samt deres betydning for de politiske processer komme i fokus. Endelig vil kapitel syv udgøre et konkluderende kapitel, som foruden at indeholde en fremstilling af specialets hovedfund, vil vurdere anvendeligheden af det teoretiske analysedesign samt vurdere betydningen af analysens resultater og implikationer. Indledningsvis vil det følgende kapitel dog gøre rede for de basale begreber indenfor demokratilitteraturen.

2. Caseudvælgelse og gængse forklaringer

2.1. Undersøgelserdesign

Som udgangspunkt er det centralt at retfærdiggøre valget af Ghana som case. Dette vil blive gennemført ved en sammenligning af Ghana med en række afrikanske lande i et design der tilnærmer sig Most Similar Systems Design (MSSD). MSSD undersøger meget ens cases, der kun varierer på den afhængige variabel demokrati, for derigennem at identificere hvilken variabel, der kan forklare variationen. Det er i sagens natur umuligt at finde to helt ens lande, hvorfor sammenligningen vil foretages ud fra lande, der ligner typiske afrikanske lande. Formålet er derved at afdække grundlaget for valget af Ghana som case samt at fremhæve fordelene ved beslutningen om et enkelt-case studie. Det ønskes ved den nedenstående gennemgang at tydeliggøre, at man ud fra en sammenligning på tværs af lande ikke kan sige noget brugbart om baggrunden for Ghanas bevægelse mod – og fastholdelse af – demokrati.

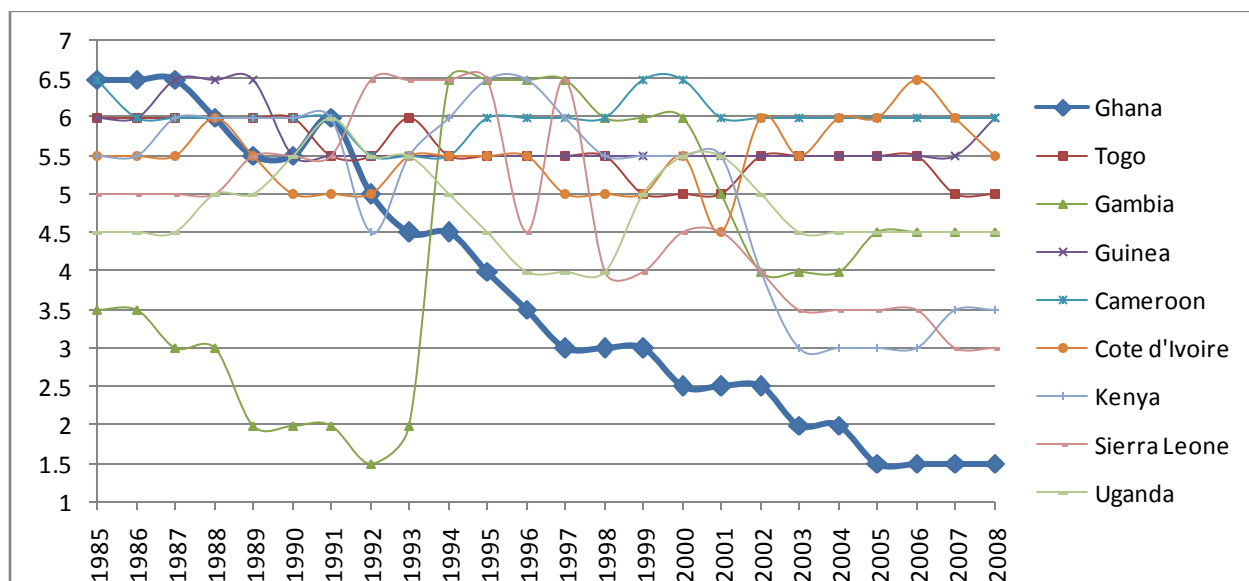
2.1.1. Afhængig variabel

Som mål for graden af demokrati anvendes Freedom House Ratings (FHR), som måler centrale demokratiske komponenter, nemlig opfattelse af civile og politiske rettigheder i et givet land³. Det er dog vigtigt at holde sig for øje, at Freedom House Ratings er kvalitative vurderinger af demokratiets tilstand i et land og derfor kun er approksimeringer. De tilbyder ikke tilbyder megen information om specifikke kendetegn ved det enkelte lands politiske system. Samtidig kan det, særligt i forhold til nydemokratiserede lande, være problematisk at Freedom House Ratings tilbyder øjebliksbilleder af den politiske situation og derved ikke fanger selve den demokratiseringsproces, som det givne land oplever. Ved anvendelse af tidsserie data tages der dog højde for dette problem samtidig med, at muligheden for at sammenligne graden af demokrati, samt processerne bag, på tværs af landene, foreligger. Ghana er det eneste af de ellers meget ens lande, der i 2009 med Freedom House Rating på

³ Freedom House ratings er udregnet på en skala fra 1-6, med 1 som bedste score. Scoren udregnes ud fra et gennemsnit af politiske og civile rettigheder, der er essentielle i demokratiske institutioner. Lande med et gennemsnit mellem 1 til 2,5 anses som frie, mellem 3 til 5,5 anses som delvist frie og dem med en gennemsnitlig score mellem 5,5 til anses som ufrie.

1,5 klassificeres som frit målt på politiske og civile rettigheder. For sig selv, siger disse scorer dog kun noget om demokratiets øjeblikkelige status i de pågældende og intet om selve processen bag. Da konsolidering af demokrati indebærer en længere proces, hvor demokratiet rodfæstes, er det nødvendigt at lave en sammenligning af de respektive landes Freedom House Scores over en længere årrække. Således undgår man eventuelle fejlslutninger draget på baggrund af øjebliksbilleder af den politiske situation i landene.

Figur 1: Freedom House ratings 1985-2008

Af figur 1 fremgår det desuden tydeligt, at Ghana adskiller sig fra de øvrige lande ved over en længere årrække at have oplevet forbedringer på demokratiske indikatorer således, at landet siden 2000 er blevet klassificeret som frit og demokratisk. Den støtte fremgang i politiske og civile rettigheder, herunder det faktum at man siden 1991 ikke har oplevet tilbageslag for demokratiet, indikerer en modning og langsom konsolidering af demokratiet i Ghana. Som tidligere nævnt medgives det, at der med anvendelse af tidsserie data fra Freedom House ikke opnår samme analytisk dybde som ved den systematisk undersøgelse af landene ud fra de kvalitative kriterier, der er beskrevet i forrige kapitel. Freedom House ratings afspejler dog, qua sit fokus på civile og politiske rettigheder, flere af de kriterier som

henholdsvis Huntington, Linz & Stepan og i særdeleshed Dahl opstiller. Ud fra den betragtning er det usandsynligt at lande, der klassificeres som ”delvist frit” eller ”ufrit” af Freedom House, ville kunne klassificeres som konsoliderede demokratier i en nærmere undersøgelse tilsvarende den, som Ghana vil blive underkastet. Tabellen ovenfor tjener således til sammenligning, idet det ønskes illustreret, at Ghana, med sine støtte forbedring på demokratiske indikatorer, skiller sig ud fra de øvrige lande.

2.2. Gængse strukturelle forklaringer på demokrati

Da forskelligheden mellem Ghana og de valgte lande målt på udvikling af demokratiet nu er belyst, er det relevant at undersøge, hvorvidt gængse forklaringer på demokratisering kan kaste lys over forklaringen på disse forskelle.

Tabel 1: Teoretiske begrundede faktorer af betydning for demokrati⁴

	Ghana	Uganda	Kenya	C.I.	Cameroon	Togo	Guinea	Gambia	S.L.
Økonomi ⁵	LIC	LIC	LIC	LMC	LMC	LIC	LIC	LIC	LIC
Patrimonialisme	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Koloniel fortid	GB	GB	GB	FR	FR	FR	FR	GB	GB
Indbyggertal (mio.)	24,3	33,4	40,0	21,0	19,3	6,2	10,3	1,8	5,2
Etnisk mangfoldig	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Politisk kultur	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Religion	Kristen	Kristen	Kristen	Islam	Kristen	Trad.	Islam	Islam	Islam
FHR (2009)	Frit	Delvist	Delvist	Ufrit	Ufrit	Delvist	Ufrit	Delvist	Delvist

Tabel 1 inkluderer en række teoretisk funderede indikatorer, der er blevet afprøvet som uafhængige variable i det opstillede MSSD design med Freedom House Ratings som afhængig variabel. Indikatorerne er blevet operationaliseret til målbare variable ud fra en

⁴ For overskuelighedens skyld fremlægges resultaterne i dette skema i kondenseret form. For en fuldstændig udspecificering af tabellen refereres til Appendiks 1

⁵ Vurderingen af den økonomiske situation er baseret på Verdensbankens klassificering af landes indkomstniveau: Low Income Country (LIC), Lower Middle Income (LMC), Upper Middle Income (UMC) og High Income Country (HIC)

række teoretiske forklaringer på demokrati og konsolidering af dette. I nedenstående afsnit vil den teoretiske baggrund for disse indikatorer samt operationaliseringen af de enkelte variable blive uddybet, før resultaterne fra tabellen vil blive kommenteret.

Der er blandt teoretikere stor uenighed om hvilke faktorer, der kan have indflydelse på overgangen til demokrati i et land og antallet af universelt accepterede faktorer er som følge deraf relativt begrænset. I tabel 1 er en række af oftest refererede strukturelle forklaringer på demokrati udvalgt og efterfølgende opdelt i de 6 hovedgrupper: økonomiske faktorer, neopatrimonialisme, kolonial arv, demografiske faktorer, kulturelle faktorer og endelig religion. Yderligere faktorer, som fra tid til anden nævnes som faciliterende eller begrænsende faktorer i forhold til demokratisering, inkluderer blandt andet: tilstedeværelsen af naturressourcer, befolkningens aldersfordeling, social lighed og kapitalisme. Der kunne naturligvis argumenteres for at caseudvælgelsen skulle inkludere alle faktorer, der gennem tiden er blevet kædet sammen med demokratisering. Dette er dog ikke specialets formål, og må derfor være et område, der henlægges til yderligere diskussion i en anden sammenhæng. I det følgende vil en række af de mest relevante og alment accepterede teorier blive gennemgået og resultaterne fra tabel 1 kommenteret.

2.2.1. Moderniserings teori

En prominent teoretisk gren indenfor demokratidebatten fokuserer på forholdet mellem udvikling og demokrati. Her indtager moderniserings teori, der advokerer for en klar sammenhæng mellem økonomisk udvikling og demokrati, en vigtig plads. Grundtanken bag tilgangen er at befolkningen i et givet land i stigende grad vil efterspørge demokratiets politiske fordele og massemobilisere i takt med erhvervelsen af øgede økonomiske fordele (Inglehart & Welsel, 2009: 42 - 43). Dette er i overensstemmelse med Huntingtons (1991a) fremhævelse af betydning af en voksende middelklasse for demokratisering. Det kan således forventes, at en, i udgangspunktet lille middelklasse, der drager fordel af autoritære regimer, vil vokse ved økonomisk vækst og dermed ønske at forsvare deres interesser på den demokratiske politiske arena mod øvrige store vælgergrupper som arbejderklassen og bønder

(Huntington, 1991a: 66 - 68). Opdelingen mellem prodemokratiske og anti-demokratiske grupperinger i samfundet følger ifølge Barrington Moore opdeling mellem by og land, med en uafhængig klasse af byboer som helt afgørende for demokratiet (Moore, 1966: 417 - 418). Lipset har advokeret for en tilnærmelsesvis kausal sammenhæng mellem det økonomiske velstandsniveau og muligheden for demokrati i et givet land. Omend Lipset undervejs har modereret disse synspunkter, fastholder han fortsat, at økonomisk udvikling må anses som en særdeles vigtig faktor i forhold til udviklingen af demokratiske regimer (Lipset, 1959: 75). Udover den økonomiske udviklings betydning som en slags katalysator for demokratiseringsprocessen slår Lipset også fast, at et højt økonomisk niveau kan fungere som et værn mod tilbagefald til autoritarisme. Således vil mere velstående lande have større chancer for at fastholde demokratiet (Lipset, 1959: 75).

Moderniseringsteoretikere bliver dog af nogle forskere anklaget for at have misforstået den grundlæggende sammenhæng mellem økonomi og demokrati. Således plæderer Ake for en omvendt kausalitet hvor det snarere er demokrati, som medfører øgede økonomiske fordele og ikke omvendt. Det er hermed ikke stigende velstand men snarere relativ fattigdom, der får befolkningen til at efterspørge demokrati i et ønske om økonomisk fremgang (Ake, 1996: 138). Samtidig er der talrige empiriske eksempler på, at stigende velstand ikke har ført til demokrati, som det var tilfældet i Syd- og Mellemerika i 1960'erne og 1970'erne. Przeworski og Limongi afviser idéen om, at lande demokratiseres efterhånden, som BNP stiger, men de medgiver, at der eksisterer en stærk statistisk sammenhæng mellem økonomisk udviklingsniveau, målt i BNP pr. capita og tilstedeværelsen af demokratiske regimer. Demokrati kan således besluttes på et hvilket som helst tidspunkt i historien, men kan kun overleve, såfremt de rette strukturelle rammer er til stede (Przeworski & Limongi, 1997). Givet den vigtighed, som faktoren tillægges, på godt og ondt i forhold til demokratisering må det være helt relevant at afgøre, hvorvidt det er muligt at identificere nogen resultater eller spore tendenser, der kan styrke enten den ene eller anden side af sagen.

Moderniseringsteorien er operationaliseret til en målbar variabel BNP pr. capita, idet denne indikator er brugbart mål for økonomisk udvikling af det enkelte land. Der kunne naturligvis

argumenteres for at inkludere yderligere indikatorer på den økonomiske udvikling som eksempelvis uddannelsesniveau og størrelsen af middelklassen i det enkelte land. Disse faktorer hænger dog sammen med det økonomiske niveau, idet en stor middelklasse og et højt uddannelsesniveau forekommer usandsynligt i et underudviklet land. Inkludering af yderligere mål for økonomisk niveau, vurderes derfor ikke at bidrage med yderligere klarhed i forhold til betydningen for landenes politiske situation.

Som det fremgår af tabel 1, er spredningen indenfor økonomisk velstand de respektive lande imellem ikke stor. Jævnfør appendix 1 er Sierra Leone det fattigste land og Cameroun det rigeste, uden at det afspejles på landes FHR. Det synes bemærkelsesværdigt, at komparativt rigere lande som Cameroun og Elfenbenskysten samtidig adskiller sig ved at have en dårlig score på FHR end Ghana, med et noget lavere GDP pr. capita. Dermed synes der ikke at være nogen sammenhæng mellem de valgte landes økonomiske niveau og kvaliteten af deres demokrati, målt på Freedom House. Det synes altså ikke ud fra en generel sammenligning af afrikanske lande at være belæg for at hævde, at det økonomiske niveau har haft betydning for, hvorvidt et land er blevet demokratisk eller ej.

2.2.2. Patrimonialisme

Patrimonielle netværk bliver ofte anset som nøglen til at forstå afrikansk politik (Leonard & Strauss, 2003: 5). Dermed er den også særdeles relevant i forhold til Ghanas politiske system, hvorfor gennemgangen af denne faktor vil være omfattende. Således udråbes neopatrimonialisme ofte som synderen, når grunden til sammenbrud af demokratier, eller den manglende evne til demokratisering blandt afrikanske lande, skal identificeres. Dette skyldes den grundlæggende logik bag neopatrimonialisme, der står i modsætning til principperne bag det liberale demokrati. Neopatrimonialisme udspringer af traditionel patrimonialisme, hvor det politiske hierarki er kendetegnet ved en top-down struktur med stærkt centraliseret magt hos lederen, og en udtalt sammenblanding af den offentlige og private sektor. Således bygger neopatrimonialisme på et patron-klient forhold mellem leder og undersåtter, hvor loyalitet opnås på baggrund af fordeling af statsressourcer mellem

klienter snarere end på baggrund af legitimitet. Disse patrimonielle netværk gennemstrømmer ofte et traditionelt statsligt bureaukrati konstrueret ud fra rational-legale overvejelser, uden dog at tage fuld kontrol over den rationelt-legale logik. Således vil embedsmænd ofte anvende, de til stillingen knyttede, formelt definerede magt og ressourcer som deres ejendom i videst muligt omfang (Clapman, 1985: 48). Neopatrimonialisme bliver ofte kædet sammen med politisk korruption og udråbes derfor ofte som synderen, når forklaringen skal findes på, hvorfor disse lande ikke har været i stand til at gennemføre liberale markedsreformer, som eksempelvis den vestlige verden har været i stand til. Dette skyldes ifølge Lindberg for det *første*, at valgår accentuerer de patrimonielle netværk, idet vælgere har mulighed for at presse kandidater til at levere ”goder” af personlig karakter. I den forbindelse stiller Lindberg spørgsmålstegn ved, hvorvidt demokrati i virkeligheden styrker neopatrimonialisme snarere end at modarbejde det. For det *andet*, kan den politiske konkurrence blive gjort til en konkurrence på økonomisk magt og omfang af patronage netværk. For det *tredje* bliver politikeres accountability overfor vælgerne i mindre grad baseret på den gennemførelse af den lovede politik, og i højere grad baseret på evnen til at fordele patronage. For det *fjerde*, vil medlemmer af parlamentet bruge for meget tid på personlige og lokale sager, som følge af krav fra deres vælger. Dette kan for det *femte* bevirke, at medlemmer af parlamentet bruger egne og statens ressourcer til møde disse krav. Endelig vil patronage politik i valgkampen afskrække mindre velstående kandidater fra at stille op (Lindberg, 2003: 127-128). Desuden kan neopatrimonielle netværk øge etniske modsætninger, særligt i forbindelse med valg (Bratton & van de Walle, 1994: 484). Dette kan hæmme dannelsen af en national identitet og sammenhold, der af Rustow (1970) fremhæves som nødvendig for demokratisk styre (Rustow, 1970: 350 - 351). Som det fremgår, er der betydelige argumenter for, at tilstedeværelsen af neopatrimonielle netværk i et land burde vil hæmme demokratisk udvikling.

Omvendt er der også kritikere, der anfægter det traditionelle negative syn på patrimonialisme som en ødelæggende faktor for politisk udvikling ved enten at afvise begrebets gyldighed eller som minimum udtrykker betænkeligheder om brugen af begrebet (Mkandawire, 2002: 185; Eriksen, 2001: 292). Begrebet er da heller ikke problemfrit at bruge.

En oplagt kritik kan fremføres ud fra empiriske betragtninger, idet det kan argumenteres, at klientelisme og korrupsion også kan påvises i mere velstående, vestlige lande (Leonard & Strauss, 2003: 5). Andre retter en teoretisk funderet kritik af begrebet, idet de advarer imod at anvende neopatrimonialisme som en universel forklaring på Afrikas udviklingsproblemer og i stedet advokerer for inddragelsen af andre faktorer (Terkildsen, 2005: 49). Theobald advarer mod en ukritisk brug af begrebet, da han mener, at det vil føre til, at begrebet tager karakter af et catch-all begreb og derved udvandes som analytisk redskab (Theobald, 1982: 555). Samtidig fremhæver Leonard & Strauss den problematiske anvendelse af begrebet som både baggrund for – og konsekvens af – Afrikas elendighed (Leonard & Strauss, 2003: 5). Omend det er afgørende ikke at forfalde til en ophøjelse af neopatrimonialisme som den universelle forklaring på den begrænsede udvikling, både økonomisk og politisk, på det afrikanske kontinent, kan det næppe anfægtes, at der teoretisk er flere ideologiske svært forenelige kendetegn i forhold til det liberale demokrati. Dermed har begrebet bestemt sin berettigelse i den komparative undersøgelse af baggrunden for Ghanas kontekstuel iøjnefaldende politiske udvikling. Operationaliseringen af begrebet til målbare indikatorer, der danner baggrunden for tabel 1, er gennemført nedenfor.

Research af neopatrimonielle netværk lider under mangel på brugbare kilder hvilket medfører et betragteligt metodisk problem. En brugbar operationalisering har derfor været en udfordring, lige siden begrebet blev introduceret. Bratton og van de Walle fremkommer dog med indikatorer, der vurderes anvendelige. Bratton & van de Walle fremhæver 3 kendetegn på governanceniveau, der kan indikere tilstedeværelsen af patrimonielle netværk i bureaukratiet. Det første kendetegn er systematisk koncentration af politisk magt, der i praksis kan observeres ud fra hvorvidt det politiske system er præsidentialistisk. Det andet kendetegn er systematisk klientelisme gennem tildeling af personlige tjenester. En mulig indikator på dette kunne tænkes at være størrelsen af de enkelte landes kabinetter, idet kabinetter ofte er et nøglepunkt for tildeling af personlige tjenester. Således forekommer det plausibelt, at meget store kabinetter kunne være tegn på patrimonielle netværk i bureaukratiet. Det tredje og sidste kendetegn er brug af statens ressourcer (Bratton & van de Walle, 1997: 63 – 68). Idet sidstnævnte omhandler misbrug af offentligt embede og

korrupsion er det sværere at finde én brugbar indikator for dette kriterie. Det mest anvendelige mål for korrupsion er Corruption Perceptions Index (CPI), der ud fra spørgeskemaundersøgelser afdækker borgernes opfattelse af korrupsion i deres land. Derfor vil CPI blive brugt i mangel på optimale indikatorer. I vurderingen af de 3 kriterier er der taget højde for de individuelle landes kendetegn, hvorfor be- eller afkræftelsen af tilstedeværelsen af neopatrimonielle netværk vil bero på en samlet vurdering, som er blevet summeret i tabel 1 ovenfor.

Undersøgelsen baseret på ovennævnte faktorer føjer ikke klarhed til det overordnede billede, idet alle de valgte lande lever op til kriterierne for tilstedeværelsen af neopatrimonielle netværk. Der bør dog knyttes nogle kommentarer til Guinea, idet landet skiller sig ud fra de øvrige lande ved ikke at have præsidentialisme, qua det nuværende styre under militærjuntaen. Dette ændrer dog ikke på den samlede vurdering af landet, idet det militære styre de facto øger centraliseringen af politisk magt, som er et af kendetegnende ved neopatrimonialisme. Landets mange ministre bestyrker denne mistanke. Hvad angår de øvrige lande er der på trods af små variationer i Corruption Perceptions Index samt på størrelsen af de landenes kabinetter, intet der synes at kunne forklare, hvorfor Ghana skiller sig afgørende ud fra de øvrige lande, hvad angår demokratisk udvikling. Denne slutning bestyrkes af Lindberg, der ikke nøjes med at sidestille Ghana med andre afrikanske lande men fremhæver problemet med neopatrimonielle praksisser som udtalt i Ghana, hvor det angiveligt drager legitimiteten af systemet i tvivl (Lindberg, 2003: 123). I lyset af dette er demokratiet i Ghana særligt bemærkelsesværdigt, og det synes tydeligt, at det ikke er muligt at anvende denne teori som en brugbar forklaring på hvorfor Ghana i modsætning til de andre lande har fastholdt den demokratiske kurs. Tværtimod er det, i forhold til debatten om effekterne af neopatrimonialisme og uforeneligheden med det liberale demokrati, centralt at notere sig, at demokratiet i Ghana er forbedret kontinuerligt siden 1980'erne, på trods af neopatrimonielle praksisser i landet.

2.2.3. Koloniel arv

Koloniel fortid er en anden faktor, der ofte tilskrives betydning for demokratisering i Subsahara. Udgangspunktet for denne påstand bunder i de administrative tilgange, som kolonimagterne på det afrikanske kontinent havde i forhold til ledelsen af kolonierne. Der differentieres grundlæggende mellem direkte og indirekte styre. Lande, der var koloniseret af henholdsvis Frankrig, Portugal, Tyskland og Belgien, blev regeret gennem direkte styre. Direkte styre er kendetegnet ved en meget begrænset brug af nationale autoriteter og strukturer i kolonien, idet kolonimagten snarere satsede på at oprette nye efter behov. Samtidigt indebærer denne styreform en særdeles centraliseret ledelse med direkte kontrol fra kolonimagten gennem en guvernør med kontakt til hjemlandet/moderlandet. Indirekte styre, som kendetegnede britiske kolonier indebar, modsat direkte styre, en omfattende brug af eksisterende strukturer og institutioner i kolonien ligesom fokus i høj grad var på decentralisering af de statslige opgaver til de enkelte regioner (Njoh, 2000: 165). Lipset et al. (1993) argumenterer for, at lande med den indirekte styreform, der findes i britiske kolonier, øger sandsynligheden for, at landet bliver demokratisk (Lipset, Seong & Torres, 1993). Dette skyldes, at den indirekte styreform i modsætning til den direkte styreform giver lokalbefolkningen erfaring med at være involveret i landets ledelse. Desuden var viljen til at give kolonierne uafhængighed større end andre kolonimagters, hvilket rustede de engelske kolonier bedre til demokrati (Lem, 2005: 11-12). Dog påpeger Lem, at indirekte styre, på trods af at det umiddelbart forberedte kolonierne bedre til demokrati, samtidig øgede etnisk splittelse ved at tilgodese nogle etniske stammer frem for andre, de facto skabende en etnisk hegemonisk stat (Ibid.: 12). Som det er tilfældet med de øvrige teoretiske forklaringer, har koloniel arv som forklaring, også sine kritikere, der problematiserer brugen af koloniel baggrund som isoleret forklaringsfaktor på demokrati. Således plæderer Lem (2005) for kombinationen af koloniel arv med yderligere forklaringer. Andre finder, at der ingen sammenhæng er mellem koloniel baggrund og demokratisering. Argumentet bag dette er, at sammenhængen mellem de to variable forsvinder, når der kontrolleres for økonomiske faktorer (Barro, 1999: 3). Kritikken til trods vurderes det dog relevant at inddrage faktoren i caseudvælgelsen, idet alle de valgte lande er tidligere franske og britiske kolonier. Ud fra disse

betragtninger er det forventet, at de engelsk kolonierede lande klarede sig bedre på de demokratiske indikatorer.

Operationaliseringen af teorien til en målbar indikator er meget ligefrem, idet den oplagte løsning er at anvende de respektive landes koloniale fortid som variabel. Ud fra tidligere undersøgelser foretaget af blandt Lem (2005), er der belæg for at hævde, at tidligere britiske kolonier har haft en højere grad af demokrati efter uafhængigheden. Det forventes hermed, at tidligere britiske kolonier, i forhold til kolonier med fransk, tysk, belgisk og portugisisk baggrund, generelt vil have bedre forudsætninger for at udvikle sig til bæredygtige demokratier. Undersøgelsen af de valgte lande viser hurtigt, at de er ligeligt fordelt mellem tidligere frankofone kolonier og tidligere britiske kolonier, uden at dette synes at have klart påviselige implikationer for graden af demokrati i landene. Grupperes landene er det tydeligt, at engelske kolonier klassificeres som enten frie (Ghana) eller delvist frie, mens de frankofone lande klassificeres som enten delvist frie eller ufri. Dermed kan teoriens anvendelighed som forklarende faktor for demokratisk udvikling ikke afvises fuldstændig. Omvendt skal resultatet på ingen måde overfortolkes, idet Ghana er det eneste af de tidligere britiske kolonier under behandling, der betegnes som demokrati. Desuden har flere af de tidligere anglofone kolonier oplevet tilbagefald til autoritarisme. Dette illustrerede den politiske udvikling i Gambia tydeligt, da en positiv demokratisk udvikling i 1980'erne blev sat voldsomt tilbage af et statskup i 1994. Samlet set begrænser sammenligningen af landenes koloniale baggrund sig til at synliggøre en svag tendens at tidligere britiske kolonier scorer bedre på politiske og civile rettigheder. Dette rækker dog på ingen måde til at forklare den, i afrikansk kontekst bemærkelsesværdige, fortsatte demokratisering af Ghana. Heller ikke denne faktor lader til at kunne forklare, hvorfor Ghana anses som markant mere demokratisk end de øvrige lande. Derfor vendes blikket nu mod den mulighed, at forklaringen skal findes i demografiske forskelligheder landene imellem.

2.2.4. Demografiske faktorer

Demografiske faktorer som landets størrelse og etnisk sammensætning nævnes af blandt andre Dahl og Tufte (1973) og Lem (2005), som faktorer, der influerer på mulighederne for en demokratisk udvikling. Dahl og Tufte (1973) opstiller en række argumenter for og imod betydningen af statens størrelse for demokratiets kvalitet. Blandt andet argumenteres der for at mindre stater gør ledere mere responsive overfor borgernes ønsker, der samtidig har større mulighed for at deltage i beslutningsprocessen. Omvendt kan større stater være bedre udrustet til varetage de fleste aspekter af borgeres ve og vel. Desuden vurderes det, at befolkningsstørrelse ofte hænger sammen med den etniske homogenitet, idet mindre lande anses for mere homogene enheder, der som oftest ikke er kendetegnet ved stor etnisk spredning (Dahl & Tufte, 1973: 13-16). Netop etnisk spredning bliver ofte fremhævet som en hæmsko for demokratisering, idet grupper med konkurrerende kulturelle normer ofte kan have svært ved at samarbejde i den politiske arena. Denne antagelse gælder ifølge Lem i særdeleshed for lande i den tidlige post-kolonielle periode, hvor magtkampe imellem etniske grupper kan hindre udviklingen af demokratiske institutioner (Lem, 2005: 8). Samtidig vil etnisk splittelse oftest være mest udtalt i underudviklede lande, der ikke har tilstrækkelige midler til at mediere i forhold til voldelige konflikter, der kan udspringe af og afspejle konflikter i den politiske arena.

Størrelse af et land kan måles på mange måder, ud fra blandt andet territorielle kriterier som indbyggertal, areal eller befolkningstæthed eller ud fra socioøkonomiske kriterier som BNP pr. capita. Idet forholdet mellem økonomisk niveau og demokrati blev undersøgt i forbindelse med efterprøvningen af moderniseringsteorien tidligere i kapitlet, er fokus i dette afsnit rettet mod forholdet mellem demokrati og territorielle mål for størrelsen af et land. Nærmere bestemt er Dahls og Tuftes argumenter om betydningen af territoriell størrelse blevet operationaliseret som det enkelte lands befolkningstal samt dets samlede areal. Samtidig er den etniske mangfoldighed i landene blevet undersøgt ud fra forventningen om at høj etnisk heterogenitet vil afspejles negativt på de demokratiske indikatorer i Freedom House Ratings. Den etniske spredning i landene er derfor blevet operationaliseret som antallet af etniske grupper i det enkelte land.

De valgte lande varierer hvad angår befolkningstal, uden at det synes at have betydning for demokratiet. Hvad angår etnisk sammensætning var forventningen, at det vil være sværere for større lande med stor etnisk spredning at opnå og fastholde demokrati. Med hensyn til befolkningsstørrelse og areal er variationen stor, uden at der af den grund kan påvises noget mønster i forhold til kvaliteten af demokratiet i de enkelte lande. Samtidig kan det hurtigt fastslås, at alle de undersøgte lande består af en kombination af mange etniske grupper. Denne spredning, der er afstedkommet af kolonimagternes territoriel afgrænsning af landene på baggrund af egne interesser snarere en etnicitet, er i øvrigt typisk for afrikanske lande, udover de undersøgte. Ud fra disse betragtninger er det plausibelt, at etnicitet kan udelukkes som mulig forklarende variabel på demokratisering. Derfor vendes blikket nu mod de kulturelle forklaringer som de sidste af de gængse forklaringer. Kulturelle faktorer, som det forstås i denne sammenhæng, er et vidt begreb, og kan inkludere blandt andet politisk kultur eller dreje sig om den religiøse orientering i et land, som grundlag for holdninger til demokrati. Disse to faktorer behandles i selvstændige afsnit nedenfor.

2.2.5. Politisk kultur

Almond & Verba introducerede begrebet "civic culture" eller borgerkultur, som en kombination af 3 forskellige typer politisk kultur; den parochiale (snæversynede) den opmærksomme og den deltagende. Den snæversynede var kendetegnet ved hverken at være involveret i, have nogen viden om eller interesse i det hjemlige politiske. Den opmærksomme, der besidder et vist kendskab til politiske institutioner og regler. Endelig er den deltagende i besiddelse af en stor viden om - og evne til - at søge indflydelse samt har en stor forståelse af systemet, der forstås som et hele, som både politiske og administrative strukturer. Ud fra det bedste i hver kultur dannes en såkaldt borgerkultur, der er faciliterende for demokratisk udvikling. Almond og Verba fastslog at det ikke var tilstrækkeligt at inddrage materielle interesser og institutionelle strukturer, når man skal forstå, hvorledes et politisk system fungerer, men at det også er nødvendigt at tage højde for den politiske kultur (Almond & Verba, 1963: 79). Inglehart (1988) fremhæver desuden variable som generel tilfredshed, tillid, revolutionære attituder, religion og etnicitet som vigtige for demokratisk

udvikling. Således er hans generelle hypotese at kulturel og social kapital har indflydelse på politiske og sociale outcomes, særligt kvaliteten af demokratiet, governance og økonomiske performance. Der er imidlertid et grundlæggende kausalitetsproblem forbundet med teorien, idet det er meget uklart, hvorvidt borgerkultur rent faktisk går forud for demokrati, eller om det tværtimod er et produkt af den demokratiske udvikling (Lem, 2005: 3). På baggrund af de konfliktende opfattelser angående kausalitetsforholdet mellem politisk kultur og demokrati er formålet med afprøvningen af teorien i dette afsnit ikke at vurdere hvilken opfattelse, der er mest plausibel. Det ønskes udelukkende belyst hvorvidt, der på et overordnet plan er sammenfald mellem den politiske kultur i de valgte lande og tilstedeværelsen af demokrati.

Forventningen var, i tråd med Almond & Verbas argumentation, at hvis et demokratisk politisk system er et system, i hvilken den almindelige borger deltager i politiske beslutninger, så må en demokratisk politisk kultur bestå normer, opfattelser og attituder og lignende, som støtter deltagelse (Almond & Verba, 1963: 178). Operationalisering af civic culture til en enkelt målbar variabel, for hvilken, det var muligt at fremskaffe data, er en krævende opgave. Afrobarometer anses som den bedste og mest omfattende database, der beskæftiger sig med undersøgelser af den sociale, politiske og økonomiske atmosfære i Afrika. Undersøgelserne er baseret på standardiserede spørgeskemaundersøgelser, hvilket gør Afrobarometer velegnet til sammenligning på tværs af lande. Måling af politisk kultur i de enkelte lande er blevet foretaget dels på baggrund af spørgsmål stillet til borgernes tilfredshed med det siddende regime, samt på deres holdning til forskellige former for politisk styre. Uanset Afrobarometers status som det klart mest omfattende undersøgelse af politisk kultur, er antallet af lande inkluderet i undersøgelse, fortsat relativt begrænset. Således findes der i datasættet kun information om tre lande, Ghana, Kenya og Uganda, ud af de ni, der inddrages i caseudvælgelsen, hvilket problematiserer en sammenligning på tværs af landene. Dette tjener dog ikke som argument for at afskrive som Afrobarometer som en relevant kilde til information. Der er snarere tale om at der, ud fra de data som Afrobarometer leverer, er generaliseret ud på de lande, hvor data mangler. Det medgives, at dette indebærer et metodisk problem, men grundet de sparsomme data på området, samt dette speciales begrænsede omfang, vurderes det at være den bedste løsning.

En konsistent sammenligning af de valgte lande er besværliggjort af materialets begrænsede omfang. Overordnet kan det dog konkluderes, at den demokratiske politiske kultur i Afrika er svag, men inde i en positiv udvikling (Gyimah-Boadi & Attoh, 2009: 15). Som den senere analyse vil vise ligger Ghana dog komparativt højt på denne indikator. Sammenholdes den politiske kultur med den økonomiske niveau, er billedet ikke klarere. Variationen mellem de forskellige variable forekommer sporadisk, og giver ingen grund til at tro, at yderligere undersøgelser vil skabe mere klarhed over hvad, der betinger variationen på den afhængige variabel.

2.2.6. Religion

Nogle teoretikere hævder, at kun vestlig kultur udgør et bæredygtigt grundlag for udvikling af demokrati og derfor ikke er brugbart for ikke-vestlige lande. Religiøst funderede forklaringer på demokrati udspringer som et mindre restriktivt alternativ til denne forklaring på demokrati. I forhold til religionens betydning for det politiske system, hvor argumentet er at nogle ikke-vestlige kulturer, særligt Islam og Confucianisme, er specielt fjendtlige overfor demokrati. Grundet en meget begrænset udbredelse af confucianisme på det afrikanske kontinent, vil fokus være på udbredelsen af de dominerende religionsretninger kristendom og islam indenfor de valgte lande. Baggrunden for uforeneligheden mellem demokrati og islam ligger i sidstnævntes afvisning af en distinktion mellem det religiøse samfund og det politiske samfund. I et muslimsk land kræver fundamental islamisk lov således, at de politiske ledere skal være praktiserende muslimer, sharia skal ligge til grund for landets love samt at policies udarbejdes under kraftig indflydelse af ledende religiøse ledere. Dette udgangspunkt er åbenlyst i modstrid med de grundlæggende demokratiske principper om adskillelsen af stat og kirke. Operationaliseringen af denne teori vil være relativt ligefrem. Således er den religiøse sammensætning af de enkelte landes borgere blevet anvendt som mål. Det var forventet at overvejende muslimske lande samtidig ville udmærke ved at være mindre demokratiske end de kristne lande.

De valgte lande varierer, hvad angår den dominerende religion. Togo udgør en outlier ved at have naturreligion, som den dominerende trosretning. Det bemærkes, at lande med overvægt af muslimer i befolkningen klassificeres som enten ufrie eller delvist frie, mens lande med overvejende kristen befolkning klassificeres som delvist frie og i Ghanas tilfælde frit. Der kan altså spores en svag tendens i retning af, at muslimske lande anses som mindre frie end kristne lande. Ud fra de få cases som er inkluderet i caseudvælgelsen, giver det ikke mening at konkludere, at religion er en forklarende faktor i forhold til demokratiets konsolidering i Ghana. Det kan højst noteres, at der synes at være et vist sammenfald mellem Islam som dominerende religion og dårlige score på Freedom House Ratings.

2.3. Opsummering

Som ovenstående sammenligning af Ghana med en række andre afrikanske lande viser, er Ghana det eneste af de ellers meget ens lande, der af Freedom House klassificeres som frit målt på politiske og civile rettigheder. Det er ikke ud fra en sammenligning af landene muligt med tilstrækkelig vægt påvise hvilke faktorer, der kan have medvirket til den positive demokratiske udvikling i Ghana. Om end der er indikatorer, der gør, at koloniale og religiøse forklaringer ikke kan afvises som medvirkende til den ghanesiske demokratisering, tilbyder de ingen forklaringen på hvorfor de øvrige lande ikke har haft tilsvarende udvikling i demokratiet. Omvendt er der faktorer, der burde have modvirket transition og konsolidering af demokratiet i Ghana. Moderniseringsteoretikerens påstand om at demokratisk stabilitet er afhængig af særlige økonomiske og sociale baggrundsfaktorer som eksempelvis høj GNP og GDP pr. capita en af disse. Ghanas begrænsede økonomiske niveau, samt omfattende neopatrimoniale netværk burde således udgøre oplagte udfordringer for den demokratiske proces. Det samme er tilfældet i forhold til den etniske heterogenitet, der gør sig gældende i Ghana. Det er altså ikke muligt at tilbyde en forklaring på den ghanesiske succeshistorie ud fra en analyse på dette niveau. Det er nødvendigt at kigge på andre faktorer, der kan have spillet ind. Det er denne forfatters påstand, at det i højere grad er nødvendigt at fokusere på betydningen af processer og nøgleaktørers ageren i en forklaring af demokratiets konsolidering i Ghana.

3. Teori om analytiske teorier

Som forrige kapitel har anskueliggjort, kan gængse teorier ikke forklare demokratiseringen af Ghana ud gennem undersøgelse af strukturelle faktorer på et overordnet niveau. Under caseudvælgelsen blev det således gjort klart at moderniseringsteoretikers sammenkædning af økonomi med demokrati omend velkendt (Lipset, 1959; Huntington, 1991a), ikke synes at kunne forklare hvorfor Ghana i modsætning til de øvrige lande har demokratiseret. Demografiske, kulturelle, og institutionelle faktorer er ligeledes blevet undersøgt uden at skabe yderligere klarhed. Dermed er det altså ikke tilstrækkeligt at basere en undersøgelse af baggrunden for demokratiseringen i Ghana på strukturbaserede teorier. Men demokrati falder som bekendt ikke bare ned fra himlen (Sørensen, 2008: 33). Det kunne derfor tyde på, at forklaringen på den ghanesiske demokratisering skal findes på et andet, lavere niveau. Det er dette speciales ambition at vise, at en undersøgelse af beslutninger på aktør-niveau i en bredere ramme af dynamiske historiske processer, kan være med til at skabe klarhed over baggrunden for demokratiseringen i Ghana.

Aktørers rolle indenfor transitionslitteraturen er blevet udlagt i flere konkurrerende versioner. Man kan med fordel tage afsæt i Przeworski og Limongis (1997) kritik af moderniseringsteoriens sammenkædning af demokrati og økonomisk udvikling. De to forskere fastslår, at den øjeblikkelige velstand er således ikke af afgørende betydning for demokratiets overlevelse, der i lige så høj grad kan påvirkes af om den økonomiske udvikling er positiv eller negativ. Den vigtigste katalysator for demokrati er dog de politiske aktører i det givne land. Argumentet er således, at et land kan vælge at overgå til demokrati på et hvilket som helst tidspunkt i historien, og at økonomiske strukturelle faktorer først derefter har betydning for, hvorvidt demokratiet kan fastholdes (Przeworski & Limongi, 1997: 176-177). Et systemskifte til demokrati kan ske ved, at den dominerede elite i et autoritært land bliver overvundet gennem eksempelvis voldelig konflikt, eller ved at eliten gennem forhandlinger accepterer overgangen til demokrati. Gennem forhandlingerne vil eliten således sikre sig mod at blive dårligere stillet efter systemskiftet. Denne egeninteresse hos den regerende elite gør ifølge Przeworski demokratiet skrøbeligt (Przeworski, 1988: 71). Som det vil fremgå af analysen, har aktørers interesse haft betydning for Ghanas transition. Den

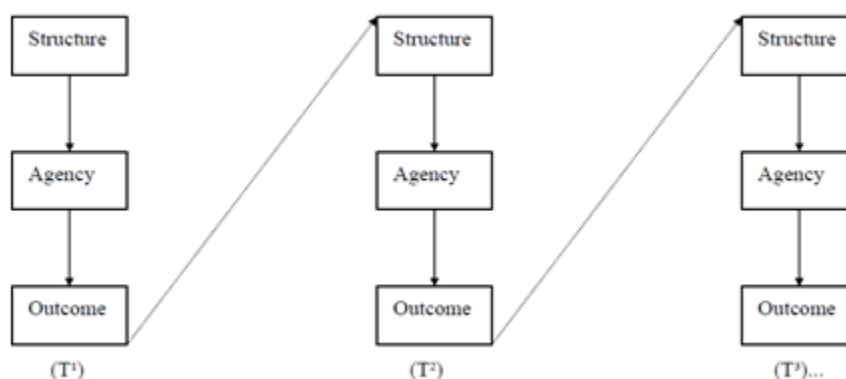
grundlæggende dikotomi mellem strukturbaserede forklaringer, som er afprøvet i forrige kapitel, og aktørbaserede forklaringer vurderes dog ufrugtbar i forhold til at tilbyde en dækkende forklaring på Ghanas demokratisering. Således forekommer det lige så uholdbart udelukkende at fokusere på at undersøge aktørers rolle i demokratiseringsprocessen uden at inddrage den strukturelle kontekst, hvori de agerer, idet ethvert udfald eller output i så fald vil bero på tilfældige valg. Det må altså antages, at aktører agerer indenfor strukturelle rammer. I forbindelse med dette speciales problemstilling er ønsket således at undersøge samspillet mellem aktør og struktur, idet de casespecifikke forventninger til analysen er, at aktører på udvalgte tidspunkter i den ghanesiske politiske historie har truffet valg, der har faciliteret og forstærket demokratiseringsprocessen. Inddragelsen af strukturelle faktorer i aktørbaserede teorier er ikke en ukendt praksis, idet eksempelvis Thelen påpeger, at aktører påvirkes og begrænses af strukturelt og institutionelt betingede kontekster, uden at sidstnævnte dog determinerer aktørers handlen (Thelen, 1999: 376). Tidligere havde Karl (1990) med begrebet ”structured contingency” kombineret strukturelle og aktørbaserede forklaringer. Ved hjælp af denne teori vurderes det muligt at imødegå de problemer, der er forbundet med dikotomien mellem struktur og aktør.

Structured contingency

Contingency for sig selv, dækker over at “outcomes” afhænger mindre objektive forhold, end af subjektive regler der påvirker strategiske valg. (Karl, 1990: 6). Dermed er contingency-approachen aktørbaseret og lægger særligt vægt på beslutningstagning og politisk interaktion snarere end af strukturelle forudsætninger for demokrati. Alene er denne tilgang dog ikke tilstrækkelig til at forklare nøgleaktørers handlinger. Flere forskere (Karl, 1990; Bratton & van de Walle, 1997) advokerer for structured contingency, som en tilgang der kombinerer struktur- og aktørforklaringer. Karl fastslår således, at strukturelle og institutionelle forhold, omend ikke determinerende for udfaldet af demokratiseringsprocessen, har betydning for hvilke valg, nøgleaktørerne i den politiske process, særligt i transitionsfasen, kan tage og dermed også for sandsynligheden for at fastholde demokrati. Tankegangen er

grundlæggende, at aktører ikke agerer i et tomrum men påvirkes af strukturelle forudsætninger, der kan være faciliterende eller hæmmende for aktørernes valgmuligheder. Nogle sociale strukturer kan virke hæmmende for overgangen til demokrati, hvorfor deres fravær nødvendigvis vil give store spillerum for pro-demokratiske aktører. Karl fremhæver fraværet af en stærk landelite, som en faktor der åbner det strukturelle rum, og dermed øger demokratiets chancer for overlevelse (Karl, 1990: 6–7). Den relative betydning af henholdsvis struktur og aktør vil dog langt hen af vejen være betinget af den situation, der undersøges (Bratton & van de Walle, 1997: 47). Structured contingency inkluderer desuden et element af stiafhængighed, idet den på det strukturelle plan inddrager en stiafhængighedslogik til at klarlægge, hvordan strukturelle ændringer former regimetransitioner på måder, der kan være faciliterende eller obstruerende for demokratisering (Karl, 1990: 7). Denne tankegang kan dermed efterfølgende kobles til en undersøgelse af, hvordan strukturelle faktorer påvirker institutioner, der er med til at forme præferencer og kapacitet hos politiske aktører. Figur 2 illustrerer disse koblinger.

Figur 2: Structured contingency kasualmodel

Kilde: Ovdal, 1990: 4

De strukturer, der henvises til, forstås i den forbindelse som socialt hierarki det vil sige magtstrukturer, institutioner og økonomiske behov. Agency forstås som aktørers handlinger og valg. Samspillet mellem disse leder til et outcome. Ovenstående model er i sagens natur en idealmodel for samspillet mellem aktør og struktur. I praksis vil påvirkningen ikke

nødvendigvis foregå efter samme mønster, hvilket vil blive evident i analysen. Forventningen er, at der vil være tale om mere komplekse årsagssammenhænge, end modellen giver udtryk for. Idet ønsket er at undersøge historiske processer gennem denne optik, er det oplagt at inddrage stiafhængighedsbegrebet i analysen af samspillet mellem struktur og aktør. Stiafhængighedsbegrebet indgår som en hovedantagelse indenfor historisk institutionalisme og kan forklare, hvorledes politiske beslutninger kan videreudvikles i et mønster, hvor efterfølgende beslutninger er bundet af tidligere beslutninger og disses implikationer for det institutionelle setup. Følgende afsnit vil bestå af en teoretisk gennemgang og motivering af en historisk institutionalisme som en fremgangsmåde for besvarelsen af specialets problemformulering. I den forbindelse der blive argumenteret for teoriens anvendelighed samt muligheden for at integrere denne med process tracing.

3.1. Historisk institutionalisme

Institutionalisme har altid indtaget en vigtig plads indenfor politologien. Desuden opfattes institutioner som en strukturel begrænsning på aktørers valgmuligheder indenfor structured contingency, hvorfor en kort definition af begrebet er nødvendig. Institutioner er traditionelt blevet opfattet som udelukkende formelle, det vil sige som nedskrevne love og regler. Denne opfattelse af institutioner deles af eksponenter for den såkaldt ”gamle” institutionalisme som Marx og Weber. Sidenhen har forskere som Hall og Taylor (1996) og andre eksponenter for den ”nye” institutionalisme begrebet videreudviklet til ikke blot at nøjes med at inkludere formelle regler. Således og uddyber omfanget af begrebet til også at inkludere:

”...formal or informal procedures, routines, norms and conventions embedded in the organizational structure of the polity or political economy” (Hall & Taylor, 1996: 6).

Formelle institutioner skal i denne sammenhæng forstås som love, regler, kontrakter samt grundlove kendetegnet ved at være nedskrevne og vedtagne og ved at de kan håndhæves af

tredjepart. Uformelle institutioner er i højere grad sociale konstruktioner som normer, sociale regler, konventioner, uskrevne regler og familiære bånd (Leftwich, 2009: 7).

Historisk institutionalisme vil være et centralt omdrejningspunkt, idet man herigennem kan inddrage både formelle og uformelle institutioner i analysen, og dermed kombinere tilgangen med Karls teori om aktørers strukturelt betingede valg. Historisk institutionalisme udspringer af gruppeteori og strukturel funktionalisme, der fra 1950'erne på et systemisk niveau behandlede moderniseringsprocessen. Tilgangen trækker på den ene side på gruppeteori, idet man hævder, at politik er centreret omkring forskellige grupperingers kamp om knappe ressourcer, mens der samtidig tilføjes en institutionel dimension til argumentet ved at lægge vægt på konflikten mellem institutionelle organisering og økonomiske strukturer, der privilegerer visse interesser frem for andre. Samtidig låner HI også fra strukturel funktionalisme, idet betragtningen om et polity, eller statssamfund, som et overordnet system af interagerende dele accepteres, men med institutionel organisering af polity og politisk økonomi snarere end sociale, psykologiske og kulturelle egenskaber som den primære drivkraft bag systemet. Strukturering af kollektiv handlen (collective behaviour) og generering af outcomes er altså i høj grad afhængig af institutionelle faktorer (Hall & Taylor, 1996). Derudover er der grundlæggende to konkurrerende tilgange indenfor HI. Nogle forskere anser historie for at være resultatet af rationelle og bevidste forudgående valg. Andre derimod accentuerer vigtigheden af tilfældigheder og uforudsete begivenheder som baggrund for skabelsen af politik. Fælles for de to er dog deres fokus på stiafhængighed som teoretisk analyseredskab.

Stiafhængighed indgår som et helt centralt begreb indenfor historisk institutionalisme og indgår samtidig i Karls "structured contingency", der vil blive anvendt i analysen. Overordnet kan stiafhængighed defineres som en selvforstærkende eller positiv feedback proces i det politiske system (Pierson & Skocpol, 2002). Feedbackmekanismer kan manifestere sig på to måder, hvoraf den første vedrører incitamentsstrukturer, skabt af bestemte institutioner, som påvirker aktører til handlinger eller strategier, der styrker det eksisterende system. Den anden behandler de distributionelle effekter af institutioner, der systematisk vil tilgodese nogle grupper frem for andre, hvilket på sigt vil afskære nogle typer

policies fra at blive indført (Thelen, 1999: 392-395). Der er dog ikke tale om en deterministisk opfattelse af udviklingen af policies, hvor man med sikkerhed kan forudsige fremtidige valg. Der er snarere tale om en måde, hvorpå man konceptuelt kan begrænse antallet af mulige beslutninger og kæde beslutninger sammen over tid (Pierson, 2000: 265). Nøgleordet er imidlertid stabilitet, og gennemgribende institutionelle forandringer således et særsyn, idet serier af feedbackmekanismer forstærker forekomsten af et bestemt mønster langt ind i fremtiden. På kritiske tidspunkter, kan muligheden for at ændre disse mønstre dog forekomme. Disse kritiske tidspunkter defineres som interaktionen af effekter mellem specifikke årsagsforløb, der samles på et bestemt tidspunkt. Sådanne pludseligt opståede kriser kan være afstedkommet af eksterne chok som eksempelvis kriser indenfor det økonomiske eller politiske system. I forbindelse med sådanne chok kan det være muligt at tage beslutninger, der kan ændre den hidtil udstukne kurs indenfor det politiske system. Inddragelsen af et vist element af tilfældighed er central, idet det hævdes, at ændringer foretaget i critical junctures ofte kan have uforudsete konsekvenser for den fremadrettede udvikling af policies. Denne tilgang til analysen synes brugbar, idet problemstillingen grundlæggende handler om forandringer over et vist tidsforløb i det politiske system og forståelsen af de processer, der kæder relevante faktorer sammen, snarere end om en specifik politiske beslutning. Den teoretiske ramme vil derfor gøre det muligt at forstå dynamiske processer, der spænder over et relativt bredt område.

Man bør dog være på vagt overfor faren for at drage cirkelslutninger i forhold til institutionaliseret adfærd, forstået på den måde at institutioner ifølge teorien forklarer adfærd eller kollektiv handlen, som på den anden side selv er et aspekt af institutioner i form af interpersonelle regler og normer. Da de indledende overvejelser omkring struktur-aktør problematikker, samt muligheden for at koble disse med stiafhængighed, nu er foretaget, er ønsket at komme nærmere en analysemodel for Ghanas demokratisering. Selve transitionen udgør et nøgletidspunkt i demokratiseringsprocessen og vil derfor også indgå som en naturlig del af analysen.

Transition

Overgangen fra autokratisk styre til demokrati indebærer et brud med hidtidige udemokratiske praksisser og en institutionalisering af nye praksisser. Dermed er en transition et godt eksempel på en critical juncture, hvor muligheden for at ændre på det politiske system og institutioner er til stede, hvilket efterfølgende vil have selvforstærkende og reproducerende effekter i fremtiden, jævnfør stiafhængighedsbegrebet. Med disse overvejelser in mente, synes det centralt at undersøge under hvilke forudsætninger og i hvilken form, Ghanas transition til demokrati fandt sted, idet dette kan have haft betydning for den videre demokratiseringsproces. Karl skelner således mellem 4 typer transitioner, hvor centrale aktører i form af eliter og masser er i centrum. Der differentieres grundlæggende på to parametre, hvoraf den første går på, hvorvidt transitionen er et resultat af en bevidst strategi eller et resultat af et kompromis. Det andet parameter differentierer mellem, hvorvidt den siddende regering i forbindelse med transitionen har været den dominerende magtfaktor i forhold til samfundsmæssige aktører eller tilfælde, hvor det modsatte har gjort sig gældende. Ud fra dette fremkommer de 4 mulige idealtyper for transitioner: reform, revolution, pålæggelse og pagt, som er fremstillet skematisk i tabel 2 nedenfor.

Tabel 2: Typer af transitioner til demokrati

	Strategi for transition		
		Kompromis	Tvang
Aktørers relative styrke	Eliten dominerende	Pagt	Pålæggelse
	Massen dominerende	Reform	Revolution

Kilde: Karl, 1990: 9

Det er centralt at fastlægge, hvilken type transition, der har været tale om i den enkelte case under behandling her, da dette dels har implikationer for den kontekst, hvori de strategiske interaktioner mellem nøgleaktører finder sted og dels kan have betydning for hvorledes demokratiet efterfølgende udvikles i landet. Er transitionen blevet pålagt befolkningen, enten internt af landets eliter eller eksternt fra eksempelvis magtfulde donorer, er chancerne for

demokratiets overlevelse små. Transitioner med baggrund i en pagt vil derimod ofte udvikle sig til korporatistiske- eller konsensusdemokratier, hvor reglerne for partikonkurrence er fastlagt i indledende aftaler, såsom grundlove. Ligger reform til grund for transitionen, vil konkurrenceprægede demokratier ofte være resultatet, med en politisk usikkerhed, der øger risikoen for tilbagefald til autoritarisme. Endelig vil et demokrati, der udspringer af revolution ofte føre til demokratier, hvor et enkelt parti er dominerende (Karl, 1990: 15). Måden hvorpå overgangen sker, er påvirket af de strukturelle forudsætninger som de politiske hovedaktører står overfor, uden at der er tale om en deterministisk sammenhæng. De strukturelle forudsætninger kan svække eller styrke forskellige interesser i samfundet. Karl lægger dog vægt på at transitioner, der bunder i en underklasse, der momentant eller længevarigt har taget magten over eliten, aldrig har udviklet sig til stabile demokratier. De mest almindelige typer transitioner er således elitestyrede, eller populært sagt ”demokrati fra oven”, hvor de ledende eliter gennem enten kompromiser eller tvang sørger for at fastholde deres magt. Karl finder desuden at de steder demokratier har bestået længst, er i tilfælde hvor de stærke politiske eliter har anvendt strategier baseret på kompromis (Ibid.: 8 – 10). I undersøgelsen af baggrunden for demokratiseringen af Ghana, vil det naturligt være relevant at anvende disse klassificeringer i forbindelse med den første delanalyse frem til overgangen til demokrati. Det teoretiske fundament for analysen er nu lagt, og den bredere analyseramme i form af process tracing vil nu blive gennemgået.

3.2. Process Tracing

De hidtil fremlagte teorier, vil blive brugt til at undersøge de historiske processer. Den nærmere metodiske tilgang, hvori teorierne vil blive integreret er process tracing. Process tracing blev i en af de tidligste explicitte beskrevet som en metode til ”... *within-case analysis to evaluate causal processes*” (George & McKeown, 1985: 35). Analysemetoden bygger grundlæggende på en traditionel kausal tankegang, hvor en uafhængig variabel forklarer variansen på den afhængige variabel. Processen tracing tilføjer dog en serie mellemkommende led, der er kendetegnet ved at være forudsagt ud fra teoretiske overvejelser (Checkel, 2005: 5). De mellemkommende led differentierer process tracing

afgørende fra statistisk metode, da man ikke længere undersøger kausale effekter og co-variation mellem variable, men snarere kausale mekanismer mellem variable der forbinder variablene med hinanden. Kausale mekanismer forstås som uobserverbare fysiske, sociale eller psykologiske processer, gennem hvilke agenter med kausal kapacitet opererer, men kun i specifikke kontekster eller omstændigheder, for at overføre energi, information eller materie til andre enheder⁶ (George & Bennet, 2005: 137). Vælger man at undersøge kausale mekanismer, mister man muligheden for at teste effekten af flere variable på den uafhængige variabel i en multicase analyse, men opnår muligheden for i dybden at undersøge kausale kæder, der fører til et specifikt outcome. Det store fokus på kausale mekanismer gør metoden særdeles velegnet til at undersøge historiske sammenhænge i singlecasestudier.

George og Bennett har efter senere arbejdet yderligere med conceptualiseringen af begrebet og fremkommet med en definition af process tracing som:

“a method [that] attempts to identify the intervening causal process - the causal chain and causal mechanism - between an independent variable (or variables) and the outcome of the dependent variable.”(Ibid.: 206).

George & Bennet identificerer to overordnede tilgange indenfor PT. Den første er processverificering, der indebærer en afprøvning af, hvorvidt observerede processer mellem variable lever op til teoretiske forventninger opstillet forud for eksperimentet. Den anden, process induktion, involverer observation af mulige kausale mekanismer som grundlag for udarbejdning af hypoteser til senere afprøvning (George & Bennett, 1997: 5). Den store styrke i denne tilgang er, at den kan be- eller afkræfte eksistensen af en kausal mekanisme, i dette tilfælde mellem tidligere besluttede policies og demokratiets konsolidering i Ghana. I forhold til applicering af denne metode er det helt afgørende, at de enkelte led holdes konstante undervejs i processen, således forstået, at A forårsager B, B forårsager C og så fremdeles hvert trin for sig. Det er centralt at holde sig for øje, at de kausalkæder, der undersøges, ikke nødvendigvis er lineære, men kan involvere feedbackeffekter (Gerring, 2007: 173). For at den samlede kausalitet mellem den uafhængige og afhængige variabel kan påvises, er det vigtigt, at de essentielle led i modellen kan påvises.

⁶ Oversættelse fra originalprog

I forhold til analysen af Ghanas demokratisering bliver det dermed essentielt at argumentere for plausibiliteten af de enkelte led. De enkelte led vil i den teoretiske model bestå af ekspliciterede forventninger til interaktion mellem aktører under strukturelle begrænsninger, baseret på de teoretiske forventninger, med en historisk institutionalistisk logik som udgangspunkt. Koblingen mellem historisk institutionalisme og process tracing rides op af Büthe (2002), der accepterer vigtigheden af feedback effekter i sociale fænomener, idet han inddrager tid som en selvstændig variabel i en historisk analyse (Büthe, 2002: 482). Disse effekter manifesterer sig ved at ændringer i den afhængige variabel på et tidspunkt i historien kan føre til ændringer i den afhængige variabel på et senere tidspunkt i historien. Det er således ud fra denne lighed at koblingen mellem de to analytiske vil blive foretaget, og en teoretisk model for analysen vil frembringes.

Tilgangen er dog ikke uden visse metodiske svagheder, idet den for det første kræver en ganske stor mængde data, og for det andet er problematisk idet konklusioner, som måtte fremkomme af analysen, kan vise sig svært generaliserbare qua dens undersøgelse af unikke processer i et singlecase studie. Det vurderes dog, at der i Ghanas tilfælde er tilstrækkeligt med data til at foretage en fyldestgørende analyse af demokratiseringsprocessen. Samtidig medgives det, at konklusioner draget på baggrund af analysen vil være svært generaliserbare, men det vurderes samtidig, at den analytiske dybde, der kan opnås gennem denne metode, opvejer ulemperne forbundet hermed. Det er i den forbindelse vigtigt ikke at anlægge en positivistisk tilgang, hvor formålet er at finde flest mulige beviser, der støtter den valgte teori som forklaring. Hvad der er vigtigt, er sandsynligheden for at finde helt specifikke beviser, hvis teorien er sand, versus sandsynligheden for at finde det samme bevis, hvis en alternativ forklaring er sand (Bennet, 2006: 341). Den teoretiske model for analysen kan ses i nedenstående afsnit.

3.3. Teoretisk model – Analysedesign

Som ovenstående afsnit antyder, vil analysen centrere omkring politiske aktørers strukturelt betingede valg kombineret med stiafhængighedslogik. Denne tilgang gør, at der vil være tale

om en processverificerende, også kaldet teoritestende, udgave af Process Tracing. De metodiske fordele ved at anvende process tracing, er muligheden for at udføre en dybere og mere stringent analyse i et singlecase studie. Omvendt går man dog glip af fordelene ved et multicase studie i form af større generaliserbarhed af resultater. Udfordringen består naturligvis i at integrere structured contingency teori og historisk institutionalisme, og ind i den ovenfor beskrevne analysedesign. For at rekapitulere er ønsket i dette speciale at besvare følgende spørgsmål:

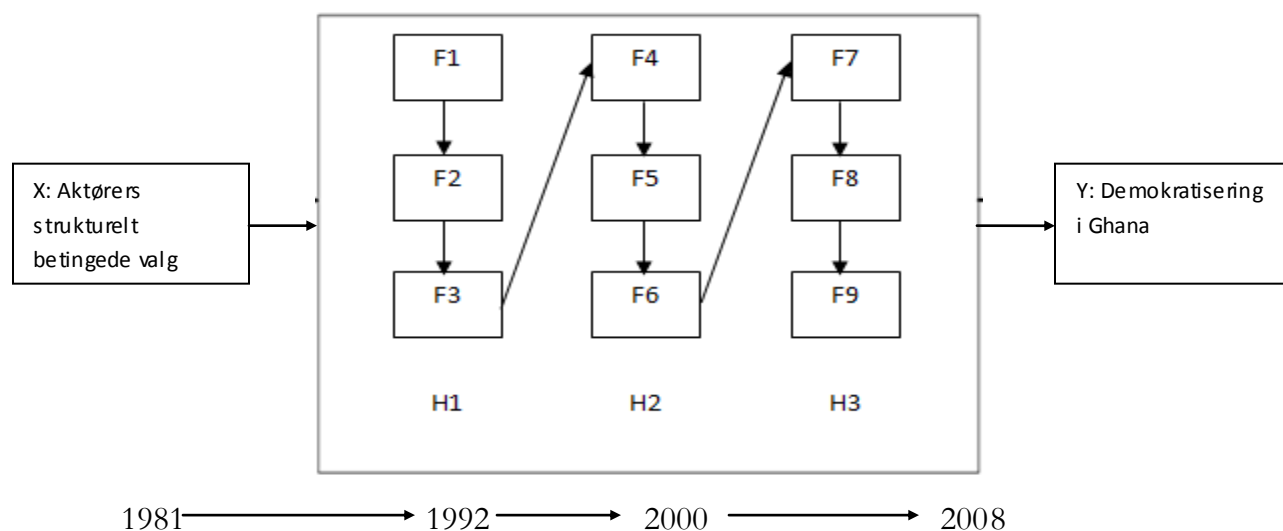
Hovedspørgsmål: Hvad kan forklare hvorfor Ghana, med sin fortsatte demokratisering, skiller sig ud fra andre afrikanske lande?

De forrige kapitler har motiveret valget af Ghana som case, samt retfærdiggjort den overordnede tilgang til analysen. Dette kapitel går dybere og ekspliciterer den analytiske model, herunder de teoretiske forventninger og hypoteser, som vil blive efterprøvet i analysen. Det ønskes at analysere om demokratiseringen i Ghana kan forklares ud fra centrale aktørers strukturelt betingede valg. I den forbindelse vil det blive synliggjort, at de valg, der blev truffet i Ghana, var et produkt af tidligere valg og institutionelle strukturer. Det vil endvidere blive belyst, hvordan nøgleaktører på udvalgte tidspunkter har været i stand til at bryde dette mønster og ændre eksisterende institutionelle forudsætninger. Det er tidligere påvist, at strukturelt orienterede transitionsteorier ikke alene kan forklare den ghanesiske demokratisering. Omvendt er ønsket som bekendt ikke at ekskludere strukturforklaringer fuldstændig. Analysen vil derfor inddrage Przeworski & Limongis (1997) antagelse om, at demokrati kan besluttes når som helst, men at strukturelle faktorer efterfølgende kan have indflydelse på muligheden for at fastholde det.

Den analytiske model er baseret på en klassisk process tracing logik, hvor elementer af structured contingency kombineres med historisk institutionalisme til undersøgelsen af de dynamiske historiske processer, der formodes at have haft afgørende betydning for overgangen til - og fastholdelsen af - demokrati i Ghana. Tidshorisonten for analysen vil strække sig fra Løjtnant Jerry John Rawlings statskup i 1981 og frem til det seneste demokratiske valg i 2008. Denne tidshorisont er anvendt i en erkendelse af, at demokrati

ikke indføres fra den ene dag til den anden, men snarere indebærer en længere process, hvor demokratiet modnes. Analysen er tredelt således, at den første delanalyse vil beskæftige sig med perioden fra 1981 frem til overgangen til demokrati i 1992, den anden delanalyse vil beskæftige sig med NDC's to regeringsperioder fra 1992 til 2000, og endelig vil den tredje og sidste delanalyse beskæftige sig med NPP to regeringsperioder fra 2000 til 2008. Baggrunden for denne tidsafgrænsning er ambitionen om at analysere nøgleaktører og institutionelle begrænsninger både før indførelsen af demokratisk styre, samt under skiftende regeringer. Desuden fungerer de demokratiske overleveringer af magten, i henholdsvis 2000 fra NDC til NPP tilbageleveringen i 2008 til NDC, som vægtige indikatorer på modstandsdygtigheden af det demokratiet i Ghana, jævnfør Huntington (Huntington, 1991a: 267). Der vil blive opstillet en teoretisk funderet hypotese for den forventede udvikling i hver af de tre perioder, der tilsammen vil svare på specialets problemstilling. Med udgangspunkt i disse hypoteser vil forventninger til kausale mekanismer indenfor perioderne blive uddybet med en samtidig indikering af de forventede nøgleaktører i det politiske system, samt udviklingen i institutionelle strukturer. Observerbare indikatorer på tilstedeværelsen af de forventede kausale sammenhænge vil desuden blive fremlagt. Det skal dog påpeges, at kausale mekanismer af den type som behandles i analysen ikke kan måles direkte, hvorfor der vil blive tale om en sandsynliggørelse af de enkelte led ud fra en række observerbare indikatorer.

Figur 2: Samlet model - Analysedesign

De enkelte kausale mekanismer, som er illustreret i modellen vil blive uddybet nedenfor. Kausaliteten er i praksis naturligvis ikke så simpel, som modellen foreslår, idet der kan argumenteres for tilstedeværelsen af gensidig påvirkning imellem nøgleaktører, og ikke kun mellem aktør og struktur og vice versa, ligesom aktørers handlinger kan have betydning for de strukturer, som de agerer under. Desuden kan der argumenteres for, at modellen er simplificeret, hvad angår inddelingen i tre perioder, idet strukturelle forudsætninger i en periode ikke nødvendigvis kun begrænser sig til at påvirke aktører indenfor samme periode, som modellen antyder, men derimod kan få umiddelbare konsekvenser på aktørniveau. Argumentationen i de enkelte analyser vil derfor naturligt nok være styret af hvilke aktører, der vil vise sig som centrale i den givne periode, samt hvorvidt udvikling i institutionelle eller strukturelle forudsætninger har haft betydning for deres valg. Desuden vil de enkelte led i modellen blive ekspliciteret for hver delanalyse.

Den første delanalyse vil beskæftige sig med perioden fra 1981 frem til 1992 og belyse overgangen til demokratisk styre i Ghana i 1992, hvor præsident Rawlings på daværende tidspunkt havde siddet ved magten i 11 år som leder af militærjuntaen The Provisional National Defence Council (PNDC), før han udskrev demokratisk præsident- og parlamentsvalg. Det synes derfor uomtvisteligt, at Rawlings, på godt og ondt, må anses som en ganske central figur i Ghanas politiske historie og i særdeleshed i forhold til overgangen til demokrati. Samtidig forekommer det dog naivt at tro, at Rawlings, der tidligere havde kuppet demokratiske valgte regeringer, valgte at udskrive valg uden et vist form for pres. Forventningen er, at dette pres er kommet fra såvel civilsamfundsorganisationer som fra internationale organisationer som IMF, Verdensbanken og andre multilaterale donorer. Grundet Ghanas dårlige økonomiske situation i 1980'erne forventes det, jævnfør Bratton & van de Walle (1997: 29), at presset fra de internationale organisationer har været indflydelsesrigt i forhold til Rawlings beslutning om iværksættelsen af liberale markedsreformer. Åbningen af det politiske landskab overfor liberale reformer viste, at man var mere sårbar overfor internt og eksternt pres end tidligere, hvilket kan have haft betydning for de senere massive krav fra civilsamfundet og internationale donorer om demokratisering. Det står dog fast, at Rawlings var den dominerende politiske skikkelse i

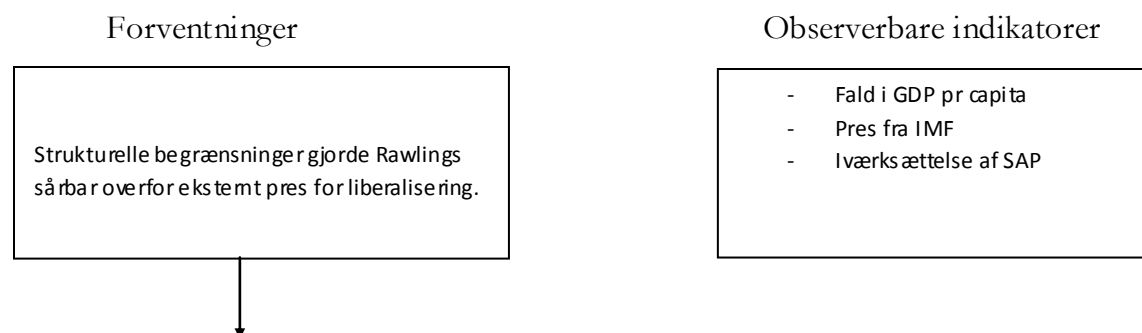
Ghana i løbet af 1980'erne og også manden, der gennemførte de demokratiske reformer. Dermed følger analysen Przeworski og Limongis (1997) antagelse om, at demokratisering ikke er afhængig af strukturelle faktorer for at kunne igangsættes men kan besluttes på et hvilket som helst tidspunkt af politiske aktører. Argumentet vil være, at transitionen var et resultat af en pagt mellem flere aktører, herunder Rawlings regering, civilsamfundet, internationale donorer og militæret. Netop sidstnævnte er særligt vigtig, idet det umiddelbart kan undre, at militæret, der bakkede Rawlings i forbindelse med hans kup i 1981, ikke gjorde det væsen af sig i forbindelse med overgangen til civilt styre. Det forventes, at forklaringen på dette er en øget autonomi i den nye grundlov i 1992. Transitionen må samtidig anses som et critical juncture, hvor de hidtidige institutionelle strukturer undergår gennemgribende ændringer og skaber grundlag for fremtidige politiske valg.

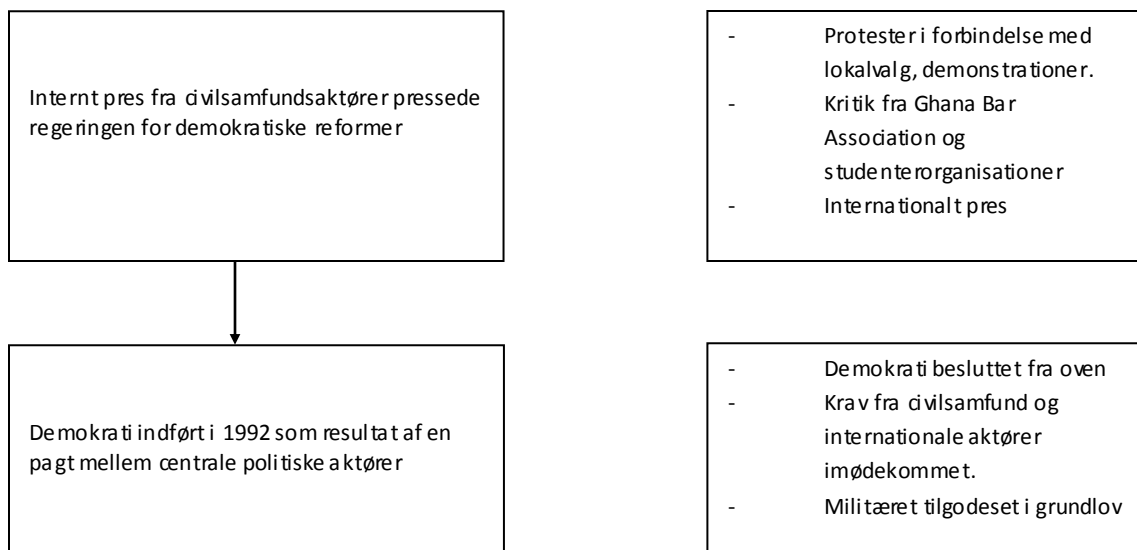
Ovenstående overvejelser danner grundlaget for hypotesen for den første delanalyse:

H1: Pres fra både interne og eksterne aktører kombineret med strukturelle begrænsninger på regeringens valgmuligheder havde afgørende betydning for indgåelsen af en pagt mellem politiske nøgleaktører om indførelsen af demokrati i Ghana.

Dynamikkerne bag denne hypotese er illustreret i nedenstående figur. Nedenstående figur indgår som første del i den samlede analysemodel, som er fremstillet i figur 2.

Figur 3: Model: Delanalyse 1:

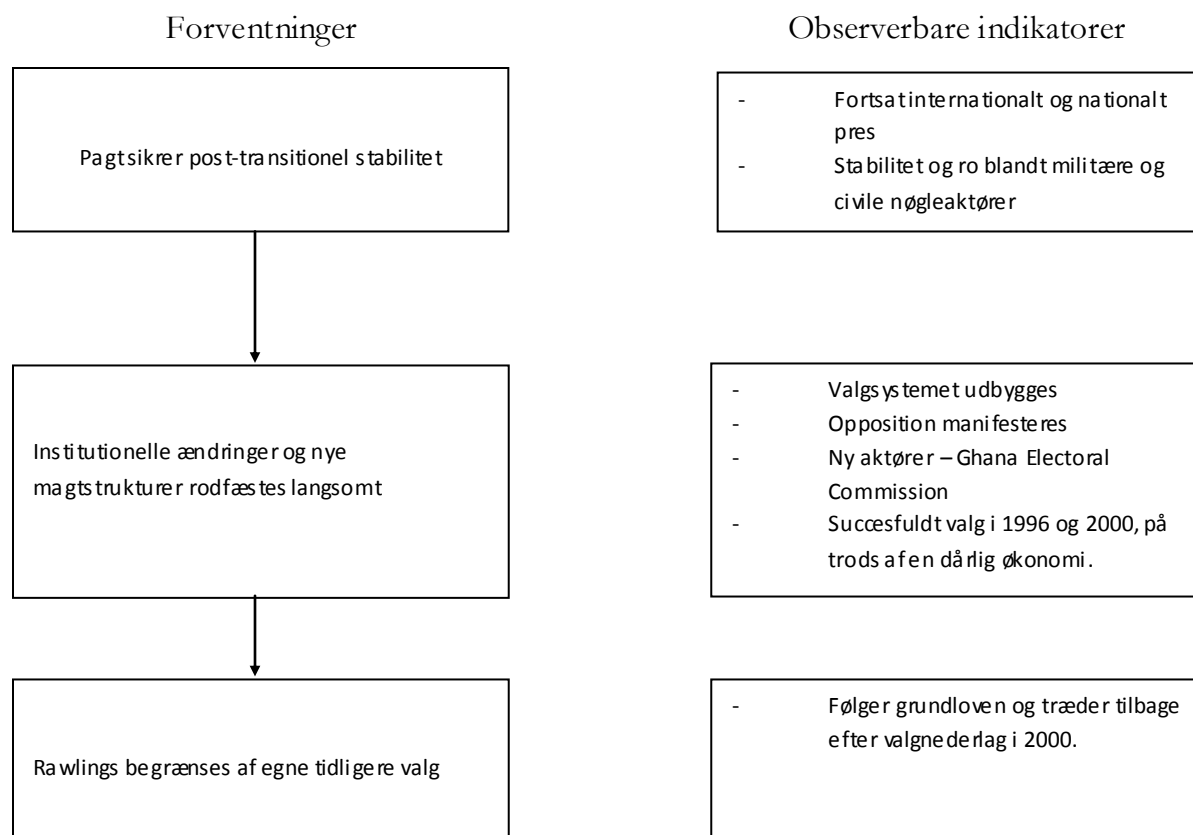

Anden delanalyse vil indledningsvis være centreret omkring at forklare, hvordan et hurtigt tilbageslag til autoritarisme blev undgået. Således vil argumentet være, at tilfredshed med pagten gjorde, at de centrale aktører holdt de nye magtstrukturer i hævd. Således vil det videre argument være, at de institutionelle ændringer, som blev sat i værk i forbindelse med overgangen til demokrati i start-90'erne, langsomt øgede indflydelsen for nye aktører og styrker de demokratiske spilleregler. Dette bevirker, at nye aktører meldte sig på banen i form af Ghana Electoral Commission, ligesom oppositionen har manifesteret sig. De tidligere valg og styrkelse af en række institutioner betinger de fremtidige policyvalg. Valget i 1992 blev bredt kritiseret for at have været skæmmet af valgsvindler og boykottet af oppositionen. Jeg forventer dog at kunne vise, at de efterfølgende valg i 1996 i 2000 blev anset som mere fair og frie, og at dette var et resultat af, at politiske aktører i stigende grad accepterede demokratiske regler for afholdelse af valg. Det forventes desuden, at Rawlings efter at have konstateret sit partis nederlag ved valget i 2000 var begrænset af de institutionelle strukturer, som han selv havde bygget op og derfor accepterede valgnederlaget. Dermed kunne han ikke påberåbe sig den samme selvudråbte legitime ret til revolutionære indgriben, han tidligere havde praktiseret overfor demokratiske regeringer, senest i 1981. Ud fra disse betragtninger formuleres hypotesen for delanalyse 2:

H2: Tilfredshed med pagtens fordele blandt nøgleaktører forbindrede et hurtigt tilbageslag til autoritarisme, hvorefter institutionaliseringen af demokratiske praksisser langsomt begyndte.

Figur 4: Delanalyse 2 model

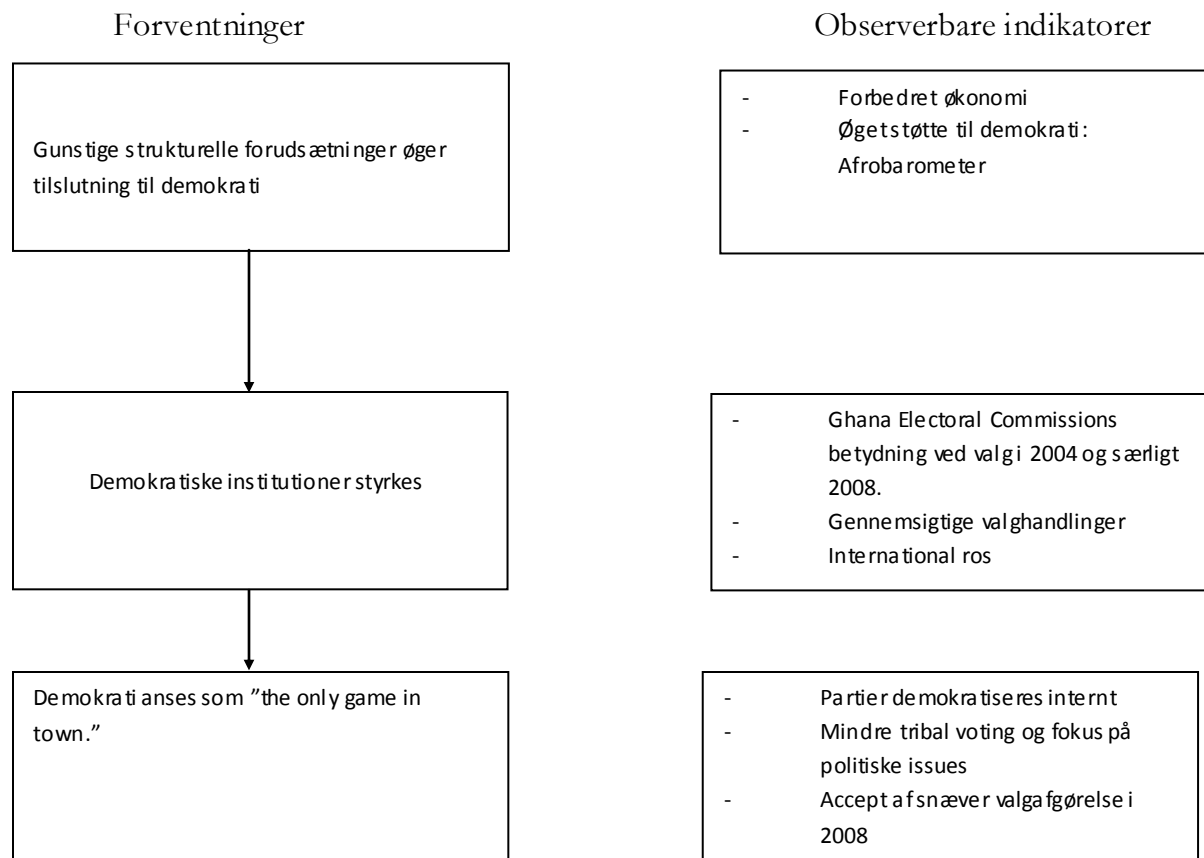

I den tredje og sidste delanalyse vil fokus være på at illustrere, hvorledes den udvikling, der har været på institutionelt niveau, efterhånden har udstukket en politisk kurs, der er svær at fravige, jævnfør stiafhængighedslogikken. Samtidig forventes det, at forbedringer på økonomiske indikatorer har udgjort en strukturel faktor, der har mindsket risikoen for tilbageslag til autoritarisme, jævnfør Przeworski & Limongi (1997). I den forbindelse vil det naturligtvis være centralt at analysere udviklingen af Ghana Electoral Commissions rolle i forhold til afholdelsen af fair og frie valg og afmonteringen af potentielt sprængfarlige situationer i forbindelse med disse. Desuden vil det i denne forbindelse være centralt at påvise, at der på aktørniveau er sket institutionalisering af demokratiske praksisser således at

både nøgleaktører, men også befolkningen generelt er blevet mere positivt stemt overfor demokrati. Ud fra disse overvejelser udledes den tredje og sidste hypotese:

H3: Styrkelse af demokratiske institutioner samt politiske nøgleaktørers accept af demokratiske praksisser har bevirket en fastholdelse af demokratiseringen af Ghana siden år 2000.

Figur 5: Delanalyse 3 model

Sammenholdt vil efterprøvningen af de 3 overordnede hypoteser tilbyde et svar på spørgsmålet om hvad, der kan forklare de fortsatte demokratisering af Ghana. Det vil fremhæve vigtigheden af aktører og strukturer i dynamiske, historiske processer i besvaringen af dette spørgsmål. En stor del af materialet, der anvendes i analysen, er tidsskriftartikler og bøger, der er indsamlet gennem åbne, offentlige kilder. Idet specialet er centreret omkring historiske processer tager en stor del af de indsamlede data form af

historiske kilder. Desuden er en del litteratur rekvireret fra civilsamfundsgrupper i Ghana, herunder i særdeleshed Ghana Centre for Democratic Development. Brugen er af de tilvejebragte data er som selvfølgelig sket under nøje kildekritik og metodiske overvejelser angående validitet og reliabilitet. Undersøgelser af institutionaliseringen af demokratiet i den Ghanesiske befolkning vil bygge på data fra Afrobarometer. Efter nu at have gjort rede for begreber, caseudvælgelse og analytiske teorier og analysedesign påbegyndes analysekapitlerne nu med delanalyse 1, der analyserer tiden fra Rawlings magtovertagelse i 1981 frem til transitionen i 1992.

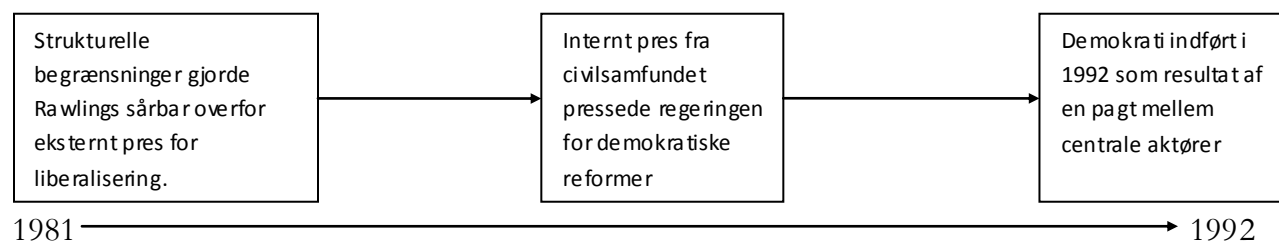
4. Delanalyse 1: Præ-transitionelle år 1981 – 1992

Tiden fra Rawlings anden magtovertagelse og frem til genindførelsen af demokrati i 1992 er en afgørende periode i Ghanas historie, idet den udgør et tidsrum, hvor beslutninger af afgørende betydning for overgangen og fastholdelsen af demokrati blev truffet. Den overordnede hypotese for denne delanalyse er som bekendt:

H1: Pres fra både interne og eksterne aktører kombineret med strukturelle begrænsninger på regeringens valgmuligheder havde afgørende betydning for indgåelsen af en pagt mellem politiske nøgleaktører om indførelsen af demokrati i Ghana.

Til denne hypotese knytter der sig en række forventninger til kausale mekanismer, der har gjort sig gældende i den givne periode. Hver af disse forventninger vil blive understøttet eller afkræftet ud fra en række observerbare indikatorer. I praksis vil dette foregå ved, at de relevante nøgleaktører samt de strukturelle begrænsninger, der måtte forefindes i perioden, identificeres, hvorefter det vil blive afgjort, hvorvidt der er belæg for med rimelig sandsynlighed at kunne påvise de forventede kausale sammenhænge, der blev udspecificeret i analysedesignet. I forbindelse med den løbende inddragelse af politiske nøgleaktører i delanalysen, vil grundlaget for deres placering i det politiske billede kort blive ridset op efterhånden, som de introduceres. Det bør understreges, at den valgte opdeling af analysen til flere delanalyser ikke er et udtryk for, at forklaringen på Ghanas demokratisering skal findes i separate kæder af kausale mekanismer, men som én lang serie af kausale mekanismer. For overskuelighedens skyld behandles disse som bekendt i mindre afsnit, der opdeles på baggrund af nøglebegivenheder, som transition og overlevering af magt mellem konkurrerende partier, hvor demokratiets modstandsdygtighed prøves.

Figur 6: Kausalmodel 1981-1992

Perioden fra 1981 til 1992 kan *ikke*, som de perioder der behandles i senere kapitler, opdeles i to valgperioder. Derfor er den naturlige opdeling, som et valg midtvejs i hver periode udgør, ikke mulig i den første delanalyse. Derfor vil kapitlet være opdelt i et afsnit om tiden op til iværksættelsen af strukturtilpasningsprogrammer i 1984 og et efterfølgende afsnit om tiden frem til transitionen i 1992. Endelig vil det sidste afsnit omhandle den pagt, der blev indgået mellem de centrale politiske aktører.

4.1. Historisk kontekst

Baggrunden for at forstå den politiske kontekst og de politiske aktører, der behandles i analysen nødvendiggør en kort skitsering af Ghanas politiske historie siden uafhængigheden fra Storbritanien i 1957. Kravet om selvstændighed udsprang hovedsagligt fra den politiske organisation United Gold Coast Convention (UGCC), dannet af en gruppe højtuddannede ghanesere, der blandt andet talte Ghanas første præsident Kwame Nkrumah. Nkrumah brød senere med UGCC og dannede i 1949 sit eget parti Conventions Peoples Party (CPP), der var toneangivende på den politiske scene i mange år fremover. Partiet, der bedst kan betegnes som et socialtisk populistisk parti, der i høj grad henvendte sig til masserne, tegnede i de efterfølgende 9 år Ghana's politiske billede. Partiet vandt valget i 1956, og Nkrumah blev ved uafhængigheden et år senere udnævnt som premierminister. Da Ghana overgik til republik i 1960, overgik Nkrumah til posten som præsident. I årene efter uafhængigheden kendetegnede styret sig ved langsomt at bevæge sig mod et et-parti system, hvilket blev officielt i 1964 (Pellow & Chazan, 1986: 46). Samtidig forsøgte Nkrumah i løbet af sin regeringstid at begrænse pressens frihed samt forsamlingsfriheden. Et militærkup afsatte i 1966 Nkrumah, bandlyste CPP og markerede samtidig indledningen på en periode præget af politisk ustabilitet og økonomisk tilbagegang i en grad, så man i slutningen af 1970'erne omtalte Ghana som en såkaldt "failed state", altså en stat karakteriseret ved en miserabel social, økonomisk og politiske situation. Ved det første valg efter afsættelsen af Nkrumah blev Busia fra det liberale parti Progress Party (PP) i 1969 valgt som landets anden demokratiske valgte leder. Styret formåede dog på ingen måde at råde bod på den skrantende økonomi, ligesom en række demokratiske reformer, som var blevet bebudet, aldrig blev

gennemført. Tre år efter indsættelsen i 1972 blev Busia væltet i et militærkup ledet af Achempong. Heller ikke Achempong fik dog lov at sidde længe ved magten idet han blev væltet i endnu et militærkup ledet af Akufo i 1978. Allerede året efter meldte flyverløjtnant Jerry John Rawlings sig for første gang på den politiske scene, da han væltede Akufo's regering og for en kort bemærkning dannede Armed Forces Revolutionary Council (AFRC), der skulle lede landet i en transitionsfase. Det erklærede formål med kuppet var at udskrive demokratiske valg til afholdelse umiddelbart efter omstyrningen af den daværende regering. I september 1979 overdrogede Rawlings og AFRC magten til en civil administration ledet af Hilla Limann fra det socialistisk prægede Peoples National Party (PNP). Militæret med Rawlings i spidsen væltede dog i 1981 endnu engang regeringen ved det, der til dato figurerer som Ghanas seneste "succesfulde" militærkup. Baggrunden for dette kup var en økonomisk situation, der efterhånden var mere og mere desperat. Derfor betød det mindre at Limanns styre i højere grad end tidligere regimer respekterede konstitutionelle rettigheder, ikke mindst i forhold til parlamentet (Chazan, 1988: 113). Som denne gennemgang tydeligt illustrerer, havde militæret siden uafhængigheden i 1957 spillet en vigtig rolle i det politiske billede i Ghana og med jævne mellemrum har grebet ind i politiske forhold, senest anført af Rawlings, der skulle vise sig at blive en central aktør⁷.

4.2. Tiden frem til økonomisk liberalisering

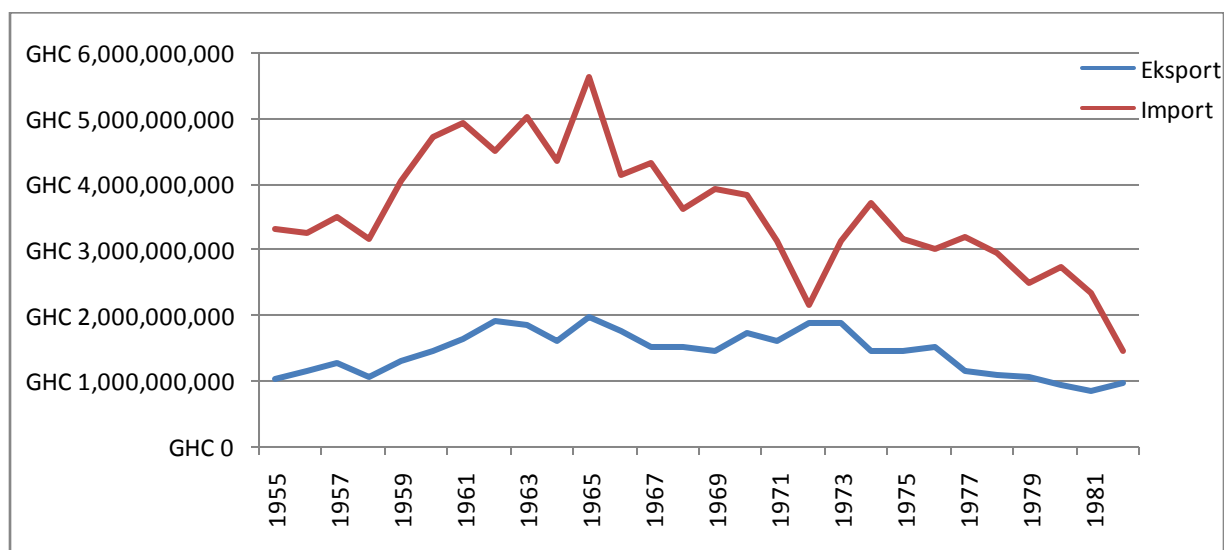
Det var forventningen, at Ghanas økonomiske situation gjorde landet mere modtageligt overfor eksterne krav for liberalisering af økonomien gennem en række anbefalinger, der senere udmøntede sig i strukturtilpasningsprogrammer. Denne forventning afprøves ved at analysere de strukturelle omstændigheder, som Ghana stod overfor, og dernæst argumentere for, at det har haft betydning for de handlinger, som de politiske nøgleaktører, i dette tilfælde Jerry Rawlings og PNDC og forholdet til internationale donorer har truffet.

⁷ Afsnit baseret på Nugent, 1995:pp. x - xi

4.2.1. Strukturer

Som tidligere antydte var Ghanas økonomiske situation hurtigt blevet forværret, fra at have været en af de bedste økonomier på kontinentet kort efter uafhængigheden til at ligne et håbløst tilfælde med katastrofale makro-økonomiske indikatorer i slutningen af 1970'erne (Herbst, 1993: 27). Den dårlige økonomi skyldtes dels dårlig økonomistyring af skiftende regeringer samt både interne og eksterne chok som stigende petroleumspriser og tørke (Hutchful, 1995: 1). Ghana oplevede store budgetunderskud efter fejlslagne investeringer i pompøse prestigeprojekter, der ikke havde givet det forventede afkast og som resultat deraf havde drænet landets valutareserver. Oliekriserne i 1973 og 1979 ramte landet yderligere på betalingsbalancen, afspejlet i faldende eksport til udlandet koblet med samtidige stigninger i importen (Heston et al., 2009).

Figur 7: Udvikling i Ghanas betalingsbalance (konstante priser)

Kilde: Heston et al., 2009

Ghanesiske ledere havde siden 1960'erne, haft en modvilje mod at føre politik, der udsprang fra IMF (Jonah, 189: 113). Den katastrofale økonomi lagde dermed alvorlige begrænsninger på de valgmuligheder som Rawlings og andre politiske nøgleaktører kunne træffe i de første år. Eksterne aktører, såsom Verdensbanken og IMF, der med jævne mellemrum var trådt til for at assistere Ghana, fik større indflydelse og begyndte i begyndelsen af 1980'erne af behæfte deres støtte med flere betingelser. Dette begrænsede de facto de mulige alternativer

som Rawlings og den ghanesiske regering havde i forhold til at revitalere den skrantende økonomi.

4.2.2. Internationale aktører

Ghana har historisk set haft en længerevarende forbindelse til henholdsvis Verdensbanken og IMF. Forholdet mellem Ghana og internationale donorer og långivere har dog langtfra altid været lige rosenrødt, idet Ghana ofte har haft svært ved at leve op til sine forpligtelser overfor disse. Da den økonomiske deroute startede allerede kort efter uafhængigheden, var det med til at anstrenge forholdet til IMF og Verdensbanken, hvis økonomiske anbefalinger ikke blev fulgt (Ibid.: 94). Siden har skiftende regeringer debatteret heftigt om, hvorvidt donorerens anbefalinger burde følges i forbindelse med det lån, der blev optaget. Dette skyldtes, at magthaverne ofte ikke havde den politiske vilje eller mod til at pålægge befolkningen de begrænsninger, som donorerens betingelser indebar (Ibid.: 95). IMF og Verdensbanken begyndte dog mod slutningen af 1970'erne at øge kravene til Ghana, samtidig med at brud på aftaler blev sanktioneret. Således blev et planlagt lån på omkring \$ 100 mio. i 1979 annulleret efter Rawlings første magtovertagelse. Støtten blev ikke længere ydet så eftergivende som tidligere. Stramningen af betingelser for lån, var ikke enlig svale og har helt givet haft betydning for det fremtidige forhold mellem IMF og Ghana, ikke mindst i forbindelse med gennemførelsen af strukturtilpasningsprogrammer i løbet af 1980'erne.

IMF's rolle i Ghanas økonomiske politik var således betragtelig i 1980'erne og central i forhold til beslutningen om at indlede strukturelle reformer på det økonomiske område. Samtidig med at IMF og Verdensbanken havde mulighed for at øve betragtelig indflydelse på Rawlings og PNDC-regeringen, var de samtidig også påpasselig i forhold til ikke at reformere hurtigere, end centrale politiske aktører i Ghana kunne acceptere det. Dette skyldtes blandt andet, at man fra international side hurtigt måtte sande, at det institutionelle setup og den organisatorisk kapacitet i Ghana ikke var gearet til ved egen kraft at gennemføre de nødvendige reformer. Man havde dog ovenpå utallige mislykkede forsøg på genopretning andre steder i verden i den grad brug for Ghana som et "poster-child", et

succeseksempel, der kunne vise omverdenen herunder i særdeleshed udviklingslandene at de reformer, som IMF plæderede for nødvendigheden af, gjorde en forskel (Whitfield & Jones, 2009: 191). Nødvendigheden af en succes gjorde at personale fra IMF og Verdensbanken pressede på for at få gennemført reformerne og som følge deraf selv udførte en stor del af det tekniske arbejde i forbindelse dermed, omend den overordnede implementering var et område, som PNDC-regeringen bestred. Udformningen af reformerne blev derfor i et vist omfang lagt i hænderne på IMF og Verdensbanken, grundet større ekspertise og større kapacitet end de lokale institutioner (Tsikata, 2006; Whitfield & Jones, 2009). Da første fase af reformprogrammer blev iværksat i 1984 inkluderede tiltagene blandt andet en kraftig devaluering af den lokale valuta Cedi, et større omfang af beskatning, markante nedskæringer i det offentlige det vil sige regeringens forbrug, begrænsninger på bank kreditter og endelig fjernelse af subsidier til utility services. Den betydning, som de internationale donorer og långivere havde på udformningen af strukturtilpasningsprogrammerne i løbet af 1980'erne var markant. Det synes relativt uproblematisk at antyde, at Ghanas elendige økonomiske situation har været den altoverskyggende grund til dette. Den pressede økonomi styrkede således den forhandlingsposition, som de IMF og Verdensbanken og international donorer havde i forhold til landet regering, der omvendt blev begrænset i deres valgmuligheder. Denne indflydelse brugte de internationale aktører til senere at presse Rawlings til demokratiske reformer gennem civilsamfundet.

4.2.3. Rawlings

Som ovenstående tydeligt illustrerer, var den strukturelle kontekst hvori Rawlings og PNDC regerede, alvorlig. Landets dårlige økonomi gjorde det særdeles sårbart overfor krav fra dets udenlandske långivere og bistandsydere. Tsikata (2006) bestyrker denne påstand, idet han finder det svært at bestride, at Ghanas manøvrerum har været begrænset i kraft dets status som et land, der har oplevet svær økonomisk tilbagegang (Tsikata, 2006: 101). Det springende punkt var dog hvilken betydning presset fra de udenlandske donorer havde, og hvordan Rawlings og PNDC håndterede og udnyttede det manøvrerum, der var til stede?

Rawlings og PNDC havde ved kuppet i 1981 overtaget et land i økonomisk ruin, hvis genopretning uværgeligt blev en vigtig prioritet for Rawlings (Jonah, 1989: 113). IMF og Verdensbanken kom som så mange gange før til undsætning, men denne gang var lån og bistand behæftet med flere og skrappe betingelser end det hidtil havde været tilfældet. Blandt andet skulle regeringen forpligtige sig på en omfattende reformering af den økonomiske politik, idet man ønskede at bevæge landet væk fra statssubsidierede industrier og hen imod en liberaliseret markedsøkonomi. Umiddelbart ville det være forventeligt, at en regering i så alvorlige økonomiske vanskeligheder som Ghana uden tøven ville gennemføre de krævede reformer, idet en situation uden international økonomisk assistance kunne risikere at destabilisere landet. Det politiske billede i Ghana lagde dog forhindringer i vejen for en hurtig gennemførelse af reformer. Problemerne var på flere måder relateret til den siddende PNDC-regering. *For det første* bestod PNDC og det støtter i baglandet i overvejende grad af stærkt venstreorienterede grupperinger, der ikke så med milde øjne på samarbejde med IMF og Verdensbanken, som de – med god ret - så som eksponenter for en kapitalistisk tankegang. Desuden ville strukturtilpasningsprogrammerne indebære at regeringen holdt lønningerne nede, hvilket på ingen måde huede den organiserede arbejderklasse i fagforeningerne forenet i Trade Unions Congress (Essuman-Johnson, 2007: 211). Rawlings held til at få gennemført reformer var derfor delvist afhængig af, hvorvidt det var muligt at ændre sammensætningen af PNDC til indeholde mere reformvenlige kræfter samt at holde fagforeningerne i skak. *For det andet* mødte man også modstand mod reformerne i den politiske opposition, der om, end ikke officielt organiseret i partier, var til stede i civilsamfundet. Denne modstand beroede dog snarere på en komplet mistro til – og modvilje imod - Rawlings og PNDC ikke en decideret modstand til reformerne, som man i princippet støttede. Modstanden i den politiske opposition udgjorde i højere grad et sikkerhedsmæssigt problem for Rawlings (Jonah, 1989: 111). Overfor disse udfordringer gik Rawlings systematisk til værks, et træk der fremhæves som en af Rawlings og PNDC's største politiske egenskaber. Den vigtigste prioritet var umiddelbart at håndtere den politiske opposition, omend denne i princippet støttede reformerne. Til dette anvendte Rawlings og PNDC deres bagland i form af venstreorienterede og arbejderklassen til at kyse

oppositionelle kræfter i samfundet og generelt holde oppositionen i skak. Da Rawlings havde elimineret modstanden fra sine politiske modstandere, kunne han i ro og mag tage hånd om sit eget bagland, uden at frygte at oppositionen ville udnytte en sådan blottelse. Dette lykkedes ved dels at angribe den ideologiske ledelse i Trade Unions Congress og på den anden side at antyde, at man i højere grad end tidligere ville inddrage fagforeningen i beslutninger, der vedrørte deres egen organisation. Sidstnævnte bliver dog anset som værende mere et publicitystunt snarere end en velment beslutning (Essuman-Johnson, 2007: 211). Pointen ved at tale sit bagland midt imod, var for Rawlings klar. Formålet var, foruden at fjerne den sidste forhindring for reformer, at synliggøre sin beslutsomhed på at gennemføre reformer overfor IMF, Verdensbanken og det internationale donorsamfund generelt (Jonah, 1989: 112). Rawlings havde således en klar interesse i at opnå en blåstempling fra IMF, idet han anså dette som et vigtigt redskab i forhold til at indhente støtte fra andre internationale donorer (Tsikata, 2006: 101). Denne blåstempling fik man i 1984, hvorefter første fase af strukturtilpasningsprogrammerne blev iværksat. PNDC hvilede dog ikke på laurbærrene og begyndte hurtigt en omfattende depolitisering af sin egen organisation, hvorunder ændrede sin rolle fra politisk mobilisering til mere governanceorienterede opgaver. Besværlighederne forbundet med forarbejdet og gennemførslen af strukturtilpasningsprogrammerne var, som det fremgår, betragtelige. Det faktum at Rawlings, på trods af modstand fra både venner og fjender i det politiske landskab, valgte at arbejde hårdt for at leve op til IMF's krav indikerer, at man var i en situation hvor de strukturelle omstændigheder, som Ghana stod overfor, begrænsede Rawlings og PNDC i deres valg af handlemuligheder betragteligt. Det må med Rawlings ideologiske baggrund som anti-elitær, socialistisk revolutionær in mente anses som yderst tvivlsomt, at reformer af så liberal karakter, der tilgodeså den private sektor, var blevet iværksat hvis ikke det havde været anset som absolut nødvendigt for nationens overlevelse. Som det fremgår, havde strukturelle forudsætninger betydning for sammenfaldet af interesser mellem de internationale aktører og Rawlings. De strukturelle forudsætninger var dog, som det fremgik under caseudvælgelsen, ens for alle de afrikanske lande. Det, som er det centrale og kan forklare Ghanas

opsigtsvækkende demokratisering, må derfor nødvendigvis være de valg, som aktørerne har truffet.

4.2.4. Civilsamfundet

Civilsamfundsorganisationer har historisk set indtaget en indflydelsesrig og synlig plads i det politiske billede i Ghana. Således var de allerede før uafhængigheden den primære drivkraft bag kravet om selvstændighed i kraft af organisationen United Gold Coast Convention (UGCC). I en årrække havde disse civilsamfundsorganisationer været i konflikt med skiftende regeringer og i varierende grad forsøgt at gøre deres indflydelse gældende. I 1970'erne under de repressive autoritære styre ledet af blandt andet Acheampong begyndte organisationerne samt civilsamfundet generelt i stigende grad at afvise ethvert samarbejde eller dialog med regimet som en måde at vise deres utilfredshed på (Chazan, 1982: 472). Denne strategi blev af Rawlings i en tale i 1987 udnævnt som en del af en fremherskende ”culture of silence” der beskrev en politisk kultur med alvorlige mangler hvad angår den politiske ytringsfrihed (Boahen, 1989: 1). I praksis indebar denne ”culture of silence” i sin helhed flere forskellige elementer hvoraf flere udsprang af civilsamfundet. Den var således *for det første* kendetegnet ved en modvilje mod at lufte regeringskritiske holdninger, *for det andet* uklare holdningstilkendegivelser i stedet for udtrykkelse af klare standpunkter, *for det tredje* selektiv mediedækning til fordel for regeringen af frygt for repressalier, *for det fjerde* apati og ligegyldighed snarere end demonstrationer som protestmiddel og endelig *for det femte* en stat præget af fremmedgørelse og mangel på forsamlingsfrihed (Ibid.: p. 51 – 58). Som det fremgår, var betingelserne for civilsamfundet ikke gode i de første få år af Rawlings PNDC-regime, hvor den afvisende strategi overfor dialog med regimet blev praktiseret. Deres betydning skulle dog vokse i løbet af PNDC's regeringstid.

4.3. Frem til transitionen

Forventningen er, at de indledende år efter kuppet med internationalt pres og iværksættelsen af strukturtilpasningsprogrammer i 1984 har været med til at facilitere det internt politisk

pres for indførelse af multiparti demokrati, i særdeleshed fra civilsamfundet. Baggrunden for at forstå, hvorfor PNDC-regeringen løbende i perioden frem mod transitionen blev mere og mere modtagelig overfor dette pres, kan til dels findes i det ideologiske grundlag for PNDC's magtovertagelse. Militæret rolle i processen vil ligeledes blive inddraget, idet idéen om overgang til civilt styre indebar en risiko for at fremmedgøre de væbnede styrker, der i så tilfælde stod til at miste meget af den politiske magt, som de historisk havde udøvet ved flere lejligheder.

4.3.1. Rawlings

For at forstå baggrunden for det stigende pres for demokratisering, er det centralt at inddrage den baggrund og de bevæggrunde, som Rawlings gav for den revolutionære overtagelse af magten i 1981. Da Rawlings og the Provisional National Defence Council (PNDC) overtog magten d. 31. december 1981, proklamerede man for det første, at kuppet var en nødvendig revolution mod den omfattende korrupsion, der herskede blandt den ledende elite, hvilket havde sendt landet økonomisk i knæ. For det andet skulle kuppet ses som en åbning for virkeligt demokrati, der skulle være "af folket, ved folket og for folket" (Nugent, 1995: 40). Et stort fokus blev lagt på at bringe beslutningsprocesserne tilbage til masserne på bekostning af landets rige eliter, idet man hævdede, at traditionelle politiske modeller gentagne gange havde svigtet landet, idet beslutningsprocesserne var begrænset til de valgte repræsentanter i hovedstaden, der ofte stammede fra det rigeste segment af samfundet (Ibid.: 47). I tråd med disse mål indførte PNDC undtagelsestilstand, hvorunder grundloven blev sat ud af kraft, politiske partier blev forbudt, partiledere blev tilbageholdt samtidig med at regimet i det store hele lod hånt om den lovmæssige fæstning af deres tiltag. Rawlings proklamerede ønske om decentralisering af magten blev operationaliseret gennem oprettelsen af adskillige offentlige tribunaler og de såkaldte People's Defense Committees (PDC) og Workers Defence Committees (WDC). Formålet med den omfattende decentralisering af beslutningsprocessen var ønsket om et opgør med den hidtidige opfattelse af demokrati, forstået som periodiske valg, idet man hævdede at valghandlingen

var et redskab for oligarkiets magt, der var med til at undertrykke masserne (Pinkney, 1997, Nugent, 1995). Dermed delte Rawlings sit negative syn på kompetitiv partipolitik med sin forgænger som kupleder Acheampong. Man ønskede derimod at magt skulle udøves direkte af folket (Nugent, 1995: 50). De nyoprettede WDC og PDC havde til formål at organisere støtten fra masserne, symboliseret af deres frie optagelse undtagen for ”revolutionens fjender” (Pinkney, 1997: 45). I de efterfølgende år blev de revolutionære komitéer i stigende grad et problem for PNDC, da de efterhånden begyndte at rette deres vrede mod regeringens politik, snarere end mod hvad de opfattede som kapitalistiske udbyttere af landet (Ibid.: 168). I forbindelse med fastholdelsen og udøvelsen af magten var det fortsat centralt at sikre sig støtte fra militæret og politiet, der historisk set havde fungeret som instrumenter for undertrykkelse af folket. Dette sikrede Rawlings og PNDC sig ved gennem offentlige taler at udråbe militæret og politiet som de primære drivkræfter bag revolutionen samtidig med, at han pointerede, at de nu var tjente under folket. Rawlings idé med at fremhæve de væbnede styrker og politiets rolle var derigennem at give de to institutioner ejerskab af det ”projekt”, de var en del af. Samtidig forsøgte man at kombinere militære og civile strukturer ved f.eks. at lade grænsevagter og medlemmer af de nyoprettede PDC’er patruljere langs grænseovergange. I 1984, samtidig med iværksættelsen af første fase af strukturtilpasningsprogrammerne, som man havde arbejdet mod siden magtovertagelsen i 1981, oprettede PNDC the National Commission on Democracy, der fik til opgave at undersøge hvordan deltagende demokrati kunne indføres i Ghana. Der var dog ikke umiddelbart nogle indikatorer på, at hensigten med dette var genindførelsen af egentligt liberalt demokrati. Man transformerede samtidig de to revolutionære komitéer PDC og WDC til Committees for the Defence of the Revolution (CDR), der skulle varetage administrative opgaver snarere end politisk agitation, som det havde været tilfældet indtil da. Dette træk svækkede dog PNDC’s autoritet på distriktsniveau, og det blev hurtigt klart, at regimet havde en interesse i at genoprette en form for repræsentation på distriktsniveau. Løsningen på problemet kom i 1987, da anbefalingerne fra National Commission on Democracy blev offentliggjort. Anbefalingerne var centreret omkring det, som PNDC kaldte ”virkeligt demokrati”, et begreb der havde fulgt PNDC siden kuppet i 1981. Man foreslog

udelukkende at afholde valg på distriktsniveau, hvor planen blandt andet var at District Assemblies skulle oprettes, og at en tredjedel af repræsentanterne i disse skulle vælges direkte af regeringen. Omend man ikke med sikkerhed kunne have fuldstændig kontrol over disse organer, forekommer det plausibelt, at Rawlings og PNDC anså denne løsning som bedre end alternativet uden repræsentation på dette niveau. Dermed synes der ikke at have været tegn på, at PNDC havde anden hensigt end at videreføre de decentraliseringsreformer, der var begyndt umiddelbart efter magtovertagelsen, men samtidig have et solidt greb i magten over landet. Man ønskede en autoritet på distriktsniveau, der adskilte sig fra de revolutionære komitéers militante autoritet. Kritikken af PNDC's tiltag lød dog, at distriktsvalgene udelukkende var et forsøg på at legitimere den siddende regering, idet den tidligere elite i vidt omfang var blevet afskåret fra at stille op. Distriktsvalgene blev i vidt omfang afvist og erstattet med kravet om fuldstændig politisk liberalisering det vil sige tilbagevenden til et multiparti system med fair og frie valg. Den primære interne drivkraft af bag disse krav var civilsamfundet

4.3.2. Civilsamfundet

Iværksættelsen af økonomiske reformer i form af den første fase af strukturaliseringsprogrammerne i 1983 på foranledning af IMF og andre internationale donorer, havde dog implikationer for civilsamfundsorganisationer, idet reformerne medførte flere civile rettigheder. Således voksede antallet af civilsamfundsorganisationer og blev i højere grad katalysatorer for den stigende utilfredshed med regimet, uden at det dog ikke indledningsvis udmøntede sig i større offentlige manifestationer af utilfredshed. Særligt paraplyorganisationen Movement for Freedom and Justice (MFJ), stod for at koordinere oppositionen og yde et særligt pres på PNDC (Haynes, 2001: 194). Da Rawlings, i en reaktion for at begrænse den voksende modstand mod regimet i 1987 fremlagde et dokument, der skitserede planerne for afholdelse af lokalvalg, var kritikken i civilsamfundet markant. Dokumentet "District Political Authority and Modalities for District Level Elections" skitserede et decentraliseret system, hvor district assemblies var landets højeste

autoritet. Derudover skulle valg til district assemblies kendetegnet ved ikke at være partipolitiske og desuden danne grundlag for fremtidige repræsentative institutioner på nationalt niveau (Ninsin, 1996: 3) Dette system blev bredt kritiseret for de facto at ville resultere i et fortsat forbud mod politiske partier. Dette synliggjorde samtidig en gang for alle at den siddende regering, ikke havde nogen intention om at indføre af multiparti demokrati i landet (Ibid.: 3). Kritikken voksede i de efterfølgende år, hvor kravene om demokratisering blev mere og mere udtalte i offentligheden.

4.3.3. Militæret

En tredje magtfaktor, militæret, der traditionelt betegnes som en betydningsfuld politisk aktør i afrikansk politik, er endnu ikke berørt. Det militære etablissement, herunder Flåden, Flyvevåbnet og Hæren, indtager historisk en vigtig plads i Ghanas politiske historie og har adskillige gange været direkte involveret i at sætte den politiske dagsorden gennem afsættelse af demokratisk valgte ledere med beskyldninger om korrupsion og dårlig håndtering af landets interesser. Meget sigende var Rawlings og PNDC's magtovertagelse i 1981 et udtryk for netop dette. Militærets prominente plads kan dog umiddelbart forekomme overraskende, når den ses i lyset af et relativt lavt militærbudget, der i årene 1981-1990 lå under en procent af BNP (Kjær & Hosbond, 1994: 114). Forklaringen skal formodentlig findes i graden, hvormed skiftende ledere har integreret militære og paramilitære enheder som politiske instrumenter i samfundet ligesom råderummet for disse enheder sjældent har mødt nogle begrænsninger. Efter PNDC's magtovertagelse blev interne konflikter indenfor de væbnede styrker efterhånden i stigende grad synlige for den politiske ledelse. Politiseringen af styrkerne blev tydeliggjort i form af etniske og klassebetingede skillelinjer, der efterhånden udgjorde et problem for sammenhængskraften og hierarkiet i de væbnede styrker (Hutchful, 1997: 251 – 252). I erkendelse af dette blev der allerede tidligt i Rawlings og PNDC's regeringsperiode iværksat en omfattende reformering af sikkerhedssektoren med et ønske om at dels at professionalisere de væbnede styrker og løsrive dem fra politiske mål og dels at indføre governance institutioner indenfor styrkerne (Hutchful, 2003: 85). I praksis tog disse

governance institutioner form såkaldte Armed Forces Defense Committees. Komitéernes formål var at indføre et element af demokratisering, men de virkede dog ikke i udgangspunktet efter hensigten idet styrkernes interne interessekonflikter fortsat blokerede for fremskridt. I de efterfølgende år fra 1984 – 1987 oplevede styrkerne fortsat interne konflikter, men var samtidig udsat for kraftig påvirkning fra PNDC-styret, der forekom fast besluttede på at gennemføre professionalisering og disciplinering af styrkerne om nødvendigt ved brug af tvivlsomme metoder. Der var således jævnligt rapporter om problematiske soldater, der pludselig uden varsel ”forsvandt” (Hutchful, 1997: 256). Den fortsatte professionalisering fortsatte med dannelsen af Defence Administrative Committee (DAC) and the Defence Staff Committee (DSC). Forholdet mellem regeringen og de væbnede styrker var kompliceret idet regeringen forsøgte at reformere styrkerne, som havde fungeret som redskab for kuppet i 1981 og efterfølgende som PNDC’s magtinstrument overfor civilbefolkningen. Det var derfor klogt ikke at ophidse det militære etablissement mere end højst nødvendigt. PNDC’s historiske arv fra militæret betød da også, at der internt i militæret var officerer, der støttede professionalisering af hæren og den samtidige adskillelse fra den politiske scene. De interne kritikere af Rawlings sikkerhedsreformer var, omend utilfredse med regeringens planer, hæmmet af det faktum, at beslutningen om at reformere kom indefra, fra en regering med stærke militære rødder. De væbnede styrker stod således splittet mellem på den ene side utilfredsheden med regeringens planer og på den anden side en mangel på repræsentation eller allierede i civilsamfundet og pressen, der var domineret af pro-demokratiske kræfter (Ibid.: 263). Den manglende støtte i det omkringliggende samfund, koblet med en erkendelse af at PNDC’s loyale støtter i segmenter af militæret ofte var veludrustede og klar til kamp, gjorde at kritikere af de militære reformer overvejende holdt sig ro. Rawlings havde ved flere lejligheder i de tidlige 1980’ere slået ned med og henrettet de hovedansvarlige.

4.4. En pagt bliver til

Forventningen er, at Rawlings efter pres fra både indland og udland besluttede sig for at gennemføre transitionen til demokrati. Der vil blive argumenteret for at transitionen var

styret af eliten i form af Rawlings og PNDC, der indgik en pagt med de øvrige hovedaktører, hvilket sikrede en fredelig overgang til demokrati. Dette vil blive begrundet med, at alle aktører blev tilgodeset i transitionen omend den umiddelbart efterlod Rawlings i den mest favorable position.

4.4.1. Civilsamfundet

Efter distriktsvalgene i 1988/1989 var blevet udsat for boykot blev de ubønhørlige krav fra civilsamfundet om fuldstændig overgang til liberalt demokrati stadigt mere markante og førte til store demonstrationer mod regimet. Movement for Freedom and Justice var særligt markante i deres kritik og i vid udstrækning primus motor bag mobiliseringen af den folkelige modstand mod regimet med slagord som "Multi-party democracy now!", "Down with dictatorship!" og "Boycott the consultative body" (Ninsin, 1996: 109). Rawlings og PNDC svarede igen ved utallige vilkårlige arrestationer af politiske modstandere, uden at dette dog på nogen måde satte en stopper for protesterne. Ghana Bar Association (GBA) var ligeledes en fremtrædende kritiker af regimet, og blev ofte opfattet som en torn i øjet på regeringen. Grunden var, at man ikke på samme måde som med andre civilsamfundsorganisationer kunne knægte denne sammenslutning, idet den bestod af en stor del af den dømmende forsamling, der var nødvendig for, at staten kunne fungere. Desuden var denne professionssammenslutning særligt velorganiseret gruppe med links til erhvervslivet (Pinkney, 1997: 76 – 77). Samtidig har der i Ghana været tradition for at retssalene fungerede som arenaer for udfordring af autoriteter. GBA var derfor en vægtig spiller og opinionsdanner i Ghana. De krævede en klar tidsplan for overgangen til konstitutionelt styre, ytringsfrihed og løsladelse af politiske fanger (Ninsin, 1996: 113). I en respons til styrets fortsatte forbud mod partipolitik svarede oppositionen igen ved at danne et virvar af tilsyneladende apolitiske organisationer, der dog hurtigt blev mødt med modstand fra tilsvarende grupper dannet af PNDC.

4.4.2. Rawlings

Forklaringen på at Rawlings ikke inden for kort tid bukkede under for det massive pres, det blev udsat for fra civilsamfundet, siden afvisningen af distriktsvalgene i 1988/89, skal sandsynligvis findes i en kombination af flere faktorer. *For det første*, den kontrol som PNDC over tid havde bygget op over for sit revolutionære bagland og for det andet en velfunderet støtte fra landets eliter, der qua deres tilhørsforhold til den private sektor nød godt af de liberale strukturtilpasningsprogrammer. Da presset på regeringen internt og eksternt trods alt blev for kraftigt, valgte regeringen at oprette ”The Consultative Assembly”, bestående af repræsentanter fra både civilsamfundsorganisationer og erhvervsorganisationer, der fik til opgave at fremstille et udkast til en ny grundlov på baggrund af PNDC anbefalinger. Den nye grundlov blev vedtaget af et overvældende flertal af Ghanas befolkning den 28. april 1992, hvorefter Ghanas Fjerde Republik var en realitet. Næsten samtidig blev forbuddet mod politiske partier ophævet den 18. maj, kun godt et halvt år før henholdsvis præsident- og parlamentsvalg var planlagt. Umiddelbart efter at forbuddet blev ophævet blev der dannet en række nye partier ud af de mange pro-demokratiske civilsamfundsorganisationer, der havde kæmpet mod regeringen siden 1981. Den korte tid, som partierne havde til at manifestere sig, var til klar fordel for PNDC, der hurtigt dannede et nyt parti National Democratic Congress (NDC), der skulle stille op til valgene. Desuden påpeger Ninsin (1996), at Rawlings, da overgangen til demokrati synes uundgåelig, begyndte at forberede omdannelsen af PNDC til partipolitik, og således havde en klar fordel i valgkampen. Oppositionen havde anderledes svære kår, idet den sammenhængskraft, der i de foregående år havde gjort sig gældende mellem forskellige grupperinger, efter ophævelsen af partiforbuddet blev afløst af interne stridigheder. Dermed havde PNDC en klar fordel på vej frem mod valgene i henholdsvis november og december 1992, hvilket må formodes at have været en ganske bevidst strategi (Haynes, 2001: 194). Flere organisationer, der ikke var blevet transformeret i forbindelse med ophævelsen af forbuddet mod partipolitik var dog fortsat aktive. Kristne organisationer, Ghana Bar Association, National Union of Ghana Students og Ghana Telecom University College ydede dog fortsat et markant pres på regeringen, for at ikke at afvige fra køreplanen for transitionen

Da valgdagen for præsidentvalget oprandt den 3. november 1992 vandt Rawlings præsidentembedet med 58,3 % af stemmerne med en betragtelig margin ned til den nærmeste konkurrent Albert Boahen fra New Patriotic Party, der fik 30,4 % af stemmerne (Ghana Electoral Commission). Præsidentvalget var præget af massive beskyldninger om valgsvindel og trusler mod vælgere, og blev bredt anset som et ikke fair og frit valg af internationale observatører. Med baggrund i dette, samt en åbenbar berettiget anklage om ulige fordeling af ressourcer mellem NDC og de øvrige partier boykottede oppositionen d. 29. december 1992 (Boahen, 1995: 277). Herefter vandt NDC let en jordskredssejr, med 200 sæder i parlamentet mod kun 17 sæder til oppositionen og 2 til uafhængige kandidater. Valget i 1992 kan samtidig klassificeres som et kritisk tidspunkt i Ghanas historie, og de beslutninger, der blev truffet i forbindelse hermed havde afgørende betydning for den politik og de valg, der blev truffet efterfølgende.

4.4.3. Militæret

I den sidste afgørende fase før transitionen holdt militæret sig forbavsende nok fortsat i ro. Efterhånden som overgangen til civilt styre synes uafværgelig med udarbejdelsen af en ny grundlov samt forberedelserne til demokratiske valg kunne man, med rette, have sine bekymringer om hvorvidt militæret ville acceptere at komme under civilt styre. De væbnede styrker havde jævnligt siden uafhængigheden, ikke mindst med Jerry Rawlings i spidsen, udråbt demokratiet som underminerende for udformningen af politik, og at indførslen ville medføre en tilbagevenden til patrimonielle praksisser (Hutchful, 2003: 93). Det militære etablissement havde da også vist sig rede til at tage magten om nødvendigt ved flere lejligheder siden uafhængigheden. Det forekommer plausibelt, at forklaringen på militærets overraskende stiltiende accept af transitionen skal findes flere steder. Den professionalisering som de væbnede styrker havde undergået i perioden siden magtovertagelsen i 1981, skal i denne sammenhæng ikke undervurderes. Rawlings havde i løbet af PNDC's regeringstid med hård hånd arbejdet på at indføre disciplin i styrkerne blandt andet ved at få luget uønskede elementer ud af styrkerne og holde negativt indstillede befalingsmænd stangen. Hutchful

(2002) peger på, at det var denne frakturering af statsapparatet og dets magtinstrumenter, der gjorde det muligt for det meget aktive civilsamfund for alvor at komme på banen og gøre deres indflydelse gældende og dermed åbnede muligheden for demokrati (Hutchful, 2003.: 95). Denne kombination er ifølge Hutchful (1997) et absolut minimum for, at beslutningen om at overgå til demokrati tages. Denne påstand synes dog i sin simpleste form utilstrækkelig til at forklare den ghanesiske transition, idet man dermed overser det pres, som internationale og nationale organisationer i forening lagde på regimet i de år frem mod transitionen. Derudover er implikationerne af den nye grundlov også relevante for styrkernes stiltiende accept, idet den demokratisk kontrol over de væbnede styrker ikke var et tema under udarbejdelsen. Som følge heraf var de civile kontrolinstitutioner svage, og man kunne således imødegå de reservationer om mindsket autonomi, som de væbnede styrker ville have i forhold til at komme under civilt styre. Dette er ganske centralt, idet det ganske godt illustrerer hvordan Rawlings og PNDC-regimet sørgede for at imødekomme militærets utilfredshed og dermed undgå et kup umiddelbart efter de demokratiske præsident- og parlamentsvalg. Dermed var den sidste af de politiske hovedaktører tilgodeset, og man kunne gennemføre transitionen.

4.5. Delkonklusion 1

Hypotesen for denne delanalyse var at pres fra både interne og eksterne aktører kombineret med strukturelle begrænsninger på regeringens valgmuligheder havde afgørende betydning for beslutningen om indførelsen af demokrati i Ghana.

Efter ovenstående gennemgang bør det fremgå klart, at strukturelle begrænsninger spillede en rolle i forhold til PNDC-regeringens handlemuligheder efter Rawlings magtovertagelse i 1981. Den økonomiske politik var langt hen af vejen designet af IMF og Verdensbanken, hvis strukturtilpasningsprogrammer som udgangspunkt kolliderede med Rawlings ideologiske standpunkter. Rawlings nød, efter igangsættelsen af strukturelle genopretningsprogrammer, støtte fra internationale donorer herunder i særdeleshed IMF og Verdensbanken, der ønskede en videreførelse af den igangværende økonomiske politik i

landet. Den markante indflydelse som IMF opnåede, qua Ghanas miserable økonomi, betød at Ghanas politik i 1980'erne i vidt omfang var designet af førnævnte. Civilsamfundet spillede en central rolle som talerør for tilhængerne af liberalt demokrati i Ghana. Den øgede betydning, som civilsamfundet fik, kan dog knyttes til det fælles ønske om demokrati som de havde med de indflydelsesrige internationale aktører. Samtidig menes professionaliseringen og styrkelsen af det militære hierarki desuden at have medvirket til en overraskende afdæmpet reaktion internt i de væbnede styrker, da transitionen synes uundgåelig. Desuden skal den store støtte til demokratiet, der kom fra internationale aktører, heller ikke undervurderes. Den altoverskyggende grund til at det blev muligt at overgå til demokrati vurderes dog at være en form for pagt mellem centrale politiske aktører drevet af den politiske elite i PNDC-regeringen. Omend det synes ukontroversielt at foreslå, at transitionen var elite-styret, er der ikke tale om, at demokrati kom som et dekret fra oven. Rawlings havde løbende et godt tag i den politiske proces i perioden under PNDC styre og sikrede sig dermed det bedst mulige udgangspunkt for at beholde magten, da transitionen synes uafværgelig. Civilsamfundet havde en stærk interesse i indførelsen af demokrati, og havde med det internationale samfund i ryggen føre denne interesse gældende. Med en ny grundlov der indeholdt en række udspecificerede rettigheder, der kunne komme civilsamfundsgrupper til gode, var deres interesser i tilstrækkelig grad mødt. Militære ledere kunne på den anden side have modsat sig transitionen men holdt sig i sidste ende i ro. Sidstnævnte skyldes dels en skarp kontrol med og forbedring af disciplinen og det militære hierarki gennem en omfattende professionalisering af de væbnede styrker, samt forsikringer om udvidet diskretion under den nye forfatning. Hypotesen for denne delanalyse må ud fra disse argumenter med rimelighed anses som bekræftet. Det følgende kapitel vil se nærmere på hvilke implikationer, pagten havde for den videre udvikling af demokratiet i Ghana.

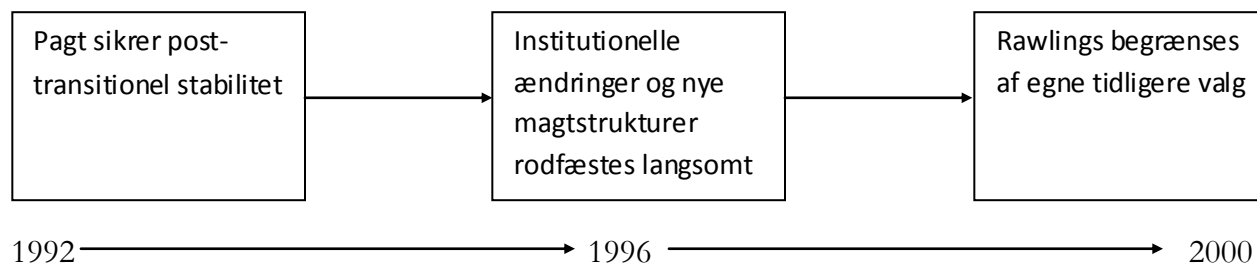
5. Delanalyse 2: Demokratiets spæde år fra 1993 – 2000

Førrige kapitel analyserede processen frem mod transitionen til demokrati. Det blev synliggjort, at transitionen var et resultat af en elitestyret pagt mellem PNDC -regeringen og centrale politiske aktører i civilsamfundet, militæret og det internationale donorsamfund. De implikationer, som pagten havde for den videre stabilisering af demokratiet, vil blive diskuteret i denne delanalyse, udviklingen i institutioner, forholdet mellem aktører og strukturelle faktorer vil indgå. Hypotesen for denne delanalyse er følgende:

H2: Tilfredshed med pagtens fordele blandt nøgleaktører forbindrede et hurtigt tilbageslag til autoritarisme, hvorefter institutionaliseringen af demokratiske praksisser langsomt begyndte.

Til hypotesen hører der, ligesom det var tilfældet i førrige kapitel, en række forventninger til kausale mekanismer. Samtidig vil der undervejs tildeles særlig opmærksomhed til valgene i 1996 og 2000, idet deres gennemførelse kan ses som indikatorer på demokratiets tilstand.

Figur 8: Kausalmodel 1992 - 2000

Strukturen for analysen vil for overskuelighedens skyld være at behandle tiden op til valgene i 1996 og 2000 separat. Under hvert af disse underafsnit vil økonomiske og strukturelle begrænsninger blive gennemgået. Sammenkædning med det tidsmæssige aspekt i kausalmodellen skal forstås således at analysen af tiden op til 1996 vil behandle implikationerne af den pagt som de centrale aktører indgik, mens tiden op til valget i 2000 vil lede frem til en forklaring på hvorfor Rawlings valgte at træde tilbage. Endelig vil det blive påvist at rodfæstningen af de institutionelle strukturer har gjort sig påbegyndte i perioden.

5.1. Op til 1996

Tiden omkring transitionen var på mange måder kaotisk. Dels i kraft af oppositionens boykot af 1992-valget, men i lige så høj grad hvad angår de nye magtstrukturer som overgangen til civilt styre indebar, ikke mindst for det militære etablissement. Normalt vil den første periode efter gennemførelsen af en transition være den mest sårbare overfor tilbageslag (Karl, 1990: 12). Som historien har vist, udmøntede denne sårbarhed for Ghanas vedkommende sig dog ikke i et hurtigt tilbagefald til autoritarisme. Det er forventningen at de nye magtstrukturer, der blev skabt med vedtagelsen af grundloven for den Fjerde Republik, som en del af den pagt som PNDC-regimet indgik med centrale politiske aktører, dannede et godt grundlag for at undgå tilbageslag og dermed bidrog til den videre demokratisering af Ghana.

5.1.1. Strukturelle faktorer

På trods af at strukturtilpasningsprogrammer, der efterhånden havde et årti på bagen, var resultaterne i løbet af de tidlige 1990'ere fortsat yderst begrænsede. Økonomien haltede fortsat og landet led under høj arbejdsløshed, høj inflation og budgetunderskud (Gyimah-Boadi, 1997: 80). Dette skyldes blandt andet at de mange reformer ikke havde ændret nævneværdigt på en tilbageholdenhed blandt investorer i forhold til at skyde penge i projekter. De manglende investeringer i landet hang ifølge Amponsah (2007) sammen med en mangel på institutionel troværdighed til regimet blandt internationale investorer (Amponsah, 2007: 114). De politiske institutioner blev anset som værende kosmetiske og havde ikke opnået tilstrækkelig troværdighed. Det overvældende flertal som NDC nød i parlamentet besværliggjorde desuden oversigtsmekanismer i forhold til regeringen, idet Rawlings søgte at neutralisere de formelle institutioner, der prøvede at holde regeringen til ansvar for dens handlinger og politikker (Sandbrook & Oelbaum, 1997: 620). De klientelistiske netværk, som er beskrevet i foregående delanalyse, eksisterede fortsat i bedste velgående og bevirkede at investorer fortsat havde reservationer i forhold til at skyde penge i økonomiske eventyr i Ghana. Disse netværk, der historisk havde kendetegnet Ghana – såvel

som Afrika generelt – havde overlevet overgangen til civilt styre og eksisterede i bedste velgående og gennemsyrede fortsat den fremherskende politiske elite (Lindberg, 2003: 121). En anden grund til begrænsede investeringer i Ghana var, at Rawlings stod i spidsen for en regering, der blev anset som fjendtlige overfor det private erhvervsliv, hvilket ikke umiddelbart var fordrende for investeringer i lande. Summa summarum, stod Ghana og de centrale politiske aktører overfor velkendte strukturelle udfordringer på det økonomiske område, idet disse forudsætninger ikke var ændret nævneværdigt siden iværksættelsen af strukturelle tilpasningsprogrammerne i 1983.

På trods af den manglende legitimitet, som Ghanas institutionelle apparat led under udadtil efter transitionen, er det dog værd at fremhæve at vedtagelsen af den fjerde republik og transitionen til demokrati og de institutionelle ændringer forbundet dermed, ville få markante implikationer ikke mindst magtstrukturelt. Disse vil blive gennemgået, idet de er resultatet af den pagt, der blev indgået mellem de politiske nøgleaktører, som efterfølgende var med til at holde aftalen i hævd og samtidig illustrerer hvilke ændrede strukturer, disse aktører agerede under. Grundloven for den fjerde republik indebar oprettelsen af en række institutioner, af hvilke flere, ville udvikle sig til at udfylde centrale roller i Ghanas politiske billede og have betydning for den gradvise konsolidering af demokratiet.

Grundlovens udspecificerede en række horisontalt og vertikalt applicerbare menneskerettigheder, såsom personlige frihedsrettigheder. Desuden oprettede man i 1993 Commission on Human Rights and Administrative Justice (CHRAJ), hvis formål var at efterforske klager om overtrædelser af fundamentale menneskerettigheder, uretfærdighed og korruption, magtmisbrug og uretfærdighed behandling fra offentligt ansatte og med magt til at søge oprejsning for sådanne overtrædelser (Quashigah, 2007: 34). Desuden udvidede 1992-grundloven allerede eksisterende regler på uddannelsesområdet samt sikrede mediefrihed. Grundloven indeholdt blandt andet paragraffer, der skulle forhindre statskontrol af civilsamfundet. Oquaye (2000) fremhæver tre måder, hvorpå dette blev effektueret. *For det første* blev præventive anholdelser forbudt ligesom en anholdt skulle stilles for en dommer indenfor 48 timer, hvilket fjernede nogle af de undertrykkelsesværktøjer, som

PNDC-regimet havde opereret med. *For det andet* havde parlamentet ingen ret til at vedtage love, der medførte oprettelsen af en et-parti stat. Dette tiltag skulle sikre at beståelsen af det pluralistiske multiparti demokrati. Det kan naturligvis diskuteres hvorvidt regeringens dominans i parlamentet og samtidige monopol på statsressourcerne umiddelbart efter valget ikke de facto konstituerede en et-parti stat. Dette ændrer dog ikke på at hensigten med den oprindelige lovtekst var at sikre et flerparti-system, hvilket med tiden også blev en realitet. Endelig sikrede grundloven *for det tredje* lovpligtig repræsentation af civilsamfundet i flere styrende organisationer, som eksempelvis Police Council, Prisons Service Council, and the Lands Commission (Oquaye, 2000: 70–71). Grundloven forbød desuden Parlamentet at vedtage love, der på nogen måde forsøgte at bringe disse organisationer under statskontrol. Ophævelsen af forbuddet mod politiske partier var ikke et direkte resultat af den nye grundlov, idet det blev hævet i forbindelse med valgkampen op til 1992-valget. Dog var det uomtvisteligt et vigtigt første skridt i den formelle demokratisering af Ghana. Således blev flere partier, der udviklede sig til centrale aktører i Ghanas politiske billede, stiftet i forbindelse med valgkampen i 1992. Disse vil blive uddybet, efterhånden som de inddrages. Ghana Electoral Commission blev samtidig oprettet og fik til opgave at gennemføre til parlamentsvalg og valg til præsidentembedet hvert fjerde år. Antallet af sæder i parlamentet var 200, med det forbehold at valgkommissionen kunne øge eller reducere antallet af sæder efterfølgende.

Formelt set havde nye grundlov, og de strukturelle og institutionelle ændringer den medførte, lagt begrænsninger for nogle aktører og åbnede muligheder for andre. Reelt set var det ikke givet, at de nye regler og magtstrukturer ville blive respekteret af hovedaktørerne i Ghana. Belært af erfaringen fra andre lande på det afrikanske kontinent, kunne man konstatere at nedskrevne forfatninger ikke i sig selv garanterede de rettigheder, som de indeholdt. Derfor var det ganske afgørende for sikringen af de grundlæggende rettigheder og demokratiske institutioner at de centrale aktører efterlevede de nye regler, der var i spil efter 1992.

5.1.2. Civilsamfundet

Samlet set medførte de politiske aktørers efterlevelse af Grundloven af 1992 at overgangen til konstitutionelt styre åbnede det politiske landskab for civilsamfundsorganisationerne, der voksede i antal og indflydelse efter transitionen. Civilsamfundet stillede sig dog ikke tilfreds med de i grundloven sikrede rettigheder. Civilsamfundsorganisationer og de hastigt konstruerede partier i den politiske opposition havde med deres boykot af valget i 1992 sendt et klart signal om mistro til Rawlings og NDC-regeringen. Nationale og internationale valgobservatørers kritik af valget indikerede at civilsamfundsorganisationerne og den politiske oppositions vrede, ikke var ubegrundet. Civilsamfundets omfattende mobilisering forud for valget havde vist hvilke kræfter, der kunne mobiliseres på gadeniveau, hvorfor Rawlings med rette kunne være bekymret over, hvad protesterne ville udvikle sig til. I sidste ende valgte civilsamfundet at holde sig i ro. En af grundene til, at civilsamfundet accepterede det kritiserede valg i 1992, var sandsynligvis, at man fik hvad, der blev opfattet som en række indrømmelser i form af ændrede valgeregler, der sikrede en større grad af gennemsigtighed og accountability, udformet i samarbejde med den nyoprettede Ghana Electoral Commission. Der blev blandt andet foretaget vigtige ændringer til valgsystemet i årene fra 1992 til valgene i 1996. Blandt disse var forbedring af den nyoprettede valgkommission, der skulle vise sig at vokse til en aktør af central betydning for afholdelsen af fair og frie valg i Ghana, ikke mindst i forbindelse med disciplinering af de nyoprettede partiers, til at følge det demokratiske etos i gennemførelsen af deres respektive valgkampe. Desuden blev forbedringer til vælgerregisteret iværksat, hvilket, set i lyset af de massive protester fra oppositionen over oppustede registre ved 1992-valget, blev anset som et alvorligt problem. Det synes plausibelt, at oppositionen og civilsamfundet frem for at kæmpe en kamp for at få afvist valgresultatet i 1992, i stedet har vendt blikket mod næste valg og i den forbindelse set ændringer i valgproceduren som en sejr for demokratiet i det lange løb. Der var dog ikke tale om, at man fra civilsamfundets side hvilede på laurbærrene. I det nyåbnede politiske landskab skød flere nye organisationer op, hvoraf flere af disse beskæftigede sig med menneskerettighedsproblematikker. Herigennem ønskede man at være med til at stå vagt om de i grundloven sikrede rettigheder (Gyimah-Boadi, 1997: 79).

Situationen for civilsamfundet var overordnet set blevet forbedret, og de strukturelle begrænsninger, man tidligere havde haft på sine valg, var blevet lempet med vedtagelsen af Grundloven af 1992, der sikrede en række rettigheder herunder bevægelsesfrihed, forsamlingsfrihed og foreningsfrihed, der må anses som essentielle for at kunne etablere og styrke organisationer i civilsamfundet (Oquaye, 2000: 69 – 70). Blandt de mange organisationer, der blev dannet, var især af to af særlig betydning for demokratiet, idet de voksede til at være de førende indenfor lokal valgovervågning. Den ene var Ghana Alert, der dækkede situation både før og under selve valghandlingerne. Ghana Alert, var samtidig en af de institutioner, hvorigennem international donorstøtte til styrkelse af demokratiet i Ghana blev kanaliseret. Den anden centrale organisation indenfor valgovervågning var the Network of Domestic Election Observers (NEDEO), var – og er - et fuldblods produkt af civilsamfundet, med et omfattende netværk af samarbejdspartnere og støtter. Blandt andet samarbejdede NEDEO i løbet af 1990'erne med flere af de civilsamfundsorganisationer som, der havde stået forrest i kampen for demokrati, herunder blandt andet Ghana Bar Association og samt en række kirkelige organisationer. Andre samarbejdspartnere, som faciliterede NEDEO's planer på gadeplan, inkluderede blandt andet Ghana Journalists Association (GJA), National Union of Ghana Students (NUGS), Ghana National Association of Teachers (GNAT), Ghana Association of Women Entrepreneurs (GAWE), the Federation of Women Lawyers (FIDA) og the Trade Union Congress (TUC) (Oquaye, 2000: 55).

5.1.3. Rawlings

Rawlings og NDC-regeringen forstod, at de mange muligheder, som grundloven havde udspecificeret for civilsamfundet, kunne udnyttes til regeringens egen vinding. Således applicerede Rawlings en strategi, der gik ud på at monopolisere det politiske manøvrerum, der var til rådighed for civilsamfundet gennem oprettelsen af en række organisationer, der skulle fungere som satellitorganisationer for regimet, og dermed indgå i det klientelistiske netværk, som NDC og i særdeleshed Rawlings praktiserede. Helt konkret blev disse organisationer i praksis drevet ved hjælp af statsmidler, og blev derfor meget rammende – og

måske lidt retorisk kontradiktorisk – kaldt government-organized non-governmental organisations eller GONGOs. Denne betegnelse dækker organisationer, der kan være oprettet af regeringer med det formål at ligne NGO'er for derved at kvalificere dem til international støtte. Disse organisationer oprettes ofte af udemokratiske regeringer med det konkrete formål at skabe forvirring blandt pro-demokratiske NGO'er i landet (Naim, 2007). Blandt de organisationer, som NDC-styret oprettede fandtes blandt andet the 31 December Women's Movement (31 DWM); the Council of Independent Business Associations (CIBA), Ghana Private Road Transport Union (GPRTU), Verandah Boys and Girls Association (VBGA) foruden en række Committees for Defence of the Revolution (ACDRs), der uvilkårligt ledte tankerne tilbage til landets ikke så fjerne autoritære fortid. Der kan således fremføres et argument for at Rawlings handlede ud fra de nye regler og magtstrukturer, der var gældende, idet han ikke handlede åbenlyst udemokratisk ved f.eks. at forbyde sig mod grundloven. Han forsøgte snarere at holde kontrollen over civilsamfundet og begrænse det handlerum, som de nye magtstrukturer havde givet dem.

5.1.4. Militære aktører

Militærets store betydning for at sikre stabilitet i spæde demokratier samt den andel som de væbnede styrker havde i pagten med Rawlings, gør denne aktør helt central i forhold til at forklare stabiliteten umiddelbart efter transitionen i Ghana. Om end det er svært at spore oplagte grunde, til at militæret ikke kuppede den nyvalgte regering i de første spæde år efter transitionen, er der flere faktorer, der tilsammen tilbyder en forklaring på dette. Flere af disse er relateret til den pagt, der blev indgået i forbindelse med overgangen til civilt styre. Militære ledere havde en interesse i ikke at få begrænset deres diskretion i forbindelse med overgangen til civilt styre. Det er således svært at komme uden om, at den udvidede diskretion, som militæret var sikret under grundloven for den fjerde republik, må tilskrives betydning for de væbnedes styrkers passivitet. Kontrol og oversigt med sikkerhedsapparatet var stort set fraværende i 1990'erne, hvilket helt givet har huet ledende skikkelser i det militære establishment. De få kontrolmekanismer, der var til stede i løbet af 1990'erne,

beskrives af Gyimah-Boadi (1997) som overfladiske, ligesom han samtidig peger på at paramilitære enheder fra PNDC-tiden uofficielt overlevede transitionen næsten intakte, og derfor stod klar til at blive anvendt af NDC – regeringen om nødvendigt (Gyimah-Boadi, 1997: 88). Militære ledere har således kunnet se fordele i at overgå til civilt styre, omend det formelt betød at styrkerne blev underlagt den civile regering. I den forbindelse har valgsejrene til Rawlings og National Democratic Congress(NDC) helt givet ikke været uvæsentlige. Rawlings havde, via sine tætte links til militæret en stor indflydelse på de væbnede styrker og var samtidig manden, som militæret havde indgået pagten med, hvilket utvivlsomt har beroliget eventuelle skeptikere i geledderne. Handley (2004) anser det desuden som sikkert at konkludere, at der var blevet udstedt garantier om beskyttelse til de forskellige afdelinger af sikkerhedsapparatet, således at disse ville holde sig i ro selv af et valgnederlag til NDC (Handley, 2004: 5 – 6). Dette må dog, om end ganske plausibelt, betegnes som spekulationer. Med tanke på Rawlings solide forspring i meningsmålingerne samt kontrol over processen, synes det mere plausibelt at heller ikke militæret anså et valgnederlag til Rawlings som værende en reel fare. Havde oppositionen vundet valget, kunne det med historien i ryggen anses som tvivlsomt om militæret – og ikke mindst Rawlings – ville have accepteret det. Derudover kan den omfattende professionalisering og genetablering af det militære hierarki, som Rawlings havde gennemført siden magtovertagelsen i 1981, også have haft betydning for den relative ro, der herskede i de ledende rækker. Professionaliseringen i løbet af 1980'erne havde udover en decideret udlugning af reformfjendtlige og rebelske elementer medført en klarere intern ansvarsfordeling og ensrettet kommandovej, der gjorde det lettere for den civile regering at kontrollerede styrkerne der ikke længere var så uforudsigelig (Ansah-Koi, 2007: 194–195).

Ikke alle i de væbnede styrker var tilfredse med at komme under civilt styre men holdt sig i ro, og de utilfredse røster manifesterede sig aldrig til deciderede forsøg på at vælte Rawlings. Omend det ville være forkert at påstå, at de værste risikoelementer i forhold til eventuelle nye kup var blevet helt neutraliseret, er der dog belæg for at hævde, at professionaliseringen af tropperne samt pagten mellem Rawlings og militæret har haft afgørende betydning for den trods alt afdæmpede accept af civilt styre. Pagten tilgodeså på en gang militærets interesse i

størst mulig diskretion og på den anden side Rawlings interesse i transition til et demokratisk multiparti-system, omend man bør være varsom med at tolke Rawlings interesse som oprigtig snarere end som et nødvendigt onde, for at kunne fremstå bedre i forhold til fremtidig international bistand og investeringer (Kjær & Hosbond, 1993: 13). Militæret var dog som bekendt kun en af flere parter til den pagt, som transitionen var et produkt af.

Ovenstående afsnit har sandsynliggjort, at pagten mellem de politiske nøgleaktører kan forklare den stabilitet, der herskede efter transitionen, da en grundlæggende tilfredshed med pagtens blandt de involverede aktører gjorde, at ingen havde interesse i andet end status quo. Af samme grund eskalerede de utallige tilsyneladende velbegrundede anklager om valgsvindel i forbindelse med valget i 1992 aldrig. For civilsamfundets og den politiske oppositions vedkommende åbnede de strukturelle og institutionelle ændringer, der blev sikret gennem grundloven, den politiske arena for øgede de muligheder, som oppositionen havde for at kontestere magten. Det forekommer plausibelt, at civilsamfundet ikke har ønsket at sætte det nyvundne fordele over styr ved at underkende resultatet af det valg, som de havde kæmpet så hårdt for. Samtidig havde militæret ingen interesse i at vælte Rawlings, der havde indført en - for sikkerhedsapparatet – lempelig grundlov. Endelig sad Rawlings komfortabelt på magten trods de begrænsninger, som grundloven havde lagt på regeringen. Den fraværende opposition i parlamentet gjorde, at Rawlings de facto regerede over en et-parti stat, og ligesom under PNDC-æraen i vidt omfang kunne gennemføre den politik, som han ønskede. Det er forventningen at den umiddelbare stabilitet, især militært, som Ghana nød i de første spæde år af den Fjerde Republik, var en vigtig faktor i Ghanas demokratisering idet netop militærets accept af de nye magtstrukturer var med til at sikre institutionaliseringen og dermed den gradvise rodfæstning af demokratiet.

5.1.5. Demokratiske institutioner

Haynes (1999) betegner perioden fra 1993 til 1996, som en periode hvor de institutionelle forbedringer i Ghana var begrænsede, som følge af omfattende klientelistiske netværk og korrupsion. Omvendt påpeger Haynes dog på den positive side, at der i samme periode ikke skete tilbagefald til autoritarisme (Haynes, 1999: 114). Omend sidstnævnte pointe ikke med historien som vidne kan anfægtes, samt den mulighed at Haynes kan have en pointe i at

fremhæve institutionernes begrænsede kapacitet og ineffektivitet, synes hans konklusion forsimplet. Dette afsnit vil vise, at der skete flere forbedringer i institutioner, der anses om værende af vital betydning for et velfungerende demokrati. Som tidligere beskrevet var grundlaget herfor blevet lagt i grundloven af den fjerde republik, uden man af den grund automatisk kunne forvente, at de nyoprettede institutioner straks og til fulde kunne leve op til deres hensigt. Dertil var den administrative kapacitet og erfaring med drift af denne type organisationer og institutioner indledningsvis for begrænset. Støtte fra internationale donorer, der overvejende hjalp med at forbedre de demokratiske institutioner og praksisser, gjorde dog at institutionernes kapacitet voksede (Lyons, 1997: 72). Man bør dog være varsom med at tilskrive internationale donorer hæderen for Ghanas fortsatte demokratisering, idet en stor del af deres hjælp til demokratiopbygning var indirekte og først faldt efter transitionen var en realitet (Handley, 2004: 4). Derefter var den dog bestemt til stede og udgjorde hovedparten af den støtte som landet modtog mellem 1992 og 1996.

En af de institutioner, som fik stor støtte fra det internationale samfund var Ghana Electoral Commission. Ghana Electoral Commissions indsats for opbygningen af demokratiske institutioner og praksisser ville med tiden vise sig som absolut central. Således fremhæves Ghana Electoral Commission og dets formand, Dr. Kwadwo Afari-Gyan, fremhæves af flere observatører som en af de helt centrale institutioner i forbindelse med valghandlingerne, idet de kontinuerligt lagde en bemærkelsesværdig indsats i at sikre, at valghandling foregik så gennemsigtigt, frit og fair som overhovedet muligt⁸. En af de store opgaver, som valgkommissionen fuldførte, var udviklingen af et nyt vælgerregister til valget i 1996, der skulle afløse det meget kritiserede register fra 1992-valget. I den proces forsøgte man, at slettede mange skyggevælgere, eksempelvis afdøde vælgere, der fortsat figurerede, fra registeret, idet deres identitet derved kunne misbruges til kunstigt at øge antallet af stemmer på en kandidat. Desuden oprettede man Interparty Advisory Committee (IPAC), hvis funktion var at gøre mistroen mellem de konkurrerende partier mindre gennem jævnlige møder med hinanden og Ghana Electoral Commission hvorunder man diskuterede forberedelser til kommende valgkampe (Lyons, 1997: 71). Disse møder startede allerede i

8 Uddrag af samtaler med personale på Den Danske Ambassade i Accra i perioden 1/2/2009 - 31/7/2009

1994 og intensiverede frem mod den endelige valghandling i 1996, hvilket gav rigeligt med tid til at nå frem til aftaler, som alle partier kunne acceptere, og derefter stille de respektive partier til ansvar for brud på selvsamme aftaler. Gennem IPAC ønskede man tilføje legitimitet til den regering, der måtte vælges og undgå at stå i samme situation som i 1992, med en opposition der boykottede valget koblet med international kritik af valget. Ghanas Højesteret, der i tidligere år havde været et instrument for PNDC-regimet, udviste i samme periode i stigende grad uafhængighed fra regeringen (Lyons, 1997: 71). Tidligere var netop højesteret blevet skæmmet af sager, hvor Rawlings udnyttede huller i den eksisterende lovgivning til at tilføje en PNDC-venlig dommer til højesteret i forbindelse med en prekær sag mod regimet (Amponsah, 2007: 124).

5.2. Valget i 1996

De institutionelle ændringer, som grundloven havde udspecificeret, kom ikke den politiske opposition til gode i de første år efter transitionen. I årene fra 1992 til 1996 var oppositionen, qua deres næsten totale mangel på repræsentation i parlamentet, svag og havde svært ved at udfylde en konstruktiv rolle i det politiske billede (Haynes, 1999: 114). NDC kunne med deres næsten totale kontrol over parlamentet gennemføre stort set hvilken som helst politik, som de ønskede. Omend udvalget af partier var bredt, blev valget i 1996 overvejende en kamp mellem den siddende NDC regering og en sammenslutning af partier i oppositionen. Sidstnævnte havde med forværringen af økonomien og dertilhørende stigninger i inflation og arbejdsløshed et udgangspunkt for at kritisere regeringen (Lyons, 1997: 71). Oppositionen bestod forud for valget af en række mindre partier herunder to partier med historiske links til centrale politiske traditioner. Det ene af disse var New Patriotic Party (NPP), der tog afsæt i den såkaldte Busia-bevægelse og som uden succes havde stillet op til valget i 1992. Busia-traditionen tager navn fra Kofi Abrefa Busia, der var premierminister i Ghana fra 1969 til 1972, hvor han blev væltet af general Acheampong. Han var før sin tid som premierminister, i opposition til den socialistisk inspirerede præsident Kwame Nkrumah, hvorfor Busia-traditionen og dermed også NPP associeres med det

politiske højre. Det andet større parti i oppositionen var People's Convention Party (PCP), som tilhørte den venstre-orienterede Nkrumah-tradition⁹. Umiddelbart kunne en alliance mellem to partier fra hver sin fløj synes usandsynlig. I 1996 forenedes de to partier dog om en fælles interesse i at vælte Rawlings og den siddende NDC-regering, en interesse der overskyggede de indbyrdes ideologiske uenigheder (Lyons, 1997: 73–74). Oppositionen forsøgte, ikke uden problemer, at bakke op om én fælles kandidat til præsidentposten, samt en fælles kandidat til hver af de pladser i parlamentet, som oppositionen stillede op til. Samtidig valgte Rawlings at føre en kampagne på baggrund af politiske emner, hvor han forsvarede sine standpunkter og retfærdiggjorde sine handlinger under PNDC-æraen samt de netop overståede år i NDC-regeringen. Dette gjorde, at valget i 1996 var præget af langt større gennemsigtighed og accountability end ved valget 4 år tidligere (Gyimah-Boadi, 1997: 80). Dog kritiserede oppositionen skævheder i ressourcer, uforholdsmæssig meget medietid i de statslige medier til NDC samt flere tilfælde af ”vote buying”, det vil sige køb af stemmer (Jeffries, 1998: 201). Dette skete eksempelvis i form af uddeling af mad, tøj og pengebeløb ved politiske møder. Desuden var der til tider voldelige sammenstød mellem de forskellige partiers ungdomsafdelinger, hvilket gav en anspændt stemning i valgkampen. Til slut fremstod Rawlings som sejrherre med 57 % af stemmerne mod oppositionens kandidat Kufuor med 40 %, ligesom NDC tog et solidt flertal med 133 af 200 sæder i parlamentet. Trods en valgkamp, der til tider havde været bitter, blev det endelige resultat bredt accepteret, og valget blev af internationale og nationale valgobservatører omtalt som værende frit og fair, overordnet set (Haynes, 1999: 116). En af de fremtrædende årsager til at man, kun 4 år efter det skandaleombruste valg i 1992, kunne gennemføre et valg, der bredt set opfyldte de nødvendige kriterier for et succesfuldt valg, var det institutionelt setup. Om end skrøbeligt i udgangspunktet, havde det på relativt kort tid opbygget kapaciteten til at afholde valg, der i tilstrækkelig grad mødte standarderne for et demokratisk valg. Valgkommissionen havde leveret en omfattende indsats forud valget gennem fremstilling af id-kort, udarbejdelse af registreringsprocedurer, træning af personale til vælgerregistrering samt koordineret tilstedeværelsen af parti-observatører ved valgstederne (Sandbrook &

⁹ Den retoriske lighed mellem People Conventions Party (PCP) og Nkrumahs Convention People's Party (CPP) vidner om den stærke arv fra Nkrumah.

Oelbaum, 1997: 634). Endelig fremhæves IPAC, en form for koordinationsmøde, hvor man inkluderede de konkurrerende partier i beslutninger der angik afholdelsen og administration af valg. Herved sikredes input fra de forskellige partier, der herigennem følte, at de var blevet hørt. Samtidig bevirkede involveringen i beslutningsprocessen, at partierne forpligtigede sig til at acceptere den endelige udfald. Særligt formand for valgkommissionen blev beskrevet som en central figur bag de mest centrale reformer (Handley, 1999: 21). Det overordnet succesfulde valg i 1996 indikerede at der, midt i en periode præget af konflikt og kompromis, var ved at ske en langsom og skrøbelig institutionalisering af de rationelt-legale organisationer. Partisystemet, der havde fremstået kaotisk siden transitionen i 1992, begyndte langsomt at konsolideres (Sandbrook & Oelbaum, 1997: 643).

5.3. Op til valget i 2000

Op til valget i 2000 var det på forhånd lagt fast, at Rawlings ifølge konstitutionen ikke kunne stille op til en tredje periode som præsident. Da NDC efter en hård valgkamp tabte valget til John Kufuor fra NPP, var det store spørgsmål om Rawlings, med hans revolutionære fortid en mente, ville acceptere dette nederlag. Svaret på dette lod ikke vente længe på sig, idet Rawlings den 7. januar 2000 overgav magten til John Kufuor og NPP. Det forventes, at forklaringen på Rawlings accept skal findes i den måde hvorpå tidligere beslutninger og policies, truffet af Rawlings og henholdsvis PNDC og NDC, havde udstukket en kurs, der begrænsede de valgmuligheder, som Rawlings havde til rådighed. Omstændighederne, der ledte op til valget i 2000, illustrerede den arena som de politiske aktører agerede i anno 2000.

5.3.1. De politiske aktører

Oppositionens antal af sæder i parlamentet efter 1996 gjorde, at den som enhed udgjorde den stærkeste mandatmæssige opposition i Afrika på daværende tidspunkt. Med den stærke repræsentation havde oppositionen, i modsætning til tiden under NDC's første regeringsperiode, mulighed for at kritisere og holde regeringen til ansvar for den politik, der blev ført (Haynes, 1999: 117). En del af oppositionens kritik gik fortsat på valgsystemet, som

de mente uretfærdigt tilgodeså den siddende regering, omend man medgav, at der var sket forbedringer mellem 1992 og 1996. Særligt gik kritikken på den ulige fordel, som regeringen havde, hvad angik adgangen til ressourcer. Oppositionen gjorde det derfor klart, at den havde en interesse i yderligere reformer af valgsystemet, således at oppositionspartier havde adgang til samme ressourcer (Ibid.: 120). Det faktum, at oppositionen i 1996 havde accepteret det andet valgnederlag i træk og i stedet fremadrettet havde koncentreret deres indsats mod at skabe et ligeværdigt udgangspunkt for at konkurrere om magten, indikerer, at de demokratiske praksisser efterhånden var begyndt at institutionaliseres og blive accepteret af de politiske spillere. Således var legitimering af demokratiets spilleregler tilsyneladende vigtigere for oppositionen end isolerede valgnederlag. Desuden ønskede oppositionen fortsat et opgør med de strukturelle skævheder, der eksisterede på medieområdet. Nok havde grundloven sikret pressefrihed, hvilket havde vist sig vitalt for eksponering af oppositionens budskaber, men de uafhængige medier led fortsat under komparativt højere produktionsomkostninger, end det var tilfældet for de statslige medier (Handley, 1999: 23).

Valgkampen op til præsidentvalget i 2000 var speciel, idet Rawlings ifølge grundloven ikke kunne stille op igen. Det var på forhånd ventet, at Rawlings ville køre en af sine nære støtter i stilling som ny præsidentkandidat. Nogle pegede endda på, at kandidaten kunne blive Rawlings egen kone, Nana Agyeman Konadu Rawlings, der var en central politisk skikkelse i kraft af sin position som leder af 31st December Women's Movement, en højt profileret GONGO (Haynes, 1999: 119). Rawlings valg af kandidat til præsidentposten faldt dog i sidste ende på John Evans Atta-Mills, der havde fungeret som vicepræsident siden 1997, og Rawlings førte en aktiv kampagne for hans kandidatur. Overfor dem stod en opposition, der var kendetegnet ved at være mere fragmenteret, end det havde været tilfældet i 1996. Fælles var dog fortsat et naturligt ønske om at bryde NDC's dominans (Smith, 2002: 521). På medieområdet var der sket fremskridt, idet de statsejede medier, omend fortsat stærkt biased mod regeringen, nu også dækkede oppositionens kampagner. Samtidig blev de statsejede medier balanceret af de mange nye uafhængige medier, der var dukket op som følge af de i forfatningen udstukne rettigheder.

5.4. Valget i 2000

Resultatet af præsidentvalget var nervepirrende, idet ingen af kandidaterne nåede de nødvendige 50 procent af stemmerne til at kunne udråbes som vinder i første runde af parlamentsvalget den 7. december. Bemærkelsesværdigt var det dog, at Kufuor fra det største oppositionsparti NPP formåede at få 48,2 % af stemmerne mod 44,5 % til NDC's kandidat Mills (Kilde: Ghana Electoral Commission). Da resultaterne af anden runde d. 28. december var inde, stod det klart, at folket havde valgt en ny præsident i Kufuor, der overbevisende sejrede med 56,9 % af stemmerne. Parlamentsvalget blev lige så klart et nederlag for NDC, der gik fra 133 pladser i parlamentet til kun 92, samtidig med at NPP, med 99 ud af 200 sæder, var meget tæt på alene at kunne mønstre absolut flertal (Kilde: Ghana Electoral Commission). Valgene til både præsidentembedet og parlamentet blev af internationale valgobservatører vurderet som fair og frie, der overordnet levede op til internationale standarder. Dog peger Smith (2002) på mistænkeligt høj stemmeprocenter i den østlige NDC-dominerede Volta-region, der kunne tyde på enten valgsvindel eller en pludselig mobilisering af vælgere (Smith, 2002: 523). Førstnævnte mulighed kan bestemt ikke afvises, når man tager NDC's behov for stemmer efter den første runde af præsidentvalget i betragtning. Det var imødeset med spænding, hvorvidt han ville acceptere valgnederlaget til Kufuor og New Patriotic Party. Rawlings havde med sin fortid som revolutionær ikke været bleg for lade hånt om de demokratiske spilleregler. Således var det ikke en given ting at Rawlings ville afgive præsidentembedet. I sidste ende gjorde Rawlings de berettigede bekymringer til skamme, da han uden større polemik trådte tilbage og overlod magten til valgets vinder, sådan som grundloven foreskrev det. Det diskuteres hvorvidt, Rawlings skal betegnes som den mand, der uden tanke for sig selv førte demokratiet til Ghana i 1992, eller om hans ageren på den politiske scene i højere grad har været drevet ud fra en pragmatisk tilgang til fastholdelse af magt og indflydelse. Hutchful (2003) er ikke i tvivl. *"Rawlings may have been a reformer, but he was no democrat"* (Hutchful, 2003: 93). Den mulighed foreligger, at Rawlings havde opdaget fordele ved demokratiet i form af øget bistand fra donorer og derefter kørte sig selv i stilling som nationens demokratiske frelser. Det er denne forfatters

påstand, at det er sandsynligt at Rawlings handlemuligheder, var begrænset af logikken bag de policies, som han havde tidligere gennemført. Grundloven og reformeringen af valgsystemet udgør her et ganske centralt element. Omend det kan anfægtes hvorvidt grundloven og overgangen til civilt styre var et oprigtigt ønske fra Rawlings, er det dog et ubestrideligt faktum at udarbejdelsen skete under ledelse af Rawlings gennem udvalg udpeget af manden selv. Ligeledes fandt den videre demokratiske reformering af valgsystemet sted i løbet af 1990'erne under administrationer, der i løbet af NDC's første regeringsperiode sad på så komfortabelt et flertal i parlamentet, at man kunne betegne det som en de facto et-parti stat. Naturligvis agerede Rawlings under nationalt og internationalt pres for at gennemføre de nødvendige reformer, men det ændrer ikke på, at det i sidste ende var policies, som han stod som ansvarlig for. Dermed forekommer det plausibelt, at Rawlings både nationalt og internationalt ville blive opfattet som utroværdig, såfremt han ikke rettede sig efter politikker og regler han selv havde indført og tidligere forsvaret. Derfor var han nødt til at følge den logik, som reglerne foreskrev og rette sig efter det. Dermed stod man ved en skillevej efter næsten 20 år med Rawlings ved magten. Det var forventet, at Rawlings fortsat ville spille en rolle i det politiske landskab, mens fremtiden for NDC var mere uvis. Rawlings havde altid været mere populær end sit parti, hvorfor dets fremtid stod hen i det uvisse, efter at Rawlings besluttede sig for at træde tilbage.

5.5. Opsummering

Der er indikatorer på, at den stabile forbedring af demokratiet skyldes en kæde af kausale mekanismer, der tilsammen sikrede en stabil transition og efterfølgende konsolideringsperiode. Evnen til at gennemføre fair og frie valg i 1996 og 2000 på trods af en fortsat dårlig økonomisk situation i samme periode, tyder desuden på en vis robusthed i og institutionalisering af demokratiske praksisser.

Indledningsvis var der tale om, at den pagt, der blev indgået mellem de politiske hovedaktører, sikrede den umiddelbare stabilitet i den post-transitionelle periode. Dette gav tid til, at de ny institutioner og magtstrukturer langsomt begyndte at slå rod eksemplificeret med succesfulde præsident- og parlamentsvalg i 1996. Civilsamfundet, der med indførslen af

konstitutionalisme fik flere handlemuligheder, spillede en fremtrædende rolle i at monitorere valget sammen med Ghana Electoral Commission og har været central for gennemførslen af dette samt det efterfølgende valg i 2000. I forbindelse med sidstnævnte var det springende punkt, om Rawlings – en indædt modstander af multiparti demokrati – ville acceptere NDC's valgnederlag i 2000 og den fredelige overlevering af magten til NPP i 2000. Den endelige beslutning om at træde tilbage begrundes denne forfatter ud fra en stiafhængighedslogik. Der er indikatorer på, at Rawlings blev fanget ind i sin egne beslutninger og policy tiltag i form af oprettelsen af en række demokratiske institutioner, der var blevet styrket med tiden og havde ændret på de eksisterende magtstrukturer. De ny magtstrukturer begrænsede Rawlings muligheder for at beholde magten og var med til at føre til det endelige valg om at træde tilbage, da resultatet af præsident- og parlamentsvalgene i 2000 stod klart. Ghana fik ved det demokratiske valg i 2000 for første gang i næsten 20 år en ny leder. Spændingen gik nu på om den positive udvikling, som Ghana havde oplevet i udbygningen af demokratiske institutioner, ville blive videreført af den nye NPP-administration ledet af præsident John Kufuor. Der var dog *"plads til håb idet folket ydede en vedvarende indsats for at styrke demokratiet"* (Oquaye, 2000: 78). Dette til trods var det institutionelle fundament, som demokratiet hvilede på, fortsat skrøbeligt ved udgangen af det 20. århundrede.

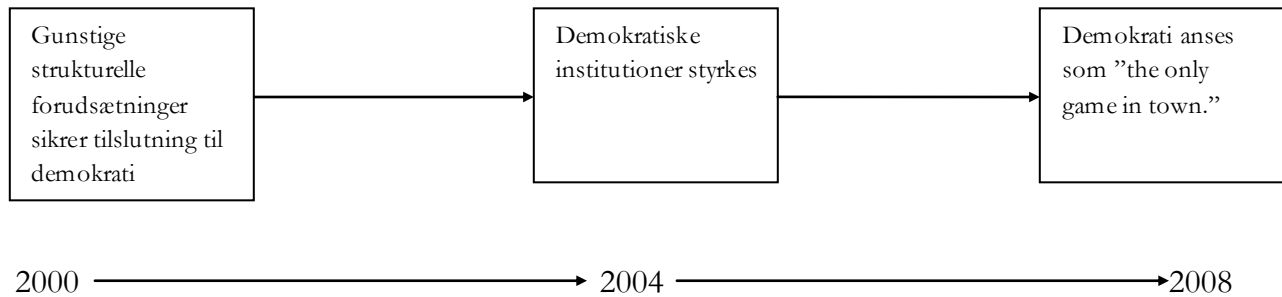
6. Delanalyse 3: Demokratiet institutionaliseres 2000 – 2010

De forrige kapitler har identificeret og analyseret strukturer og politiske aktørers rolle i transitionen og demokratiseringsprocessen frem til landet første demokratiske overleveringen mellem konkurrerende partier siden Rawlings magtovertagelse i 1981. Efter valget i 2000 stod Ghana for første gang i næsten 20 år med en ny leder. Der var af samme grund berettiget bekymring om, hvorvidt det nye parti ved magten ville søge at udbygge de demokratiske institutioner, der havde taget form i de foregående 8 år, eller om NPP havde til sinde at rokke ved de eksisterende magtstrukturer. Man havde efter en ujævn start i 1992, formået at afholde valg, der i tilfredsstillende grad levede op til kriterierne for fair og frie valg, men stod fortsat overfor begrænsninger i form af dybt indgroede klientelistiske netværk. Hypotesen for den tredje og sidste delanalyse er som bekendt:

H3: Styrkelse af demokratiske institutioner samt politiske nøgleaktørers accept af demokratiske praksisser har bevirket en fastholdelse af demokratiseringen af Ghana siden år 2000.

Ligesom det har været tilfældet i de to forrige analysekapitler, vil også dette kapitel afdække de kausale mekanismer, der har gjort dig gældende i samspillet mellem struktur og aktør. Der vil blive lagt særligt vægt på betydningen af de nye demokratiske strukturer påvirkning af de politiske aktørers handlemuligheder. Det vil i den forbindelse blive argumenteret for, at den flerårige erfaring med demokrati har bevirket, at der på aktørniveau er sket institutionalisering af demokratiske praksisser således, at både nøgleaktører, men også folket generelt er blevet mere positivt stemt overfor demokrati. Samtidig har de indgroede praksisser, jævnfør stiafhængighedslogikken, bevirket at nye policies og reformer blev gennemført med det liberale demokratis præmisser som udgangspunkt. Den samtidige økonomiske fremgang i perioden bør bestemt ikke afskrives som en strukturel forklaring på tilfredsheden med det eksisterende politiske system. Forrige kapitel synliggjorde Ghana Electoral Commissions betydning for gennemførelsen af succesfulde valg i 1996 og 2000, og den kontinuerlige forbedring af demokratiske standarder i landet. I den forbindelse vil det naturligvis være centralt at inddrage den videre udvikling af Ghana Electoral Commissions rolle i forhold til afholdelsen af valgene i 2004 og 2008 og afmonteringen af potentielt sprængfarlige situationer i forbindelse med disse.

Figur 9: Kausalmodel 2000 – 2008

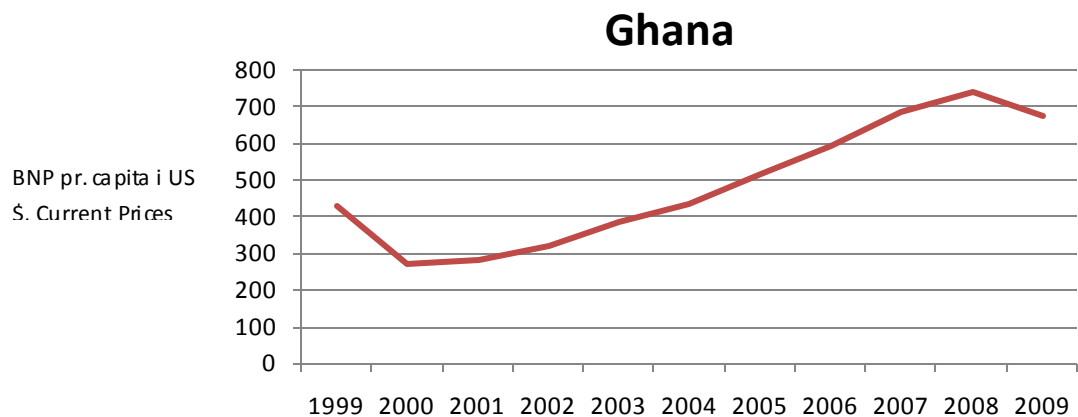
Dette kapitel vil samtidig udgøre sidste led i den kausalitetskæde, som i den samlede analysemodel forbinder den forklarende variabel, i form af aktørers strukturelt betingede valg, med den uafhængige variabel i form af Ghanas demokratisering. Fremgangsmåden i dette kapitel vil være den samme som i det foregående, idet kapitlet vil deles op to underperioder, der hver især leder op til valget i henholdsvis 2004 og 2008. Ligeledes vil valgene blive gennemgået i dybden, idet det er ved disse lejligheder, at svagheder eller styrker i de demokratiske institutioner ofte bliver tydeliggjort.

6.1. Op til 2004

6.1.1. Strukturer faktorer

Kufuor overtog i 2000 magten over et land, hvis økonomiske situation fortsat lod meget tilbage at ønske. De moderate vækstrater på mellem 4 % og 5 % i løbet, stagnerede kort omkring årtusindeskiftet på grund af makroøkonomiske ustabilitet i kølvandet på den ghanesiske møntfod Cediens kollaps (EIU, 2007: 30). Samtidig faldt BNP pr capita til kun \$ 270 (Kilde: IMF). Langsomt men sikkert begyndte økonomiske forårstegn dog at vise sig for den enkelte ghaneser og landet generelt.

Figur 10: Udvikling i Ghanas BNP pr. capita 2000 – 2008

Kilde: IMF

Socioøkonomiske forbedringer blev således mærkbare under Kufuors første regeringsperiode. For første gang i landets historie steg minimumslønnen til mere end 1 \$ i timen. Baggrunden for den forbedrede økonomi skal findes i en stigning i udenlandske investeringer i landet (FDI) fra et årligt gennemsnit på \$ 118 mio. i perioden 1990 – 2000, til \$ 139 mio. i 2004 (UNCTAD, World Investment Report 2008). Desuden opnåede Ghana i juli 2004 omfattende afskrivninger i sin udenlandsgæld gennem IMF's og Verdensbankens Heavily Indebted Poor Countries (HIPC) initiativ (PRS, 2004: 14). Der var dog fortsat også negative tendenser at spore. Korruption udgjorde en massiv udfordring, vedblev med at være et problem under NPP's første periode ved magten, uden at problemet dog nåede samme omfang, som det var tilfældet under Rawlings styre (PRS, 2004: 14). I befolkningen var der dog udbredt enighed om, at problemet var alvorligt, især hvad angik de politiske partier, hvis organisationsapparat blev anset som korrupte i større eller mindre grad af 80 % af befolkningen (CDD, 2005a: 27). Samtidig havde regeringen arvet kroniske underskud på de offentlige budgetter, der havde været et alvorligt problem op gennem 1990'erne. Om end det ikke lykkedes at opnå overskud på budgetterne fik man med underskud på et til fire procent af BNP begrænset tabet (Kilde: IMF). Samlet set var Ghana frem til 2004 fortsat solidt placeret i gruppen af lavindkomst lande, om end de økonomiske indikatorer i form af stigninger i BNP pr. capita og solide vækstrater. Netop solide vækstrater øger, jævnfør Przeworski & Limongi (1997), sandsynligheden for demokratiets overlevelse. Denne påstand

synes at nyde støtte forhold til dette speciales case, idet tilslutningen til demokrati i Ghana steg sideløbende med forbedringer i levestandard og på økonomiske nøgleindikatorer til sit højeste niveau på 82 % i 2002. Omend tilslutningen dog faldt en smule igen, var den samlede tilslutning høj i løbet af NPP's første år ved magten (Afrobarometer, 2005a: 1).

6.1.2. Kufuor

Den nye præsident Kufuor markerede et skift væk fra den populistiske og socialistisk inspirerede politik under Rawlings. Kufuor var kendt som en liberal-demokrat, med en forkærlighed for den private sektor og liberal markedspolitik. I sin hidtidige politiske karriere havde Kufuor været knyttet til de partier, der var udsprunget af United Gold Coast Convention, og blev udpeget som vice-udenrigsminister under Kofi Busia's Progress Party regering fra 1969-72. Det var således ikke et ubeskrevet blad, der havde vundet præsidentembedet. Kufuor stod efter sin indsættelse i en situation, hvor det politiske system langt hen af vejen var klynget tæt op på det gamle regime med NDC støtter i mange centrale poster ikke mindst i militæret. Præsidenten iværksatte umiddelbart efter sin indsættelse en strategi, der gik ud på at distancere sig fra Rawlings regime. Derudover oprettede man i 2002 The National Reconciliation Commission (NRC) med det formål at undersøge overtrædelser af menneskerettigheder i Ghana gennem tiderne. Resultaterne viste, at de fleste overtrædelser skete under de skiftende militære styrer, som Ghana havde været underlagt. Særligt PNDC-regimet med Rawlings i spidsen blev fremhævet som et regime, under hvilken overtrædelser havde været særligt talrige. Rawlings og NDC svarede igen ved at kalde processen for en heksejagt (EIU, 2007: 7). En påstand der ikke nødvendigvis var grundløs. Bredere set havde den nye administration dog større problemer end at gøre op med ulovligheder begået under tidligere regimer. De strukturelle begrænsninger som den økonomiske situation lagde på landet, nødvendiggjorde fortsat økonomiske reformer. Dermed var Kufours muligheder for politisk innovation begrænset til policies, der ikke afveg afgørende fra det overordnede mål om makroøkonomisk stabilitet og styrkelse af demokratiske institutioner. Der kan dog argumenteres for, at de reformer, som strukturtilpasningsprogrammer indebar, i det store hele ikke kolliderede afgørende med Kufours egen ideologiske tilgang til økonomisk politik,

om end flere af disse tiltag som eksempelvis sundhedsrelaterede skatter ikke mødte stor opbakning i befolkningen (PRS, 2004: 14). Dermed forekom de strukturelle begrænsninger på Kufour relativt mindre end på Rawlings, hvis grundlæggende ideologi kolliderede med ideologien bag strukturtilpasningsprogrammerne. Kufour fik desuden ros for at lede en regering, der lyttede til folkets ønsker. Dog blev planerne om at oprette en procurement committee for valgkommission i 2003 kritiseret, idet den blev anklaget for at kunne risikere at give en siddende regering lettere mulighed for at udføre valgsvind. Efter offentlig kritik droppede regeringen planerne og var dermed, ifølge Centre for Democratic Development (CDD), med til at fremme demokratisk udvikling i Ghana (CDD, 2003: 2). Omvendt blev Kufours ønske om at udvide antallet af ministerier i 2002 opfattet som et klokkeklart forsøg på at udvide præsidentens patronagenetværk og blev kritiseret af CDD: *"The President no doubt must have many important matters and problems to worry about. But "too few ministers" is most certainly not one of them. Ghana needs fewer, not more, ministers and deputies"* (CDD, 2002c: 15).

6.1.3. Militære aktører

De militære ledere stod efter valget i en situation, hvor den mangeårige garant for varetagelsen af deres interesser havde mistet magten. Med nederlaget til NDC, havde den militære ledelse ikke længere den garanti for at få tilgodeset sine interesser, som man havde haft i PNDC-tiden og under den efterfølgende NDC-regering. Kufuor var klar over risikoen ved at have et sikkerhedsapparat, der havde så historisk stærke bånd til ledende figurer i oppositionspartiet og ønskede i stedet omstrukturere og redefinere militæret til ikke at være en del af noget partiapparat, som det udtryktes i NPPs partiprogram:

"Their main concern will be the survival of the state and the protection of its territorial integrity and its democratic system. They will not be part of party apparatus and they must not be party members. Security service personnel will thus be expected to show absolute neutrality in political conflicts and will be guaranteed secure tenure, subject to normal disciplinary measures." (NPP, 2000: 40)

Efter at have vundet valget i 2000 iværksatte således en proces, hvor sikkerhedsapparatet blev tømt for Rawlings støtter ved en større fyringsrunde (EIU, 2007: 7). Således blev ledende skikkelser i militæret, efterretningsvæsnet og politiet bedt om at tage deres afsked, hvilket gav anledning til stor frustration internt i styrkerne, der anklagede regeringen for en mindre etnisk "udrensning" i ledelsen, der blev erstattet af folk fra Kufours egen stamme (Aning, 2001). Uanset om fyringerne af de ledende figurer, herunder syv generaler, skal anskues som et ønske om at forbedre den civile kontrol med sikkerhedsapparatet eller som et simpelt ønske om at udskifte ledelsen med egne folk, er det dog plausibelt, at den dristige manøvre har haft betydning for stabiliteten efterfølgende. Den videre professionalisering af sikkerhedsapparatet betød, at sikkerhedsapparatet i stigende grad accepterede at være underlagt civil kontrol og skiftede fra sin tidligere funktion som politisk aktør til at varetage en ny rolle som dem, der stod vagt om de demokratiske institutioner. Denne funktion var særligt vigtig i forbindelse med sikring af ro omkring valg handlinger. Af samme grund vil militære ledere fremadrettet ikke indgå som en politisk aktør i analysen.

6.1.4. NDC

NDC stod efter valget overfor en ny udfordring, idet den mangeårige centralisering af magten omkring Rawlings nu skulle redefineres. Det var en almindelig antagelse, at NDC's tab af det parlamentære flertal ved valget i 2000 skulle ses som en protest mod den hidtidige opstillingsform til parlamentet, hvor kandidater blev pålagt de enkelte distrikter af partiets ledelse (CDD, 2004: 10). Lederne af partiet ønskede nu at redefinere partiet som et parti, der havde taget det liberale demokrati til sig og endegyldigt havde sagt farvel til sin autoritære fortid. Udgangspunktet var dog en politisk historie, der var meget kortere end NPPs, idet NDC's institutionelle fundament først blev grundlagt i de tidlige 1990'ere i forbindelse med ophævelsen af partiforbuddet, hvorimod NPP havde en længere historie som en udstikker fra 1950'ernes United Gold Coast Convention og National Liberation Movement. Opgøret med den autoritære fortid indebar en afskaffelse af positioner som formand på livstid, partifader og lignede titler, der centrerede omkring den personkult, der var blevet praktiseret

med Rawlings som leder af partiet. Efter et bittert opgør ved en NDC kongres i 2002 stod det klart, at partiet var fast besluttet på at opbygge og fastholde demokratiske strukturer i partiopbygningen. Således blev de to positioner ”leder” og ”grundlægger” adskilt, således at Rawlings kun besad sidstnævnte, mens en ny leder Olbed Asamoah blev valgt. Dermed havde NDC taget skridt mod intern demokratisering og fraveget den personkult, som havde kendetegnet partiet siden grundlæggelsen (CDD, 2002b: 9 – 10). Disse valg foretaget af NDCs ledelse indikerede, at man internt i parti var begyndt at tage de demokratiske spilleregler til sig.

7.1.5. Demokratiske institutioner

Forbedringer i de demokratiske institutioner fortsatte efter valget i 2000. Den dømmende magt blev af oppositionen beskyldt for at være biased til fordel for den siddende NPP-regering. Betydningen af disse beskyldninger bør dog ikke overdrives, idet sådanne anklager havde været et gennemgående tema for skiftende oppositioner og regeringer over tiden (EIU, 2007: 9). En mere alvorlig anklage gik på dommernes virke, idet domfældelse til tider blev gennemført uden henvisning til grunde for dommerens beslutning. Uafhængigt af disse anklager anmodede den dømmende magt om øgede midler til at varetage de opgaver, som var den pålagt (CDD, 2002a: 4). Ghana Electoral Commissions fortsatte samtidig løbende sit arbejde med at forbedre standarden for afholdelsen af valghandlinger med succes, hvilket de kontinuerligt forbedrede valghandlinger afspejler.

6.2. Valget i 2004

Resultatet af præsidentvalgene, der blev afholdt d. 7. december 2004, var kendetegnet ved ikke at være så tæt som det forrige, idet præsident Kufuor for regeringspartiet NPP vandt 52,45 % af stemmerne mod kun 44,64 % til NDCs John Evans Atta-Mills. I parlamentet vandt NPP 128 sæder, NDC 94 sæder, PNC 4 sæder, CPP 3 sæder mens 1 sæde gik til en uafhængig kandidat (Ghana Electoral Commission). Valgene blev bredt anerkendt som fair og frie af både regionale observatører fra The Economic Community of West African States (ECOWAS) og nationale observatører fra CODEO, ligesom valget fik ros fra adskillige

verdensledere fra blandt andet USA, Storbritannien og Tyskland. På den negative side forekom der dog sporadiske voldelige sammenstød mellem partisympatisører, ligesom et unormalt højt antal af afviste stemmer indikerede, at befolkningen var dårligt oplyst i korrekt stemmeafgivning. Den forbedrede makroøkonomiske situation tilskrives æren for den komfortable valgsejr for NPP (EIU, 2007). Kun få måneder før valget havde Ghana opfyldt kravene for gældseftergivelse under IMF og Verdensbankens Heavily Indebted Poor Countries (HIPC) initiativ, hvilket havde været et centralt mål for Kufour og NPP-regeringen. Derudover kan det ikke afvises, at de utallige menneskerettighedskrænkelser, som The National Reconciliation Commission (NRC) havde tilskrevet Rawlings og PNDC-regimet, kan have haft betydning for det markante valgnederlag til NDC. Optakten og gennemførelsen af 2004-valget synliggjorde et sammenfald i de to dominerende partier strategier og interesser. NPP, der havde en årelang tradition for intern demokratisering i partiorganisation, stod ikke længere alene med dette ønske. NDC ønskede at gøre op med den personkult, der omgærede partiet, og iværksætte en demokratisering af sine partistrukturer. Valget i 2004 var dermed det første valg, hvor begge de centrale politiske partier også indadtil omfavnede de demokratiske idealer.

6.3. Op til 2008

6.3.1. Strukturelle faktorer

Ghanas makroøkonomisk fortsatte, som det fremgår af ovenstående figur, sine forbedringer efter 2004. En af hovedårsagerne til dette skal findes i en markant stigning i de udenlandske investeringer i landet til \$ 855 mio. i 2007, en flerdobling i forhold til den økonomiske situation, som gjorde sig gældende ved magtovertagelsen i 2000 (UNCTAD, World Investment Report 2008). NPP havde udvist sikker økonomistyring, og den makroøkonomiske stabilitet, som kendetegnede landet efter 2004, gav regeringen støtte blandt vælgerne. Efterhånden som valget i 2008 nærmede sig, faldt Ghana, ligesom andre afrikanske lande, offer for den globale økonomiske krise, der ramte større som mindre

økonomier på verdensplan. De positive makroøkonomiske resultater man havde vænnet sig til siden 2000, var ikke længere så markante og den ghanesiske økonomi, der ellers var blevet forbedret, stagnerede (Gyimah-Boadi, 2009: 139). Samtidig var budgetunderskuddet, der ellers var blevet bremset i løbet af NPP's første regeringsperiode, vokset til hele 18 % af landets samlede BNP i 2008. De positive økonomiske resultater, som Ghana oplevede under Kufuors første periode som præsident, gjorde at Kufuor ikke var udsat for samme begrænsninger i sin valgmuligheder, som det havde været tilfældet for Rawlings.

6.3.2. Politiske aktører

De politiske partiers interne udvikling i tiden fra 2004 til 2008 kan bruges til at sige noget graden af demokratisk institutionalisering i samme periode. NPP kæmpede med flere udfordringer i løbet af sin anden periode ved magten. For det første blev de positive makroøkonomiske indikatorer, som regeringen hidtil havde været vant til, afløst af mindre flatterende nøgletal og frygt for konsekvenserne af den global krise, der havde ramt verden. Der var utilfredshed i befolkningen med effekten af de liberale markedsreformer, der var blevet videreført af NPP-regeringen (Afrobarometer, 2005b: 2). Samtidig kæmpede NPP også med anklager om korruption internt i partiet, der gav partiet et negativt image i befolkningen (Afrobarometer, 2008). Endelig var der opstået intern splittelse i partiet i forbindelse med primærvalgene, hvor kampen om posten som partiets præsidentkandidat skabte gnidninger i partiet. Disse gnidninger manifesterede sig til tider også på distriktsniveau, hvor uenighed om kandidater til parlamentet skabte problemer (CODEO, 2008a: 2). NPP ligesom NDC havde undergået en demokratisering af partistrukturerne siden stiftelsen i 1992. Trods de positive aspekter, som den interne demokratisering havde bragt med sig, kan den demokratiske struktur samtidig have faciliteret interne diskussioner i en grad, så det har tappet ressourcer fra det egentlige formål frem mod valget. Den nye præsidentkandidat for NPP, Nana Akuffo Addo, måtte overfor disse udfordringer bruge meget energi på at skabe ro internt i partiet, og sekundært tage hånd om den politiske issues, som man ønskede at profilere sig på. Af de nævnte faktorer fremhæves den økonomiske

situation, som den mest alvorlige udfordring for et genvalg til regeringspartiet (Whitfield, 2009b: 634 – 635).

Det konkurrerende parti NDC kunne heller ikke helt sige sig fri for intern uro i forbindelse med valg af præsidentkandidat og kandidater til parlamentet. Således pegede CDD på at NDC's interne demokratisering, der var påbegyndt ved partikongressen i 2002, havde udviklet sig problematisk. Partiet var efter valgnederlaget i 2000 blevet opsplittet i en pro-Rawlings fløj og en anti-Rawlings fløj, en splittelse der fortsat bestod frem mod valget i 2008 (Elischer, 2008: 188–189). Den interne konkurrence om positioner indenfor partiet var degenereret til, under partikongressen i 2002, at inkludere trusler, brug af fysisk vold og hærværk mod valgmateriale. Blandt andet blev Rawlings beskyldt for at fremsætte maskerede trusler mod medlemmer af sit eget parti (CDD, 2005b: 10 – 11). John Evans Atta-Mills, der ved partikongressen det følgende år for tredje gang blev valgt som NDC's præsidentkandidat til det fortkommende valg, formåede dog at balancere opponerende kræfter internt i partiet og dermed sikre ro frem mod valget. De respektive partiers forhold til intern demokratisering er et billede på partiets forhold til demokratiske procedurer generelt, forstået på den måde at partier, som er demokratiseret internt, også accepterer demokrati som "the only game in town" (Elischer, 2008: 196). Dette giver samtidig en god indikator på hvor indgroet demokratiet efterhånden er blandt de ledende politiske aktører, og hvor stor betydning valgene om at demokratisere internt har haft for den videre udbygning af demokratiet. At dømme ud fra de respektive partikongresser tyder det på, at NPP i højere grad end NDC var blevet demokratiseret illustreret ved deres accept og tilrettelæggelse af strategier med den demokratiske politiske kontekst for øje.

6.3.3. Civilsamfundsaktører

Civilsamfundet iværksatte i perioden mellem 2004 til 2008 flere tiltag for at styrke den demokratiske politiske kultur i Ghana. Centrale civilsamfundsaktører udviste en klar interesse i at støtte valgkommissionen i dens arbejde. Eksempelvis lagde Institute of Economic Affairs (IEA) en betydelig indsats dagen for at promovere issue-orienterede

snarere end personlighedsorienterede valgkampe, mens Institute for Democratic Governance (IDEG) arbejdede for at skabe en platform for interaktion mellem vælgere og kandidater, for derigennem dels at øge den interpersonelle tillid mellem disse to grupper og dels at foregribe eventuelle antræk til vold efter offentliggørelsen af det endelige resultat. Samtidig varetog CODEO observatøropgaver i forbindelse med valgene og optakten til disse, hvor de lagde en proaktiv indsats i at træne observatører (Abdulai & Crawford, 2010: 37). Dermed medvirkede civilsamfundsaktører til at holde de politiske partier ansvarlige for at leve op til de demokratiske spilleregler. Indsatsen, som civilsamfundsaktører ydede for styrkelsen af demokratiske institutioner, understøttes af EU's observatørhold, der fremhævede civilsamfundet, som en nøglefigur i forklaringen af den ultimativt fredelige valghandling i 2008 (EUEOM, 2009, 25). Med enkelte undtagelser har medierne, særligt de privatejede, taget opgaven som uafhængige formidlere til sig og har prioritet en balanceret nyhedsdækning i forhold til de politiske partier.

6.3.4. Demokratiske institutioner

Op til valget i 2008 var vælgerregisteret endnu engang under kritik. Valgkommissionen havde ikke foretaget en opdatering af registeret i 4 år, og da opdateringsprocessen endelig gik i gang, blev tidsfristen kritiseret for at være for kort og processen for ugenomsigtighed. Formanden for valgkommissionen arbejdede som sædvanlig utrætteligt for at sikre gennemførelsen af et fair og frit valg¹⁰. Kampagner var mere policybaserede end det tidligere havde været tilfældet. Der var således for første gang nogensinde tv-transmitterede debatter indbyrdes mellem præsidentkandidaterne og mellem de respektive vice-præsidentkandidater. Kommentatorer fremhævede, at dette var et tegn på et skifte fra fortrinsvis etnisk betingede valg over mod mere policyorienterede valg (Commonwealth Secretariat, 2009: 9). Som det vil vise sig i nedenstående, var denne forudsigelse ikke helt forkert. Nana Akuffo Addo og NPP's strategi op mod valget var at føre en kampagne, der skulle overbevise vælgerne om, at NPP havde opnået mere på governanceområdet, end NDC havde gjort under deres tid ved magten i 1990'erne (Dadie, 2009: 644). Dette var centralt, idet man dermed i højere grad

¹⁰ Samtale med personale på den Danske Ambassade i Accra, Ghana i perioden 01/02/2009 – 31/07/2009

end tidligere konkurrerede om magten på baggrund af holdninger og meritter frem for udemokratiske midler. Samtidig var det endnu en indikator på, at de politiske aktører efterhånden havde integreret demokratiske spilleregler ind i deres respektive strategier. På menneskerettighedsområdet udviste Commission for Human Rights and Administrative Justice (CHRAJ) større uafhængighed, end det tidligere var set. I maj 2006 fremlagde kommissionen deres indledende undersøgelser af præsident Kufours rolle i forbindelse med korruptionsanklager. Præsident Kufuor stillede sig til rådighed for CHRAJ, om end dette ikke nødvendigvis skal ses som et frivilligt initiativ. GHRAJ havde jævnfør grundloven og speciallove ret til at indkalde hvem som helst til at vidne for kommissionen (CDD, 2006: 4). Om end sagen endte med en fuldstændig rensning af præsidenten, viste sagen, hvordan forholdet mellem de demokratiske institutioner og de politiske hovedaktører havde ændret sig over årene og hvordan de centrale aktører gennem deres accept og efterlevelse af de nye institutioner styrkede demokratiet. Under NDC's regeringstid havde Rawlings således ved flere lejligheder underkendt CHRAJ's kendelser og rensset medlemmer af sin regering for korruptionsanklager fremfor at samarbejde med kommissionen.

6.4. Valget i 2008

Konteksten som optakten til det ghanesiske valg blev vurderet i var alvorlig. Valg i andre afrikanske lande havde kort tid forinden haft skuffende efterspil. Valget i Kenya i 2007 var uventet endt blodigt og uden endegyldigt resultat, ligesom det også havde været tilfældet i Zimbabwe tidligere i 2008, mens valget i Nigeria i 2007 havde været omgærdet af åbenlys valgsvindel. Internationale medier ville med disse mislykkede valg handlinger in mente afsige sin dom over Ghanas 2008 valg (Whitfield, 2009b: 622). Valget i 2008 var særligt i det henseende, at det udgjorde en central indikator på demokratiets modstandsdygtighed i Ghana. Dels fordi valget, jævnfør Huntingtons (1991a: 266 – 267) kriterie for et konsolideret demokrati, udgjorde den anden konsekutive overlevering af magten mellem de to store partier, og dels fordi valgresultatet var usandsynlig tæt, hvilket stillede krav til taberens accept af demokratiets spilleregler. Af disse grunde vil der blive dvælet ekstra ved dette valg. Præsident- og parlamentsvalg blev afholdt d. 7. December 2008. Ligesom det havde været tilfældet ved flere tidligere valg, var kapløbet om præsidentembedet tæt. Ingen vinder kunne

udnævnes efter første valgrunde var overstået, idet NPP's Akuffo-Addo fik 49,13 % af stemmerne mens Atta-Mills fik 47,92 % (Ghana Electoral Commission). Dermed havde ingen af kandidaterne opnået over 50 % af stemmerne. Anden valgrunde blev et tæt opgør, hvor NDC's kandidat John Evans Atta-Mills snævert slog NPP's kandidat Nana Akufo Addo efter at have været bagud i første runde. Det tætte opgør førte til protester og en yderligere gen-afstemning i Tain-distriktet, hvis valgresultater var blevet annulleret efter første runde på baggrund af valgsvindel. Her valgte NPP, på trods af tidligere at have svoret at kæmpe bittert for sejren i Tain, at boykotte valget i distriktet, hvorefter NDC og Atta-Mills kunne kåres til vinder af valget. Parlamentsvalget var heller ikke uden uregelmæssigheder, idet den indledende fordeling af mandater lød på, at NDC vandt 114 sæder, NPP 104 sæder, PNC 2 sæder, CPP 1, 4 sæder til uafhængige kandidater sæde og to sæder ubesatte grundet uregelmæssigheder i forbindelse med valgbehandlingen i de givne distrikter. Dermed kunne NDC ikke alene mønstre et flertal og måtte i forbindelse med formuleringen af deres politik tage hensyn til det mindre parti People's National Convention (PNC), der havde erklæret deres støtte til NDC. Slutligt faldt fordelingen af de sidste mandater, samt et genvalg i et enkelt distrikt, dog ud til NDC's fordel således at NDC med 115 mandater nu råder over et absolut flertal i parlamentet. Begge valg blev af nationale- og internationale valgobservatører vurderet som fair og frie. CODEO hæftede sig ved at valgbehandlingen var forløbet tilfredsstillende, på trods af enkelte voldelige episoder. Omvendt hæftede de sig ved, at der fortsat var problemer med oppustede vælgerregistre og fastslog, at dette var en problematik, som der måtte tages hånd om (CODEO, 2009: p. 2 – 3). Internationale valgobservatører roste desuden den dømmende magt og sikkerhedsapparatet for deres upartiskhed, hvilket havde medvirket til en transparent valgbehandling (EUEOM, 2009: 4). Desuden tyder valgdata på, at tribal voting, som traditionelt havde afgjort valg i Ghana, som minimum var blevet udfordret i 2008. Det var på forhånd forventet, at NPP ville hente mange stemmer i Ashanti-regionen, mens det samme ville gøre sig gældende for NDC i Volta-regionen. Desuden var det forventet at de præsidentielle kandidater ville trække store stemmeandele fra de områder, som de stammede fra. Disse udgjorde for NPP's vedkommende den østlige region og for NDC's vedkommende den centrale region. Disse

forventninger blev kun delvist mødt. Resultaterne fra Ashanti- og Volta-regionen var som forventede, mens billedet var mere uklart i de to øvrige regioner, hvor de forventede valgsejre ikke blev så store som forventede¹¹. Dette kunne tyde på, at de partiernes fokus på issues i deres valgkampe, havde haft betydning for grundlaget hvorpå valget blev afgjort, hvilket endnu engang indikerer hvilken betydning, de politiske aktørers beslutninger om at styrke de demokratiske institutioner har haft for Ghana demokratisering.

6.5. Delkonklusion

Med Kufours accept af valgnederlaget i 2008, stod Ghana styrket tilbage efter at have gennemført fem på hinanden følgende demokratiske valg. Samtidig var magten for anden gang på demokratisk vis blevet overleveret mellem de konkurrerende partier New Patriotic Party og National Democratic Congress. Dette kapitel har vist, at de demokratiske praksisser efterhånden er blevet accepteret og integreret i de politiske hovedaktørers strategier, hvilket har styrket demokratiet i en grad, så det efterhånden nærmer sig betegnelsen "the only game in town". Civilsamfundet stod fortsat, på trods af ressourcemæssige begrænsninger, vagt om demokratiet og holdt de øvrige aktører til regnskab ud fra demokratiske parametre. Valgkampen i 2008 var kendetegnet ved at være centreret om politiske issues snarere end om de traditionelle stammetilhørsforhold, der traditionelt havde været den dominerende faktor i ghanesiske valg. Dette indikerer, at de nye magtstrukturer og spilleregler, som demokrati indebærer, efterhånden blevet institutionaliseret og almindeligt accepteret af de politiske hovedaktører. En central demokratisk institution har været Ghana Electoral Commission, hvis formand, Dr. Kwadwo Afari-Gyan, har arbejdet utrætteligt på at sikre gennemførslen af fair og frie valg, en indsats der trods enkelte utilstrækkeligheder har været en succes, jævnfør den internationale ros af Ghanas valg i de sidste mange år. Der er belæg for at hævde, at det, der muliggjorde gennemførslen af to fair og frie valg i 2004m og 2008 var en kombination af interesser blandt centrale aktører, der alle orienterede sig mod de demokratiske spilleregler og accepterede dem som fælles udgangspunkt. Den strukturelle dimension skal i den

¹¹Uddrag af samtaler med personale på Den Danske Ambassade i Accra I perioden 1/2/2009 - 31/7/2009

forbindelse ikke underdrives, idet den skrøbelige – og i de senere år forbedrede – økonomi har nødvendiggjort en efterlevelse af krav om reformering og demokratisering fra internationale donorer og kreditinstitutioner.

7. Konklusion

Baggrunden for dette speciale var en grundlæggende undren over at Ghana, modsat en række andre afrikanske lande, har formået at fastholde og udbygge demokratiet efter den succesfulde overgang til civilt styre i 1992. Andre afrikanske lande har typisk haft dårlige erfaringer med demokrati og længere perioder med civilt styre har hørt til sjældenhederne på kontinentet. I det omfang demokratiske transitioner har fundet sted, har resultatet ofte været skin-demokratier, der på ingen måde har kunnet leve op til et prædikat som demokrati målt ud fra politisk og civile rettigheder i landet. Indledningsvis blev der gjort rede for centrale begreber indenfor demokratiteori for derigennem at identificere graden af Ghanas demokratisering. Ud fra en simpel vurdering foretaget på baggrund af kvalitative kriterier, blev det fastslået at Ghanas demokrati, som det ser ud på nuværende tidspunkt, kan betegnes som værende konsolideret. Denne indledende klassificering af Ghanas demokrati blev foretaget som en optakt til caseudvælgelsen, hvori en overordnet sammenligning af Ghana og en række typiske afrikanske lande blev foretaget. Formålet var at afdække grundlaget for valget af Ghana som case, samt at fremhæve fordelene ved beslutningen om et enkelt-case studie i den senere analyse. Lighederne mellem landene gjorde at undersøgelsen tilnærmede sig et Most Similar Systems Design, hvor det blev afklaret om forskelle på den afhængige variabel, demokratiets kvalitet målt ud fra Freedom House Ratings, kunne forklares ud fra gængse forklaringer på demokrati eller mangel på samme på et overordnet strukturelt niveau. Faktorerne, der blev undersøgt inkluderede økonomisk niveau, tilstedeværelsen af neopatrimonialisme, kolonial arv, demografiske faktorer og endelig kulturelle faktorer som politisk kultur og religion. På den afhængige variabel adskiller Ghana sig markant fra de øvrige lande ved, over en længere periode, at have udbygget sine politiske og civile rettigheder til det konsoliderede demokrati, som det anses for i dag. Undersøgelsen af strukturelle forklaringer tydeliggjorde, at man ud fra en sammenligning på tværs af lande ikke kan sige noget brugbart om baggrunden for Ghanas bevægelse mod – og fastholdelse af – demokrati. Der var således ingen klare tendenser eller klar støtte til nogen af forklaringerne, hvorfor intet brugbart kunne konkluderes om Ghanas demokratisering på så overordnet et plan. Det var derfor tydeligt, at en forklaring skulle findes et andet sted.

Ønsket var således at antage en anden, mere aktørcentreret, tilgang til analysen, der skulle behandle processerne bag Ghanas demokratisering. Dermed var der dog ikke tale om, at strukturer skulle negligeres fuldstændig som en faktor, der kunne bidrage med forklaringer, i besvarelsen af den overordnede problemstilling. Tværtimod var erkendelsen, at aktører ikke handler og træffer valg i et tomrum uden påvirkning fra omverden, og at det derfor var nødvendigt at tage højde for de strukturer, som aktører agerer under. Ønsket om at foretage en aktørorienteret analyse af historiske processer blev operationaliseret ved at kombinere Karls (1990) ”structured contingency”-approach med en overordnet analyse ramme baseret på process tracing. Dermed var der lagt op til, at forklaringen skulle findes på aktørniveau i en analyse af historiske processer, hvor kausale mekanismer sammen med stiafhængighed kun tilbyde forklaring på problemstillingen.

Analysen blev delt op i tre subanalyser, der hver især koncentrerede sig om en tidsmæssigt afgrænset periode adskilt baggrund af definerende øjeblikke. Til hver delanalyse var der knyttet en hypotese, der i forening med de øvrige hypoteser ville tilbyde et samlet svar på den overordnede problemstilling. Den første delanalyse behandlede den præ-transitionelle periode fra militærkuppet i 1981 frem til overgangen til civilt styre i 1992. Hypotesen, der knyttede sig til denne delanalyse, fokuserede på aktører og strukturer og deres indbyrdes interaktion som elementer, der havde betydning for Ghanas overgang til demokrati. Hypotesen lød:

H1: Pres fra både interne og eksterne aktører kombineret med strukturelle begrænsninger på regeringens valgmuligheder havde afgørende betydning for indgåelsen af en pagt mellem politiske nøgleaktører om indførelsen af demokrati i Ghana.

Til denne hypotese var der knyttet en række forventninger til kausale mekanismer. Således var det forventet, at strukturelle omstændigheder begrænsede daværende præsident Rawlings valgmuligheder, således at han ikke havde mange andre muligheder end at iværksætte liberale markedsreformer efter pres fra fra det internationale samfund. Det var dernæst forventet, at liberaliseringen af økonomien førte til yderligere krav fra civilsamfundet om liberalisering af det politiske system. Det var så ventet, at dette pres fra civilsamfundet, støttet af det internationale samfund førte til demokrati som resultat af en pagt mellem de centrale

politiske aktører. Den anden delanalyse behandlede tiden med civilt styre under de første to administrationer ledet af National Democratic Congress i årene 1992 frem til landets første demokratiske overlevering af magten mellem konkurrerende partier i 2000. Hypotesen for denne delanalyse lød:

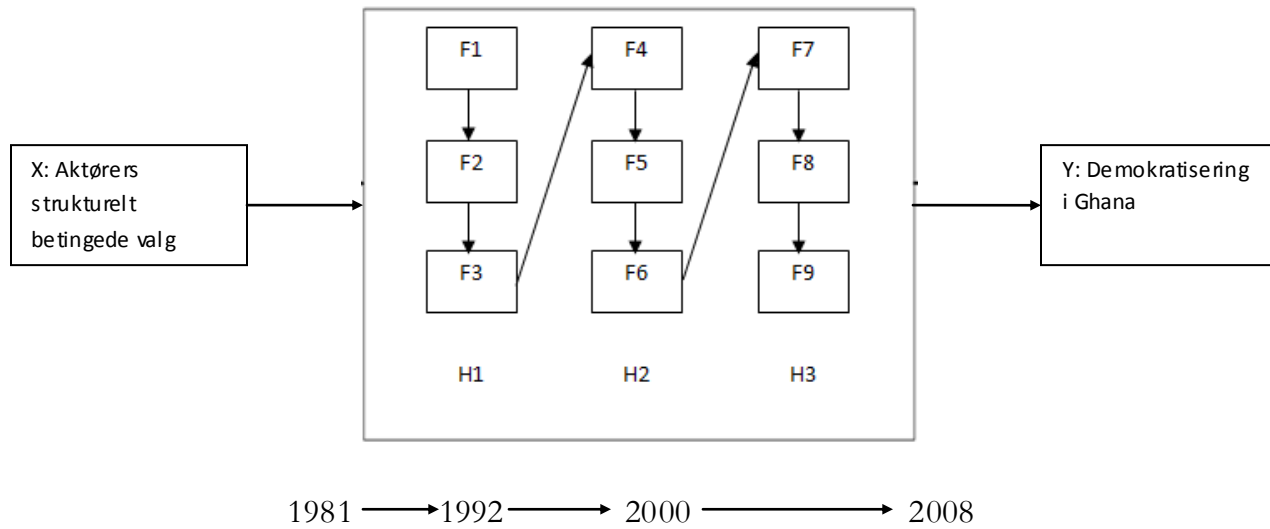
H2: Tilfredshed med pagtens fordele blandt nøgleaktører forbindrede et hurtigt tilbageslag til autoritarisme, hvorefter institutionaliseringen af demokratiske praksisser langsomt begyndte.

Således var forventningen, at pagten mellem de centrale aktører sikrede den post-transitionelle stabilitet, hvorefter de institutionelle ændringer og nye magtstrukturer, der blev en realitet i forbindelse med transitionen, begyndte at rodfæstes langsomt. Omfanget af den institutionalisering af demokratiet, der var foregået i perioden, fik sandsynligvis konsekvenser for den fredelige overlevering af magten til oppositionspartiet i 2000. Således forventedes det, at Rawlings beslutning om at træde tilbage skyldtes nødvendigheden af at følge logikken bag et politisk system, som han selv havde været med til at lægge grundstenene for. Den tredje og sidste delanalyse behandlede de efterfølgende otte år under National Patriotic Party frem til landets anden demokratiske overlevering af magten tilbage til National Democratic Congress. Hypotesen for tredje delanalyse lød:

H3: Styrkelse af demokratiske institutioner samt politiske nøgleaktørers accept af demokratiske praksisser har bevirket en fastholdelse af demokratiseringen af Ghana siden år 2000.

Som det var tilfældet med de to øvrige hypoteser, havde denne sidste hypotese forventninger til kausale mekanismer tilknyttet. Forventningerne var, at forbedrede strukturelle, læs økonomiske forudsætninger, styrkede tilslutningen til demokratiet i befolkningen og eliten, hvilket førte til en styrkelse af de demokratiske institutioner som ville være tydeligt i forbindelse med valghandlingerne. Ved landets anden overlevering af magten i 2008 var forventningen at man kunne tale om at demokratiet var så indgroet, at det kunne omtales som the only game in town. Tilsammen udgør disse, samt de ovenfor beskrevne, hypoteser og tilknyttede forventninger, én samlet analysemodel, der ønsker at sandsynliggøre hvorledes en kæde af begivenheder tilsammen kan have haft indflydelse på Ghanas demokratisering.

Figur 11: Samlet analysemodel

Analysemodellen og forventningerne blev derefter brugt til at analysere empirien, hvilket ledte til følgende resultat. Første delanalyse viste, at strukturelle begrænsninger spillede en rolle i forhold til PNDC-regerings handlemuligheder efter Rawlings magtovertagelse i 1981. Rawlings måtte meget mod sine erklærede ideologier iværksætte liberale reformer på det økonomiske område, få år efter at han var kommet til magten. Dette synliggjorde samtidig den indflydelse som internationale aktører, som IMF og Verdensbanken havde på Ghanas politiske elite og dermed den økonomiske politik i den periode. De liberale strukturtilpasningsprogrammer gjorde at civilsamfundsaktører, der indeholdt mange prodemokratiske grupper, øjnede en mulighed for at lægge retorisk pres på Rawlings efter i en lang periode at have nægtet enhver dialog med regimet. Samtidig blev en anden vigtig aktør i ghanesisk politik, de militære ledere, holdt under skarp kontrol af Rawlings. Dette skete gennem en forbedring af disciplinen og det militære hierarki gennem en omfattende professionalisering af de væbnede styrker. I sidste ende besluttede Rawlings sig for at indgå en pagt med de centrale politiske aktører, hvilket førte til den endelige transition til civil styre. Pagten forstås i denne sammenhæng som en løsning, hvor der blev taget højde for alle aktørers interesser. Der behøver således ikke være tale om en nedskrevet pagt, forfattet gennem eksplicitte forhandlinger. Civilsamfundet fik sit ønske om civil styre gennem demokratiske valg opfyldt, et ønske som i øvrigt blev delt af det internationale samfund.

Militæret fik forsikringer om udvidet diskretion under den nye forfatning, og endelig vurderede Rawlings, at han ved at have kontrol med processen ikke var i fare for at tabe magten i et demokratisk valg. Der var altså tale om, at en kombination af interesser aktørerne imellem gav mulighed for at overgå til civilt styre. Dermed var hypotesen for den første delanalyse opfyldt.

Med hensyn til anden delanalyse kan det hurtigt sandsynliggøres, at den pagt, der blev indgået mellem de politiske hovedaktører, sikrede den umiddelbare stabilitet i den posttransitionelle periode. De fordele, som de enkelte aktører havde opnået i forbindelse med transitionen, havde de umiddelbart ingen interesse i at afgive igen. Grundloven, der blev vedtaget i 1992 udspecificerede nye magtstrukturer og institutioner, men det var hovedaktørernes efterlevelse af de nye regler, der sikrede den videre demokratisering. Efterhånden som grundloven begyndte at institutionaliseres, ændrede forholdet sig mellem de politiske aktører, idet den politiske opposition fik flere muligheder for at agere på den politiske arena ligesom civilsamfundet fik flere handlemuligheder. Civilsamfundsorganisationers rolle i at monitorere valget sammen med demokratiske institutioner som Ghana Electoral Commission blev vigtigere og vigtigere i forhold gennemførelsen af valget i 1996 samt det efterfølgende i 2000. Evnen til at gennemføre fair og frie valg i 1996 og 2000 på trods af en forsat dårlig økonomisk situation i samme periode, tyder desuden på en vis robusthed i og institutionalisering af demokratiske praksisser. I forbindelse med sidstnævnte var det et ganske centralt spørgsmål hvorvidt præsident Rawlings ville træde tilbage i tilfælde af et valgnederlag til partiet. Denne forfatter vurderer, at Rawlings blev fanget af logikken bag sin egne beslutninger og policy tiltag, som han havde havde forsvaret udadtil i løbet af sin tid ved magten. Således spillede en vis stiafhængighed i policyformuleringen ind og begrænsede Rawlings handlemuligheder.

I den tredje og sidste delanalyse blev det sandsynliggjort, at svagt forbedrede makroøkonomiske indikatorer var med til at fastholde demokratiet gennem en øget tilslutning til demokratiet i Ghanas befolkning. Denne tilslutning afspejlede sig i de politiske partier, der undergik interne demokratiseringer, mest iøjnefaldende i Rawlings parti NDC.

Der synes således at have været sammenfaldende interesser blandt centrale aktører i at rette sig efter de demokratiske spilleregler og acceptere dem som det legitime udgangspunkt for kontestere magten i landet. Denne accept bør dels tilskrives den succesfulde institutionalisering og udbygning af demokratiske institutioner som valgkommission og IPAC og dels civilsamfundets fortsatte arbejde. Således spillede civilsamfundsorganisationer fortsat vigtig rolle i at sikre fair og frie valg gennem overvågelse af valg handlinger i 2004 og 2008. Overordnet markerede valget i 2008 endnu engang, hvor langt udviklingen af de demokratiske institutioner i Ghana er nået. Det generelle billede var at demokratiet var forbedret ovenpå valget. Man formåede endnu engang at overlevere magten fredeligt mellem de to store partier, hvilket indikerer en vis grad af konsolidering af de demokratiske praksisser. De tre delanalyser danner tilsammen billedet af en unik kæde af begivenheder, der kan forklare hvorfor Ghana med sin fortsatte demokratisering har skilt sig ud fra de øvrige lande. Samspillet mellem aktører internt og strukturer i definerende øjeblikke af Ghanas historie og de valg, der blev truffet i forbindelse hermed, har udlagt en kurs, der har været svær at afvige fra, idet den har indsnævret valgmulighederne for aktørers fremtidige valg.

7.1. Overvejelser: Analysedesign og empiri

Det er udover en gennemgang af analysedesign og hovedkonklusioner også relevant kritisk at vurdere brugbarheden og generaliserbarheden af det valgte analysedesign i forhold til specialets problemstilling samt forholde konklusionerne til eksisterende forskning om Ghanas demokratisering. Caseudvælgelsen synliggjorde, at forklaringer på strukturelt niveau ikke var brugbare i forhold til at forklare Ghanas demokratisering, hvorfor det blev besluttet at inddrage forklaringer på aktørniveau. Valget mellem strukturbaserede forklaringer og aktørbaserede forklaringer er ofte et trade-off mellem generaliserbarhed og analytisk dybde. For en fyldestgørende forklaring af de dynamikker, der har gjort sig gældende i Ghanas demokratiseringsproces, har det dog været nødvendigt at foretage en analyse på aktørniveau. Fordelen ved denne tilgang består i muligheden for at gå mere detaljeret til værks og dermed give et mere fyldestgørende svar på specialets problemstillingen. Omvendt er det dog ikke uproblemetiske at anvende det valgte analysedesign. Det kan for det første være svært at

generalisere de konklusioner, der er fremkommet, til andre lande på det afrikanske kontinent. Dette skyldes den unikke kombination af aktører, interesser og strukturelle forudsætninger, som har spillet ind på udviklingen i Ghana. Naturligvis kan der argumenteres for at inddrage yderligere faktorer, end det er tilfældet i dette speciale. Dog kan det ikke foregå i en ramme af process tracing idet undersøgelsen af kausale mekanismer udelukker muligheden for at afprøve flere variable.

Med hensyn til generaliserbarheden af empirien fra analysen til andre lande, medfører analysedesignets fokus på unikke historiske processer og årsagssammenhænge naturligvis begrænsninger på hvor bredt, der kan generaliseres. Der dog til at være belæg for at hævde, at Przeworski og Limongis (1997) antagelse om at demokrati kan besluttes når som helst, holder, og kan appliceres bredt, idet Ghana på ingen måde lever op til det typiske moderniseringsteoretiske dogme om, at velstand fører til demokrati. Desuden har analysen synliggjort vigtigheden af den facon hvorpå en transition bliver besluttet. Det synes tydeligt, at Przeworskis (1988) antagelse om, at en transition har større chancer for at lykkes, såfremt politiske hovedaktører får tilgodeset deres interesser i forbindelse finder støtte i dette speciale. I den forbindelse synes indgåelsen af en pagt, herunder vigtigheden af sikkerhedsapparatets accept af overgangen til civilt styre, at være helt central og et punkt, der kan generaliseres til andre lande på det afrikanske kontinent. Derudover er der grund til at tro, at lande med en stærk tradition for involvering af civilsamfundet i den politiske arena, vil have samme chancer som Ghana for at overgå til demokratisk styre, såfremt de ovenfor nævnte teoretiske indikatorer er til stede. Det bør dog endnu engang henvises til at specialets inddragelse af kun en case, gør at konklusionerne i overvejende grad refererer til den enkelte case og specifikke kendetegn i denne.

Med hensyn til andre forskeres konklusioner om Ghanas demokrati, adskiller dette speciale sig ved sin processorienterede aktøranalyse. Således peger Skaaning på, at Ghanas velfungerende demokrati er knyttet til et lavere niveau af etnicitet i det politiske system, idet sammenfaldet mellem etniske grupper og partier er mindre i Ghana end i andre afrikanske lande, og at de toneangivende partier NPP og NDC, i modsætning til den overvejende del af

afrikanske partier, kan placeres på en politisk højre-venstre akse (Skaaning, 2009: 101). Desuden fremhæves valgene i 2000 og 2008 som nøgletidspunkter, hvor de centrale politiske aktører Rawlings og Kufuor med deres respektive partier, frivilligt trådte tilbage og afgav magten til oppositionspartier, hvorved de skabte præcedens (Ibid.: 102). Uden at tage noget fra disse konklusioner er dette speciale gået et spadestik dybere og har afdækket hvilke motiver i form af personlige interesser og strategier, der har haft betydning for aktørernes valg. Udover specialets centrale fund, kan det slutligt også anfægtes, om den valgte klassificering af Ghana som konsolideret demokrati, er rimelig. Nogle mener, at Ghana på trods af markante fremskridt på demokratiske indikatorer endnu ikke er et konsolideret demokrati (Arthur, 2010; Abdulai et al., 2010). Omvendt finder andre, at Ghana kun overgås af Sydafrika i konsolidering af demokratiske politiske praksisser på det afrikanske kontinent (Hammerstad, 2004: 35 – 39). Hvorvidt det ene eller det andet synspunkt holdes i hævd, rækker det dog ikke ved dette speciales konklusioner om selve processen hen imod det, der, konsolideret eller ej, må betragtes som et demokratisk lyspunkt på et kontinent, hvor demokratiet historisk set har haft svære kår.

Litteraturliste

Abdulai, Abdul-Gafaru and Crawford, Gordon (2010), 'Consolidating democracy in Ghana: progress and prospects?', *Democratization*, 17: 1, 26 — 67

Afrobarometer (2005a), 'Sustained Support for Democracy in Ghana', *Afrobarometer Briefing Paper*, No. 18, August 2005

Afrobarometer (2005b), 'Despite Reforms, Dissatisfaction Persists with Economic Conditions in Ghana', *Afrobarometer Briefing Paper*, No. 19, August 2005

Ake, Claude (1996), *Democracy and Development in Africa*, The Brookings Institution, Washington DC

Alexander, Gerard (2002), *The sources of democratic consolidation*, Cornell University Press

Almond, Gabriel A. & Verba, Sidney (1963), *The Civic Culture*, SAGE Publications Inc

Amponsah, Nicolas (2007), 'Institutions and Economic Performance under the Fourth Republic, 1992 -2002', i Boafa-Arthur, Kwame (red.), *Ghana: One Decade of the Liberal State*, CODESRIA, 2007. Pp. 106–127

Aning, Emmanuel Kwesi (2001), 'Africa Watch. Ghana Election 2000: Implications and significance for the future', *African Security Review*, Vol 10, No 2, 2001

Arthur, Peter (2010), 'Democratic consolidation in Ghana: the role and contribution of the media, civil society and state institutions', *Commonwealth & Comparative Politics*, 48: 2, 203 — 226

Ansah-Koi, Kumi (2007), The Security Agencies and National Security in a Decade of Liberalism', i Boafa-Arthur, Kwame (red.), '*Ghana: One Decade of the Liberal State*', CODESRIA, 2007. Pp. 188-204

Ayee, Joseph R. A. (red.) (1998), "*The 1996 General Elections and Democratic Consolidation in Ghana*", Gold-Type Ltd., Accra

Ayodele, Thompson; Cudjoe, Franklin; Nolutshungu, Temba A., og Sunwabe, Charles K. (2005), 'African Perspectives on Aid: Foreign Assistance Will Not Pull Africa Out of Poverty', *Cato Economic Development Bulletin*, No. 2 September 14 2005, Cato Insitute

Barro, R.J. (1999), 'Determinants of Democracy', *The Journal of Political Economy*, 107(6), pp. 158 – 183

Bennett, Andrew (2006), 'Stirring the Frequentist Pot with a dash of Bayes', *Political Analysis*, 14:3 (2006): pp. 339-344

Boahen, Albert Adu (1989), '*The Ghanaian Sphinx: Reflections on the Contemporary History of Ghana, 1972 - 1987*', Accra: Ghana Academy of Arts and Sciences.

Boahen, Adu (1995), "A Note on The Ghanaian Elections", *African Affairs*, Vol. 94, pp. 277-280

Bratton, Michael og Van de Walle, Nicolas (1994), 'Neopatrimonial Regimes and Political Transitions in Africa', *World Politics*, Vol. 46, No. 4 (Jul., 1994), pp. 453-489

Bratton, Michael og van de Walle, Nicolas (1997), *Democratic Experiments in Africa. Regime Transitions in Comparative Perspective*, Cambridge University Press, USA

Büthe, Tim (2002), 'Taking Temporality Seriously: Modeling History and the Use of Narratives as Evidence', *American Political Science Review* 96 (3): pp. 481-493.

Center for Democratic Development (2002a), 'Annals of Constitutionalism', *Democracy Watch*, Volume 3, No. 1, March 2002

Center for Democratic Development (2002b), 'In the Annals of Governance', *Democracy Watch*, Volume 3, No. 2 & 3, September 2002

Center for Democratic Development (2002c), 'In the Annals of Governance', *Democracy Watch*, Volume 3, No. 4, December 2002

Center for Democratic Development (2003), 'In the Annals of Governance', *Democracy Watch*, Volume 4, No. 3 & 4, December 2003

Center for Democratic Development (2004), 'In the Annals of Governance', *Democracy Watch*, Volume 5, No. 1, March 2004

Center for Democratic Development (2005a), 'Political Party Financing in Ghana: Survey Report', *CDD-Ghana Research Paper*, No. 13

Center for Democratic Development (2005b), 'In the Annals of Governance', *Democracy Watch*, Volume 6, No. 3 & 4, September – December 2005

Center for Democratic Development (2006), 'In the Annals of Governance', *Democracy Watch*, Volume 7, No. 1, March 2006

Center for Democratic Development Ghana (2008), 'How Ghanaians Rate The Performance Of The NPP Administration', Afrobarometer Briefing Paper No. 49 June 2008

Chazan, Naomi (1982), 'Ethnicity and Politics in Ghana', *Political Science Quarterly*, Vol. 97, No. 3 (Autumn, 1982), pp. 461-485

Chazan, Naomi (1988), 'Ghana: Problems of Governance and the Emergence of Civil Society', in Diamond, Larry og Linz, Juan Jose (eds.), 'Democracy in Developing Countries', Vol. 2: Africa, pp. 93 – 139, Boulder, Lynne Rienner Publishing

Chege, Michael (1995), 'Between Africa's extremes', *Journal of Democracy*, Volume 6.1

Checkel, Jeffrey T. (2005), '*It's the Process Stupid! Process Tracing in the Study of European and International Politics*', Working Paper No. 26, Oslo: ARENA Centre for European Studies, University of Oslo

Clapham, Christopher S. (1985), '*Third World politics: an introduction*', University of Wisconsin Press

Coalition Of Domestic Election Observers (2008), '*CODEO Report on the Pre-Election Environment for August 2008*', CDD-Ghana

Coalition Of Domestic Election Observers (2009), '*Final Report on Ghana's 2008 Presidential and Parliamentary Elections*', CDD-Ghana

Commonwealth Secretariat (2009), '*Ghana Parliamentary and Presidential Elections 7 December 2008 and Presidential Run-off Election 28 December 2008*', Reports of the Commonwealth Observer Group

Dadieh, Cyril Kofie (2009), '*The presidential and parliamentary elections in Ghana, December 2008*', Black World Studies Program and Department of Political Science, Miami University,

Dahl, Robert (1971), '*Polyarchy: Participation and Opposition*', New Haven: Yale University Press

Dahl, Robert og Tufte, Edward R. (1973), *'Size and democracy'*, Stanford University Press, Stanford, California

Dahl, Robert (1989), *'Democracy and its critics'*, New Haven: Yale University Press

The Economist Intelligence Unit (2007), *'Country Profile 2007: Ghana'*, Patersons Dartford

Elischer, Sebastian (2008), 'Do African parties contribute to democracy? Some findings from Kenya, Ghana and Nigeria', *Afrika Spectrum 43 (2008) 2:175-201*

Eriksen, S. S, (2001), 'The state we're in: Recent contributions to the debate on state-society relations in Africa', *Forum for Development Studies*, vol. 28, no. 2, pp. 289-307

Essuman-Johnson, Abeeku (2007), "Organized Labour and the Liberal State" i Bofo-Arthur, Kwame (red.), *Ghana: One Decade of the Liberal State*, CODESRIA, Zed Books, pp. 205-226

European Union Election Observation Mission (2009), *'Ghana Final Report: Presidential and Parliamentary Elections 2008'*, February 2009

Everson, Stephen (red.) (1988), *'Aristotle: The Politics'*, Cambridge University Press

George, Alexander & Bennett, Andrew (1997), '*Process Tracing in Case Study Research*', Paper presented at the MacArthur Foundation Workshop on Case Study Methods, Belfer Center for Science and International Affairs (BCSIA), Harvard University, October 17-19, 1997.

George, Alexander L. & McKeown, Timothy J. (1985), 'Case Studies and Theories of Organizational Decision Making', *Advances in Information Processing in Organizations* 2: 21-58.

George, Alexander and Bennett, Andrew (2005), '*Case Studies and Theory Development in the Social Sciences*', Cambridge, MA and London, England: MIT Press

Gerring, John (2007), '*Case Study Research: Principles and Practices*', Cambridge University Press

Gyimah-Boadi, E. (1997), 'The Challenges Ahead: Ghana's Encouraging Elections', *Journal of Democracy*, 8: 2, pp. 78-91

Gyimah-Boadi, E. & Asante, Richard (2003), '*Minorities In Ghana*', Commission On Human Rights, Sub-Commission on Promotion and Protection of Human Rights, Working Group on Minorities, Ninth session, 12-16 May 2003

Gyimah-Boadi, E. (2009), 'Another Step Forward For Ghana', *Journal of Democracy*, Volume 20, Number 2 April 2009

Gyimah-Boadi, E. & Attoh, Daniel Armah (2009), '*Are Democratic Citizens Emerging In Africa? Evidence From The Afrobarometer*', Afrobarometer Briefing Paper No. 70, May 2009

Hall, Peter A. & Taylor, Rosemary C. R. (1996), '*Political Science and the Three New Institutionalisms*', Discussion Paper, Political Science Department, Harvard University

Hammerstad, Anne (2004), '*African Commitments to Democracy in Theory and Practice, a Review of Eight NEPAD Countries*', Pretoria: African Human Security Initiative

Handley Antoinette (1999), '*Ghana's transition to democracy in the 1990s: Domestic politics and international factors in democratic development*', Prepared for delivery at the 2008 Annual Meeting of the American Political Science Association, August 28-31, 2008, Department of Political Science, University of Toronto

Handley, Antoinette (2004), '"The World Bank Made Me Do It?" International Factors and Ghana's Transition to Democracy', CDDRL Working Papers, Number 82 May 2008, Center on Democracy, Development, and The Rule of Law

Haynes, Jeff (1999), 'The possibility of democratic consolidation in Ghana', *Democratization*, 6:1, pp. 105 — 122

Haynes, Jeff (2001), '"Limited' Democracy in Ghana and Uganda: What Is Most Important to International Actors: Stability or Political Freedom?', *Journal of Contemporary African Studies*, 19: 2, 183-204

Herbst, Jeffrey (1993), *The Politics of Reform in Ghana, 1982 – 1991*, University of California Press, Berkeley

Heston, Alan & Summers, Robert & Aten, Bettina, *Penn World Table Version 6.3*, Center for International Comparisons of Production, Income and Prices at the University of Pennsylvania, August 2009.

Huntington, Samuel P. (1991a), *The Third Wave: Democratization in the Late Twentieth Century*, University of Oklahoma Press

Huntington, Samuel P. (1991b), 'Democracy's Third Wave', *Journal of Democracy*, vol. 2, no. 2. 1991, pp. 12-34

Hutchful, Eboe (1995), *Structural Adjustment in Ghana*, Copenhagen: Centre for Development Research, Ministry of Foreign Affairs, Copying Centre

Hutchful, Eboe (1997), 'Military Policy and Reform in Ghana', *The Journal of Modern African Studies*, Vol. 35, Nr. 2, pp. 251-278.

Hutchful, Eboe (2003), 'Pulling Back from the Brink: Ghana's Experience', i Cawthra, Gavin og Luckman, Robins (red.), *Governing Insecurity: Democratic Control of Military and Security Establishments in Transitional Democracy*, pp. 78 – 101

Inglehart, Ronald (1988) 'The Renaissance of Political Culture', *The American Political Science Review*, Vol. 82, No. 4 (Dec., 1988), pp. 1203-1230

Inglehart, Ronald & Welsel, Christian (2009), 'How Development Leads to Democracy: What We Know About Modernization', *Foreign Affairs*, Vol. 88, No. 2, pp. 33-48

Jakobsen, Uffe (1999), 'Demokratisering – begreber, teorier og processer', in Jakobsen, U & M. Kelstrup (red.), *Demokrati og demokratisering: Begreber og teorier*, p. 138-218, København: Politiske Studier

Jeffries, Richard (1998), 'The Ghanaian Elections of 1996: Towards the Consolidation of Democracy?', *African Affairs*, Vol. 97, No. 387 (Apr., 1998), pp. 189-208, Oxford University Press

Jonah, Kwesi (1989), 'Changing Relations Between the IMF and the Government of Ghana 1960 – 1987' i Hansen, Emmanuel & Ninsin, Kwame A. (red.) (1989), *The State, Development and Politics in Ghana*, Codesria Book Series, pp. 94-115

Kaplan, Robert D. (1994), 'The Coming Anarchy', *The Atlantic Magazine*, February 1994

Karl, Terry Lynn (1990), 'Dilemmas of Democratization in Latin America', *Comparative Politics*, Vol. 23, No. 1 (Oct., 1990), pp. 1-21

Kjær, Mette & Hosbond, Keld (1993), '*Democracy in Ghana and Anthony Giddens Theory*', Paper presented at the Nordic Conference on "Social Movements in the 'Third World'", Lund, August 18-21-93, Institut for Statskundskab, Århus Universitet

Kjær, Mette & Hosbond, Keld (1994), '*Globalisering og Demokrati i Afrika. En sammenlignende analyse: Botswana, Ghana og Zaire*', Speciale ved Institut for Statskundskab, Århus Universitet

Lem, Steve B. (2005), '*Reassessing the Impact of Colonialism on Democracy in Sub-Saharan Africa*', Department of Political Science, Binghamton University

Leftwich, Adrian (2009), '*Analysing the Politics of State-Business Relations. A methodological concept note on the historical institutionalist approach*', Discussion Paper Series Number Twenty-Three A, School of Environment & Development, University of Manchester

Leonard, David K. & Strauss, Scott (2003), '*Africa's Stalled Development. International Causes and Cures*', Lynne Rienner Publishers

Lindberg, Staffan I. (2003), "It's Our Time to Chop: Do Elections in Africa Feed Neo-Patrimonialism rather than Counter-Act It?", *Democratization*, 10: 2, pp. 121 — 140

Linz, Juan Jose (1990), 'Transitions to democracy', *The Washington Quarterly* 13, No. 3, pp. 143-164

Linz, Juan José & Stepan, Alfred C. (1996), 'Toward Consolidated Democracies', *Journal of Democracy*, Volume 7, Number 2, April 1996, pp. 14 – 33

Lipset, Seymour Martin (1959), 'Some Social Requisites of Democracy: Economic Development and Political Legitimacy', *The American Political Science Review*, Vol. 53, No. 1 (Mar., 1959), pp. 69-105

Lipset, Seymour Martin, Kyoung-Ryung Seong, og Torres, John Charles (1993), "A comparative analysis of the social requisites of democracy" *International Social Science Journal* 136: 155-75.

Lyons, Terrence (1997), 'A Major Step Forward', *Journal of Democracy*, 8:2, pp. 65-77

Mkandawire, T. (2002), 'The terrible toll of post-colonial rebel movements in Africa: towards an explanation of violence against the peasantry', *Journal of Modern African Studies*, vol. 40, no. 2, pp. 181-215

Moore Jr., Barrington (1966), '*Social Origins of Dictatorship and Democracy: Lord and Peasant in the Making of the Modern World*', Boston: Beacon Press

Naím, Moisés (2007), '*Democracy's Dangerous Imposters*', *The Washington Post*, April 21 2007

New Patriotic Party (2000), *'An Agenda for Positive Change: Manifesto 2000 of the New Patriotic Party'*, Accra

Ninsin, Kwame A. (1996), *'Ghana's Political Transition 1990-1993: Selected Documents'*, Freedom Publications, Accra

Njoh, Ambe J. (2000), The Impact of Colonial Heritage on Development in Sub-Saharan Africa, *Social Indicators Research*

Nugent, Paul (1995), *'Big Men, Small Boys and Politics in Ghana: Power, Ideology and the Burden of History, 1982 – 1994'*, Pinter Publishing Limited

Oquaye, Mike (2000) 'The process of democratisation in contemporary Ghana', *Commonwealth & Comparative Politics*, 38: 3, 53 — 78

Ovdal, Steffen (2008), *'Democratization and Structured Contingency in Competitive Authoritarian Regimes: A Nested Investigation'*, Department of Political Science, Lund University

Pellow, Deborah og Chazan, Naomi (1986), *'Ghana: Coping with Uncertainty'*, Boulder, Westview

Pierson, Paul (2000), 'Increasing Returns, Path Dependence, and the Study of Politics', *American Political Science Review* 94:2, pp. 251-267

Pierson, Paul & Skocpol, Theda (2002), "Historical Institutionalism in Contemporary Political Science", i Ira Katznelson & Helen V. Milner (red.). *Political Science: State of the Discipline*. New York: W.W. Norton: 693-721.

Pinkney, Robert (1997), *Democracy and Dictatorship in Ghana and Tanzania*, Macmillan Press Ltd., Britain

Political Risk Services (2004), *Ghana Country Forecast: Comment and Analysis*, September 1st 2004

Przeworski, Adam (1988), 'Democracy as a Contingent Outcome of Conflicts', i Jon Elster & Rune Slagstads (red.) (1988), *Constitutionalism and Democracy*, Cambridge University Press, pp. 59 – 81.

Przeworski, Adam & Limongi, Fernando (1997), 'Modernization: Theories and Facts', *World Politics*, Vol. 49, Nr. 2, January 1997, pp. 155-183

Quashigah, Kofi (2007), 'Trends in the Promotion and Protection of Human Rights under the 1992 Constitution', i Boafa-Arthur, Kwame (red.), *Ghana: One Decade of the Liberal State*, CODESRIA, 2007, pp. 21-48

Rustow, Dankwart A. (1970), 'Transitions to Democracy: Toward a Dynamic Model', *Comparative Politics*, Vol. 2, No. 3 (Apr., 1970), pp. 337-363

Sandbrook, Richard og Oelbaum, Jay (1997), 'Reforming Dysfunctional Institutions Through Democratisation: Reflections on Ghana', *The Journal of Modern African Studies*, 35, 4 (1997), pp. 603-646

Schedler, Andreas (1998), 'What is democratic consolidation?', *Journal of Democracy*, 9.2, pp. 91-107, Johns Hopkins University Press

Skaaning, Svend-Erik (2009), 'Ghana – et demokratisk lys i Afrika', *Udenrigs*, 1 (2009)

Smith, Daniel (2002), 'Ghana's 2000 elections: consolidating multiparty democracy', *Notes on Recent Elections / Electoral Studies*, 21 (2002), pp. 473–533

Sørensen, Georg (2008), *Democracy and Democratization: Processes and Prospects in a Changing World*, Westview Press

Terkildsen, Ole (2005), 'Understanding Public Management Through Neopatrimonialism: A Paradigm for All African Seasons?' i Engel, Ulf og Olsen, Gorm Rye (red.) (2005), *The African Exception*, Ashgate Publishing

Thelen, Kathleen (1999), 'Historical Institutionalisme In Comparative Politics', *Annual Review Political Science*, 1999, 2: pp. 369-404

Theobald, Robin (1982), 'Patrimonialism', *World Politics*, Vol. 34, No. 4 (Jul., 1982), pp. 548-559, Cambridge University Press

Tsikata, Tsatsu (2006), 'Challenges of Economic Reform & Democratization: Some Lessons from Ghana', i Ndulo, Muna (2006), *Democratic Reform in Africa: Its Impact on Governance and Poverty Alleviation*, Ohio University Press, pp. 99-107

United Nations Conference On Trade And Development (2008), *World Investment Report 2008: Transnational Corporations and the Infrastructure Challenge, Country fact sheet: Ghana*,

Whitfield, Lindsay (2009b), "Change For A Better Ghana": Party Competition, Institutionalization And Alternation In Ghana's 2008 Elections', *African Affairs*, 108/433, 621-641

Whitfield, Lindsay & Jones, Emily (2009a), 'Ghana: Breaking Out of Aid Dependence? Economic and Political Barriers to Ownership', i Whitfield, Lindsay (ed.), *The Politics of Aid: African Strategies for Dealing With Donors*, Oxford University Press, pp. 185-216

Hjemmesider:

CIA (2010), *The World Factbook*,

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook> (Hentet 03/12/2009 kl. 14.00)

Ghana Electoral Commission (2009), *'Election Results'*,

http://www.ec.gov.gh/election_result (Hentet 03/04/2010 kl. 14.35)

IMF (2009), *'Ghana factsheet'*,

http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2010/01/weodata/weorept.aspx?pr.x=52&pr.y=7&sy=1980&ey=2009&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=652&s=NGDP_R%2CNGDP_RPC%2CNGDPD%2CNGDPDPC%2CPCIPCH%2CBCA_NGDPD&grp=0&a=#download (Hentet 11/02/2010 kl 19.47)

Obama, Barack (2009), *'Remarks By The President To The Ghanaian Parliament'*, July 11th 2009:

<http://www.america.gov/st/texttrans-english/2009/July/20090711110050abretnuh0.1079783.html>

(Hentet 01/04/2010 kl. 15.19)

The Parliament of Ghana (2007), *'The Constitution Of The Republic of Ghana'*,

http://www.parliament.gh/constitution_republic_ghana.html : (Hentet 21/01/2010 kl. 10.30)

The World Bank (2010), *'Country Classifications'*,

<http://go.worldbank.org/K2CKM78CC0> (Hentet 02/03/2010 kl. 12.15)

Transparency International (2009), *'Corruption Perceptions Index'*,

http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi/2009/cpi_2009_table
(Hentet 09/03/2010 kl. 11.05)

Appendix 1

	Ghana	Uganda	Kenya	Elfenbenskysten	Cameroon
GDP pr capita (2009 est.)	\$1500	\$1300	\$1600	\$1700	\$2300
Neopatrimonielle indikatorer	1. Præsident 2. 25 ministre 3. 3,9 (#69)	1. Præsident 2. 70 ministre 3. 2,5(#130)	1. Præsident 2. 41 ministre 3. 2,2(#146)	1. Præsident 2. 33 ministre 3. 2,1(#154)	1. Præsident 2. 40 ministre 3. 2,2(#146)
Koloniel fortid	England	England	England	Frankrig	Frankrig
Indbyggertal	24,339,838	33,398,682	40,046,566	21,058,798	19,294,149
Etnisk komposition	<u>Mangfoldig</u> 100 grupper 8 større (91%)	<u>Mangfoldig</u> 10 grupper (70%) Andre (30%)	<u>Mangfoldig</u> 7 grupper (70%) Andre (30%)	<u>Mangfoldig</u> 60 etniske grupper 6 større (98%)	<u>Mangfoldig</u> 6 større grupper (86%) Andre (13%)
Civic culture ¹²	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Religiøsitet ¹³	Kristen (69%) Islam(15%) Traditionel (8,5%)	Kristen (84%) Islam (12%)	Kristen (78%) Islam (10%) Traditionel (10%)	Islam (39%) Kristen (33%) Traditionel (12%)	Kristen (40%) Natur (40%) Islam (20%)
Uafhængighed	1957	1962	1963	1960	1960
FHR (2009)	Frit	Delvist Frit	Delvist Frit	Ufrit	Ufrit

¹² Vurdering foretaget på baggrund af data fra Afrobarometer. Tendens for 19 lande er generaliseret til øvrige lande

¹³ Kun større religioner er inkluderet, hvorfor de procentvise andele ikke summeres til 100 %

	Togo	Guinea	Gambia	Sierra Leone
GDP pr capita (2009 est.)	\$900	\$1000	\$1400	\$900
Neopatrimonielle indikatorer	1. Præsident 2. 34 ministre 3. 2,8 (#111)	1. Junta med præsident 2. 30 ministre 3. 1,8(#168)	1. Præsident 2. 18 ministre 3.2,9(#106)	1. Præsident 2. 24 ministre 3. 2,2(#146)
Koloniel fortid	Frankrig	Frankrig	England	England
Indbyggertal	6,199,841	10,324,025	1,824,158	5,245,695
Etnisk komposition	<u>Mangfoldig</u> 37 grupper (99%)	<u>Mangfoldig</u> 24 grupper 3 større (90%)	<u>Mangfoldig</u> 5 grupper (90%)	<u>Mangfoldig</u> 20 grupper (90%)
Politisk kultur	Ja	Ja	Ja	Ja
Religiøsitet	Traditionel (51%) Kristen (29%) Islam (20%)	Islam (85%). Kristen (8%) Traditionel (7%)	Islam (90%) Kristen (8%) Traditionel (2%)	Islam (60%) Traditionel (30%) Kristen (10%)
Uafhængighed	1960	1958	1965	1961
FHR (2009)	Delvist Frit	Ufrit	Delvist frit	Delvist frit